MICHAEL SADLER

UN ENGLEZ LA ȚARĂ

Viața în FRANȚA profundă

roman

HUMANITAS

Michael Sadler nu e doar romancier. El are în palmares un doctorat despre neputința poeților simboliști francezi de-a scrie ficțiune, dar și scenarii pentru BBC Radio 3 sau pentru televiziune, o istorie a rockului în benzi desenate, un film de artă cu Jean-Louis Trintignant în rolul principal și traduceri din Marivaux și Musset. În 2002–2003 Sadler a adaptat *Isteria* lui Terry Johnson pentru o reprezentație a lui John Malkovich la Théâtre Marigny din Paris. A ținut cursuri la London University Institute din Paris, a fost decorat cu Legiunea de Onoare și s-a trezit la un moment dat președinte al Festivalului brânzei Livarot. Îi place Schubert, adoră Led Zeppelin și nu s-ar da în lături să bea, din când în când, un pahar de Château Pétrus. Trăiește fie la Paris, fie în Touraine, unde își îngrijește afectuos prazul din grădină. La fel ca Peter Mayle, Julian Barnes și Stephen Clarke, e îndrăgostit de Franța și nu-și propune să traverseze foarte des Canalul. *Un englez la Paris (Educația continentală)* este primul volum al unei trilogii din care mai fac parte *Un englez la țară (Viața în Franța profundă)* și *Un englez amorezat (Dragostea în Franța profundă)*.

MICHAEL SADLER

UN ENGLEZ LA ȚARĂ

Viața în FRANȚA profundă

Traducere din engleză de
RADU PARASCHIVESCU

HUMANITAS
BUCUREȘTI

1

— *Excusez-nous, monsieur...*

Prazul englezesc ieșit din țară e de o bună-creștere fără cusur.

— *On est mous!*

Moale? O privire rapidă peste umărul stâng. Firele de praz de pe bancheta din spate păreau într-adevăr să se fi blegit. Plecatul la drum cu o droaie de legume pubere e o afacere complicată. În timpul traversării de la Newhaven la Dieppe, scosesem prazul pe puntea superioară a feribotului, înfășurat în niște batiste de hârtie muiate în Evian. În hotelul de lângă Alençon, a fost culcat pe pervaz, în ceașca de plastic în care se ține periuța de dinți, dar care e folosită de obicei pentru un ultim calvados cu cafea, înainte de somn. Din păcate, m-am trezit târziu, iar prazul avusese deja de îndurat impactul soarelui de dimineață. Viteza era de bază. Am hotărât, chiar dacă asta însemna comutarea pe vegetarianism, să *titiller le champignon* – să gâdil ciuperca, adică să pun piciorul în prag.

— *Grouillez-vous.**

Firele de praz erau insistente.

— Te rugăm.

Mă grăbeam cât puteam de mult.

Harta rutieră fusese prinsă cu scotch de bordul Mazdei roșii. În satul Toison, cu o populație de 216 locuitori,

---

* Grăbește-te! (*n.tr.*).

trebuia să ies de pe D129, să fac stânga după biserică și să cobor dealul prin dreptul cafenelei Le Toison d'Or – Lâna de Aur – al cărei cornet de înghețată Miko se legăna în bătaia vântului. La câteva sute de metri după ieșirea din sat, o cotire la stânga în dreptul tabernaculului părăsit de la marginea drumului și apoi o cotitură la dreapta pe lângă marile pubele municipale – o saltea în cea galbenă, arcurile ei în cea verde. Pe urmă, drept înainte pe lângă un lan de rapiță și pe lângă gardul viu de carpeni, tuns cu pedanterie de un profesor de matematică maniac, în sus pe un drumeag străjuit de vișini sălbatici și... am ajuns.

Inima a început să-mi bată mai repede. După atâtea luni, după atâtea vise, noua mea casă. *Enfin!*

Am ieșit anevoie din mașină, destul de țeapăn după drumul de la Orne. Pe pajiștea din apropiere, trei vaci care păreau să-și caute lentilele de contact prin iarbă și-au ridicat ochii înainte să-și reia căutările, câtuși de puțin interesate de Mazda roșie condusă de un englez cu haine din tweed șifonate.

Conform fotografiei în fața căreia fantazasem îndelung la Abesbury, casa era o *longère* – un paradis lung, scund, zugrăvit în alb și cu țiglă roșie. Mai multe feluri de acoperiș ajutau la deosebirea componentelor inițiale – bucătăria, cocina, grajdul, camerele propriu-zise, șura, pivnița. Obloanele vechi din lemn de stejar, cu inimioarele lor decupate, semănau cu pleoapele grele ale unor ferestre somnoroase. Câteva albine grase, ascunse în viță-de-vie, adăugau o coloană sonoră soporifică. Era un vis devenit realitate.

— Pssst...

Firele de praz încă nu-și pierduseră semeția. Am lăsat mănunchiul irascibil sub un vișin bogat și am coborât să cercetez grădina de legume, cu vederea ei spre sat și spre turla bisericii din Toison. O poartă frumoasă din lemn mi-a căzut din mână, iar balamalele ei ruginite au ciobit cochilia

unui melc aflat în trecere. Am închis ochii, savurând momentul. În față se întindea noul meu domeniu. Pe urmă i-am deschis.

*Nom d'un chien!** Mă așteptasem la grădina raiului, dar ceea ce aveam în față era o junglă. Fusesem naiv. Bălăriile crescute din loc în loc erau – mă rog – inevitabile, căci nimeni nu se mai ocupase de locul ăsta de-atâta vreme. Dar chiar așa?! Grădina devenise un spațiu amazonian. Totul crescuse și dăduse rod. Salate de jumătate de metru se frecau de ceea ce fuseseră odinioară niște căpățâni de varză, iar între timp se transformaseră în niște parasolare florale pentru doi iepuri sardonici, care s-au uitat la mine rânjind înainte să dispară în adăpostul sigur al tufelor.

Spiritul Dunkerque a ieșit la iveală. Aici era vorba de o provocare. Noii mei vecini aveau să mă judece în funcție de abilitatea mea de-a îmblânzi sălbăticia. *Ils allaient voir.* Aveam să le arăt ce și cum.

Sprijinită de o porțiune prăbușită a zidului de piatră al grădinii se afla o coasă. N-am cosit în viața mea, dar țin minte că l-am văzut pe Yves Montand cosind în *Manon des Sources*, pe BBC 2. Cu acest model în minte, am ridicat unealta, hotărât să-l folosesc pe Marcel Pagnol pe post de manual de grădinărit. Am prins mânerul cu ambele mâini și am făcut o largă manevră laterală. Bucata de metal ruginit a zburat undeva în junglă. În șopronul din fundul grădinii am găsit o sapă veche. Am încercat s-o folosesc. Pământul era tare ca betonul. N-am reușit nici măcar să las o urmă mai adâncă.

— Michael…

Firele de praz ajunseseră la capătul răbdării. Nu mai era timp.

O mișcare la marginea de jos a grădinii, în spatele gardului viu de carpeni. Aimé Matou, noul meu vecin, îmi studia

* Fir-ar să fie! (*n.tr.*).

eforturile. Se prefăcea că numără muștele care dădeau târcoale părții din spate a unei vaci. Însă în centrul atenției sale nu se afla animalul, ci *le rosbif*. Din siguranța unei crupe disponibile, mă spiona. Mai rău, își permitea să râdă pe înfundate.

Ca să nu-i dau impresia că eram intimidat de sarcina la care mă înhămasem, m-am retras la umbra vișinului pentru prânz: *saucisson**, o baghetă, roșii și un Livarot sentimental, cumpărat pe strada principală din Dieppe – o brânză pe care, din cauza personalității ei foarte pronunțate, mă străduisem s-o izolez într-o casoletă de plastic vârâtă într-o altă casoletă de plastic mai mare, pentru evitarea efectelor secundare nefericite, ca de pildă moartea prin sufocare. Iar ultima, dar nu cea din urmă, o prăjitură din cale-afară de cremoasă – *une religieuse*.

Ddddrrrrr…

Ce mama dra…?! Un zgomot cumplit venea din spatele zidului aflat la celălalt capăt al curții. Probabil că ațipisem. La capătul aleii, parcată imediat în spatele Mazdei, se afla o furgonetă albă și încăpătoare, cu ușa din spate deschisă: Eric Moineau, *Électricité générale*. Am urmărit cu privirea furtunul lung de cauciuc negru al ciocanului pneumatic până la șopronul de vizavi, unde Eric Moineau în persoană instala un boiler pentru viitorul oaspete al apartamentului. M-am apropiat de el și m-am prezentat.

Monsieur Moineau era tânăr, înălțuț și vânos, având pe față un surâs care părea să ascundă un fel de neliniște lăuntrică. Lucra prea repede, scăpa lucruri din mână și adeseori dădea fuga înapoi la furgonetă, fiindcă luase altă mufă decât cea care trebuia. Când îi strângeai mâna, îți dădeai seama pe loc ce însemna *électricité générale*.

Ca să scap de vacarm, am plecat să inspectez casa. Intrarea se făcea pe o ușă dublă de lemn vechi și bătut de

* Cârnat (*n.tr.*).

vremuri. Încăperea centrală cu gresie veche, de un roșu stins, bârne de stejar și un șemineu deschis era scăldată în lumina filtrată de obloanele în formă de inimă. *Ddddrrrrr.* De bârne atârnau coșuri din nuiele împletite, pline cu flori uscate. *Ddddrrrrr.* Mobilierul avea culoarea mierii groase. *Ddddrrrrr.* Biblioteca era plină de volume legate în piele. *Ddddrrrrr.* Totul era, vorba lui Baudelaire, *Luxe ddddrrrrr calme ddddrrrrr et volupté. Ddddrrrrrddddrrr…*

Monsieur Moineau începea să mă calce pe nervi.

Dintr-odată, o minunată clipă de liniște. Soneria unui telefon mobil a reprodus un crâmpei electronic din *Simfonia coralã.* Eric a răspuns, a mormăit ceva, a închis, a alergat la furgonetă și a coborât pe alee în marșarier, lăsând în urmă un nor de praf care le-a făcut pe vaci să tușească.

În absența lui, am hotărât să ascund ciocanul pneumatic. Am străbătut curtea până la șopron, am dat să ridic instrumentul de tortură și m-am oprit. *Evrika!* Ce idee isteață!

Aimé Matou continua să-și facă de lucru la el în curte. Acum se prefăcea că drege țeava verticală de eșapament a tractorului său – un Renault vechi și galben, pe care probabil că-l cumpărase de la fiare vechi în timpul Marii Revoluții din Octombrie. Voiam să mă vadă în acțiune. Am pus mâna pe ciocanul pneumatic.

Ddddrrrrr.

Cheia franceză a lui Aimé a șovăit în aer.

Ddddrrrrr.

S-a uitat peste umăr spre grădina de zarzavaturi. *Mais…* Ce Dumnezeu are de gând? *C'est pas vrai!**

Ddddrrrrr.

*Nom d'une pipe!***

Am fixat ciocanul pneumatic la capăt de rând. *Ddddrrrrr.* O gaură în pământ. *Vrrrum.* Un fir de praz în gaură. *Flup.*

---

* Nu-i adevărat (*n.tr.*).

** Ei, fir-aș al naibii! (*n.tr.*).

Niţică apă turnată cu stropitoarea. *Pleosc.* De un fir scăpasem. *Ddddrrrrr, vrrrum, flup, pleosc.* Întreaga legătură, plantată în cinci minute. Firele de praz păreau deja în curs de întremare.

Odată încheiată treaba, mi-am ridicat privirile. Aimé se întorsese în spatele vacii, ţinându-se de coada animalului ca un om ameţit, care vrea să-şi păstreze echilibrul în autobuz. Nu mai văzuse genul ăsta de grădinărit. S-a uitat la vacă, iar patrupedul i-a întors privirea. Au dat amândoi din umeri.

*Ils sont fous, ces Anglais!**

* Englezii ăştia sunt nebuni! (*n.tr.*).

2

De unde și până unde această psihodramă a legumelor?

Întors în Anglia după primul meu an la Paris[1], mi s-a făcut dor de Franța. Bonomia muiată în bere de la King's Arms mă lăsa rece. Mirosul uleiului rânced în care se prăjeau cartofii și al tutunului de pipă își pierduse atracția. Îmi preparam mici porții extraconcentrate de cafele continentale care nici nu mai aveau nevoie de ceșcuțe ca să se țină la un loc. O bibliotecă de film din Swindon avea câteva copii uzate ale unor filme din *La Nouvelle Vague**. Le-am privit și răsprivit. Nu mă interesa trama, ci decorul: cafenelele, străzile, apartamentele, scările întunecoase, curțile cu ziduri igrasioase, coliviile de pe pervazuri. Ascultam muzică și-mi imaginam mirosurile: usturoi, Gauloises, baghete calde, câte-un iz de Je Reviens**. Și, firește, tocmai asta aveam și eu de gând.

Dar oricât de mult mi-ar fi plăcut Parisul, mai exista o Franță pe care voiam s-o cunosc. Există o formulă anume, expresia unei Franțe mai puțin stresate, ancestrale, pe stil vechi, tândălitoare și desfășurându-ți-se cu blândețe în fața ochilor, care mi s-a părut dintotdeauna atrăgătoare: *la France profonde* – Franța profundă, la fel de profundă ca secetă, sudul și – poate – necazurile. Eram dispus să-mi

1. Vezi *Un englez la Paris*, Pocket Books, 2003 (*n.a.*).

* Noul Val (*n.tr.*).

** Mă întorc (*n.tr.*).

asum riscul. Făcusem deja primul pas ca *parisien*. Acum voiam să devin *paysan**.

Dorința este mama scornelii. Fusesem invitat la masă în Abesbury de doi colegi de la Universitatea din Swindon – Sophie și Malcolm Hodge. Malcolm, specialist în literatura medievală, arăta ca un rozător sfios, cu dinți mici, împinși în față, și o mustață rară. Sophie aducea mai degrabă cu personajul Bianca Castafiore din aventurile lui Tintin. În rochiile ei stridente, cu motive florale, de la Laura Ashley, îmi evoca o canapea autoritară. Singurul lucru pe care cei doi îl aveau în comun era mustața.

Soții Hodge își procuraseră recent ceva ce trecea drept visul oricărui englez – o căsuță pe valea Loarei, într-o regiune care avea reputația de-a fi *le jardin de la France*** și unde se vorbea franceza cea mai pură. În secolul al șaptesprezecelea, regiunea aceea fusese locul de joacă al regilor. Aici își construiseră extravagantele reședințe secundare – Chambord, Chennonceaux, Azay le Rideau – și tot aici glăsuiau într-o franceză elegantă. Cu timpul, vorbirea curteană a dispărut din registrul localnicilor. Dar soții Hodge nu puteau să se ducă acolo și s-o învețe. Malcolm trebuia să plece la Hong Kong, unde urma să țină niște cursuri ca profesor invitat. În condițiile astea, cine-ar fi putut să aibă grijă de căsuță? Dar de grădina de legume?

Ah! Le potager…

Lui Sophie i s-au încețoșat și i s-au umezit ochii. A glosat liric pe tema fasolei albe – *Oh! Les haricots beurre…* – Să intri în grădină dis-de-dimineață și să muști din partea de jos a unei roșii coapte la soare… Canapeaua s-a înfiorat extaziată. Emoția ajunsese la apogeu. Așa că m-am decis să intru în joc.

---

* Țăran (*n.tr.*).

** Grădina Franței (*n.tr.*).

— *J'adore les potagers!**

N-aveam nici cea mai vagă idee despre ce vorbeam. Amenajasem cândva un petic de grădină de legume în preajma căsuței pe care o închiriasem la Abesbury. Creșteam roșii în pungi galbene în care înfigeam nuiele de bambus care se prăbușeau de fiecare dată când le stropeam, astfel încât la sfârșitul verii călcasem în picioare mai multe pătlăgele decât mâncasem. Ramura locală a Uniunii Democrate a Melcilor votase să mi se lase 30% din morcovii pe care trebuia să-i produc pentru consum. I-am fotografiat pe supraviețuitori pentru posteritate. Punctul de maxim interes a fost lotul miniatural pe care creșteam salată. Am aranjat foile bune mai degrabă pentru Tom Degețelul în așa fel încât să-mi scriu numele cu ele: M-I-C-H-A-E-L. Singura problemă a fost că nu m-am putut hotărî să le mănânc. Nu însă și melcii. Într-o dimineață, m-am trezit în fața unor răsaduri care alcătuiau numele M-I-C-H-A. Nevrând ca vecinii să creadă că mă îndrăgostisem de o stewardesă scandinavă, am înfulecat toate foile de salată la prânz.

La început, soții Hodge au crezut că nimeriseră peste grădinarul ideal în persoana vecinului lor, Aimé Matou. Dar în absența lor Aimé tăiase doi ulmi vechi din fundul grădinii, care nu lăsau să-i crească orzul. Crima a deschis rănile lăsate de Ioana d'Arc, Războiul de O Sută de Ani, regina Maria a Scoției, Trafalgar și al doilea gol al lui Zidane din ultimul meci Anglia–Franța. Trebuia găsit un alt grădinar, iar asta *illico* – adică imediat.

Cu puțin timp în urmă, cumpărasem la mâna a doua un manual de grădinărit, cu ocazia unei acțiuni caritabile organizate în holul principal al primăriei, pentru ajutorarea animalelor de companie abandonate de cetățenii care divorțau. Inspirat de un vin roșu bulgăresc destul de tare și de

* Ador grădinile de zarzavaturi! (*n.tr.*).

dorința de-a mă întoarce în Franța, mi-am fructificat cunoștințele recent descoperite. Am profitat de o pauză, m-am repezit la o masă și, înșfăcând niște *poireaux vinaigrette* care erau servite ca aperitive, am prins un fir de praz de partea cu mustăți.

— Ia uitați-vă la prazul ăsta!

Ceilalți musafiri au fost luați pe nepregătite. La ce bun să molestezi un fir de praz? Folosindu-mi mâna rămasă liberă ca să-mi însoțesc argumentele cu bătăi în masa de mahon, am declanșat o pledoarie pătimașă.

— Supermarketurile oferă un tablou dezolant. V-ați făcut vreodată timp să vă uitați la prazul de azi? Ce priveliște! Subțiratic și palid, seamănă mai degrabă cu un turist american trecut pe hormoni decât cu o legumă. Să nu uităm un lucru: prazul adevărat e pătrățos.

Am adăugat, cufundându-mă în abisul retoric al francezei:

— *Vive le* Musselburgh! *Vive le* Wroxton! *Vive* pătrățoșenia!

Fără îndoială că „pătrățoșenie" nu are nimic francez, dar izbucnirea mea a compensat prin emoție ceea ce i-a lipsit în plan lexical. Cei de față au fost încântați. Câtă pasiune! Doamna Hodge, care în seara aceea se înfășurase într-un ambalaj rozaliu ce părea să reprezinte niște morcovi dansând (de fapt, după ce mi-am găsit ochelarii, am văzut că erau câteva frunze în bătaia vântului), s-a arătat onorată să-i fie gazdă unui ambasador al legumelor tradiționale. Mustăcioara i-a tremurat de emoție.

— Michael. *Comme c'est fascinant.*

Legumeala mea machiavelică a dat roade. Două zile mai târziu, un telefon. Sophie Hodge mă aștepta în salonul de ceai din Abesbury, de data asta strălucind înăuntrul unui cort maroniu împodobit cu vaci nebune (nu mi-am mai găsit ochelarii). Licărul din priviri mi-a dat de înțeles că avea un plan.

— Michael. *J'ai une petite proposition.*

Era absolut încântată de idee. *Moi aussi.*

Nu mai rămânea decât să îmblânzesc conducerea Universității din Swindon. Richard Badger, noul, onctuosul și ambițiosul șef de catedră, care avea șuvițe blonde și un Porsche, se uita oricum chiorâș la escapadele mele. Iar o ștergeam în Franța? Ce era toată povestea asta? Ce nu-mi convenea la Anglia? Nu-mi plăceau ceaiul și ploaia? În aer mirosea a trădare. Dacă i-aș fi spus că-mi cumpărasem un Harley Davidson și o bandană și că aveam de gând să gonesc pe Route 66 cântând *Knocking on Heaven's Door*, sunt sigur c-ar fi fost mai înțelegător. Dar Franța... *Le vieil ennemi...**

După o serie de parlamentări sâcâitoare, am ajuns la un acord. Da, puteam să plec, dar de data asta doar un trimestru și fără să primesc salariu. N-aveam decât să mă descurc cum știam. Dacă farmecul continentului era atât de mare, măcar să sufăr pentru el.

*Lu et approuvé.***

Am cumpărat o legătură de praz Musselburgh de la o tarabă din piață și, debordând de bucurie și agitație, am reînceput să-mi așez lucrurile în portbagajul Mazdei. Soții Hodge zburau la Hong Kong, iar eu spre *la France profonde.*

*À nous deux maintenant.****

---

* Vechiul dușman (*n.tr.*).

** Citit și aprobat (*n.tr.*).

*** Și-acum, între noi doi (*n.tr.*).

3

Au boulot. La muncă.

Aveam de compus două anunțuri. Primul era destul de simplu, iar esența lui suna astfel: „Profesor, naționalitate engleză, absolvent de Oxford, dau meditații, telefon etc." Oricum, toate anunțurile de la avizierul supermarketului din Atac erau scrise prescurtat. Nu prea știam cum să prescurtez în franceză, dar am produs următoarele: Prof. de nat. angl. dipl. Oxf. donne cours, tel: 02 47 59 39 37."

Al doilea anunț avea un caracter mai intim și necesita mai multă muncă de cercetare și concepție.

Atac e situat la periferia celei mai apropiate localități cu piață, Ligueil. Visasem adeseori cu Ligueil și Toison, repetându-le numele ca pe o mantră, pe când stăteam în bălegarul din fundul grădinii din Abesbury. *Ligueil et Toison…* numele făceau să apară, ca printr-o scamatorie, o lume fermecată, ascunsă undeva între Loches și Tours, între Chambord și Ussé, între Vouvray și Chinon, între fericire și tihna deplină. Pe masa din bucătărie, cu *L'Atlas Routier Michelin* deschis la pagina 82, sub strălucirea becului de o sută de wați, urmăream cu degetul D 95-ul care lega cele două orașe. Astăzi, însă, cu inima bătându-mi repede și fără să mai am pe cap pacostea aia de praz, Mazda o să-mi înlocuiască degetul.

Toison e atât de mic, încât dacă nu ești atent, ieși din el înainte să-ți dai seama c-ai intrat. M-am întors pe drumul pe care veniserm. Satul e compus din trei străduțe și La Place

de l'Église*, care formează împreună un romb compact. În sat există o brutărie și o cafenea, Le Toison d'Or. Un ditamai semnul aflat pe frontonul unei case vechi indică direcția spre Centrul Leclerc din Loches. Meșterul bun la toate se aburcase în căruță și făcea încet turul localității, căutând o frunză pe care s-o ridice. Un domn corpolent, cu un nas stacojiu și borcănat, stătea în fața casei, contemplând neantul. Trei femei scunde cu mustață – se vede treaba că Sophie Hodge lansase o modă – pălăvrăgeau în fața bisericii. Tustrele purtau niște căști portocalii de protecție care făceau reclamă unui anumit tip de lichid de frână. Am încetinit să le salut, dar m-au privit bănuitoare prin vizieră și n-au schițat nici un gest de răspuns la fluturarea veselă a mâinii mele.

Odată ce ieși din sat, trebuie să urci abrupt spre drumul care te duce la Ligueil, aflat de cealaltă parte a văii. Cu vreo treizeci de ani în urmă, zona avusese parte de o raționalizare numită *le remembrement*, care însemnase distrugerea gardurilor vii pentru reorganizarea și redistribuirea pământului. Dar mozaicul loturilor inițiale se distinge în continuare, iar peisajul e presărat cu mici ferme cărora li se zărește acoperișul plat, din țiglă roșie. Casele cu plăci de ardezie nu se mai văd la nord de Loara. Locuințele de vacanță sunt identificabile de departe prin obloanele din lemn lăcuit care stau mai mult închise. În rest, casele mici sunt veritabile ferme cu tractoare, combine de recoltat vechi de când lumea, mușcate fluorescente și câini.

În Anglia, exodul de la țară la oraș a început la sfârșitul secolului al optsprezecelea. Închideai gospodăria, îți luai la revedere de la bunici și, cu boccelaua pe umăr, cu plodul sub braț și cu nevasta alături, te duceai să-ți mănânci sănătatea și fericirea în orașele nou apărute ale Revoluției Industriale. De îndată ce dispăreai la orizont, își făceau apariția marii

* Piața Bisericii (*n.tr.*).

moșieri. A fost sfârșitul unei epoci și totodată cântecul de lebădă al țărănimii. În Franța, nu. În Franța, în aceeași perioadă, lucrurile au luat o altă întorsătură. Conferind drepturi de proprietate celor care munceau pentru feudalii și pentru seniorii de vază, Revoluția Franceză a transformat țărănimea în forță politică – fiindcă, în general, moșierii aveau drept de vot. Măsura a avut ca efect păstrarea puzderiei de mici proprietăți din zonele rurale, ceea ce explică de ce *le paysan* supraviețuiește – chit că numai el știe cum.

Pardi!

Am cumpărat recent o carte de Gérard Granval, *Vechi dialecte din Touraine*, publicată de Les Éditions de l'Enclume. Deprinsesem o spoială rezonabilă din limba națională la Paris, dar nici nu se punea problema să vorbesc franceza de fițe în *la France profonde*. Am ajuns la pagina 135: exclamațiile rurale. Slobozind emisia banală *Pardi* – un derivat din *Par Dieu* – , mi-am verificat repede poziția buzelor în oglindă și, drept urmare, a fost cât pe-aci să mă ciocnesc de un camion care transporta baloturi uriașe de fân, semănând cu niște snacks-uri Shredded Wheat enorme, și care ieșea din Ligueil pe drumul spre Loches.

— *Morquenne!* (Pagina 128, lecția a treia.)

Consiliul local din Ligueil, zis și consiliul local ligueilian (sau poate ligalician ori ligamental? – trebuie să mă interesez), a avut ideea îndrăzneață de-a amenaja șase locuri de parcare pe strada principală care străbate localitatea. Rezultatul e că ai nevoie, în medie, de douăzeci și trei de minute ca să treci cu mașina printr-un orășel cu vreo două mii de locuitori. Această tehnică a blocajelor artificiale de trafic e deosebit de eficientă. Turistul vizitează orășelul fără să se poată da jos din mașină, înlăturând astfel nevoia de-a avea parcări costisitoare. În drum spre Atac, am găsit timp să admir La Maison Josselyne, fabricant de corsete și furnizor de lenjerie pentru doamnele corpolente, al cărui magazin

era amplasat, extrem de convenabil, lângă un specialist în *rillettes*. Vecinătatea nu e o coincidență. Te îndopi cu pate, îți ștergi mâinile pe șorț și pe urmă dai fuga alături, ca să ascunzi cumva faptul că ai băgat în tine ca-n siloz. Vitrina prăvălioarei lui Josselyne e plină de minunate invenții de satin. Cataramele, cravatele și straiele sale complexe ar fi făcut, fără îndoială, din acest magazin un loc de pelerinaj pentru marchizul de Sade, el însuși un *cochon* indiscutabil.

Odată ajuns la Atac, mi-am prezentat cu o oarecare reticență anunțul prescurtat fetei de la ghișeu. „Prof. de nat. angl. dipl. Oxf. domne cours. tel." a fost acceptat fără probleme. Avizierul era deja foarte plin, dar n-am fost deloc nemulțumit de locul obținut, între „Chilipir! Corturi pentru copii. Ca noi" și „Caut stăpân pentru doi pui de alsacian". Cu steagul Angliei desenat de mână și colorat, anunțul meu chiar avea clasă.

Dintr-odată însă, m-a cuprins o îndoială teribilă. Dacă prescurtările mele nu erau corecte? Francezii ar fi putut citi „profesor de natație englez dă cursuri prin telefon". Or, eu nu știu nimic despre înot. *Tant pis.** E preferabil orice contact în locul lipsei totale.

Apoi mi-am cumpărat câte ceva – muștar, ulei de măsline, ton, măsline – ca să am provizii în caz de inundații, război atomic, gripă sau letargie. La tejghea, o fată cu o coadă de cal și un zâmbet în stare să te topească mi-a cerut *la kartatak*. Am rămas perplex. Ce voia să spună? Îmi vorbea în eschimoseză? Angélique – așa cum stătea scris pe ecusonul prins de rochia de nailon de la Atac – mi-a explicat sistemul de folosire a cărții de credit de fidelizare Atac, a completat cu amabilitate formularul de solicitare în locul meu și – un moment cât se poate de înviorător – mi-a înfățișat un catalog de cadouri la care ar fi putut să aspire

* Cu atât mai rău (*n.tr.*).

un client fidel. Conserva de ton în ulei de măsline îmi aduce o recoltă de șaptesprezece puncte. Cu doar două mii patru sute de puncte pot să intru în cursa pentru câștigarea a trei titirezuri luminoase. O soluție ideală pentru petrecerea serilor lungi de iarnă, așteptând să trosnească surcelele de castan în cămin. Pentru alte două mii cinci sute de puncte, pot să primesc patru oale emailate – *des caquelons* –, perfecte pentru prepararea unei supe hrănitoare, care va aduce zâmbetul pe chipurile întregii familii. Dacă mai cumpăr 394 de cutii de ton în ulei de măsline virgin, mă aleg și cu titirezurile, și cu *les caquelons*.

Clienții de la supermarket – *les Ataquants?* – purtau cu toții căști portocalii de protecție regulamentare, pantaloni kaki până la genunchi, șosete din acril cu modele romboidale și sandale decupate. În costumul meu de tweed și cu pantalonii uzați, fără toc, mă simțeam un pic nelalocul meu. Noul meu card de fidelitate mi-a dat prima impresie reală de apartenență.

Al doilea anunț s-a dovedit *une autre paire de manches* – o altă pereche de mâneci (sau o altă mâncare de pește, dacă preferați). M-am întors cu mașina prin oraș și am parcat în piața centrală din fața bisericii. Aveam mâinile lipicioase, iar neliniștea îmi creștea de la o clipă la alta. Mi-am pus ochelarii de soare Ray-Ban ca să-mi păstrez anonimatul, dar cum nu mă cunoștea nimeni pe-acolo, mi-am dat seama că asta era, probabil, o metodă bună de-a atrage atenția asupră-mi, așa că i-am scos. *La Maison de la Presse* era plină ca o cutie de sardine. Cum ieșea cineva, altcineva intra imediat în loc – un ziar, un pachet de țigări, o carte poștală, un *morpion*. *Un morpion?* Pe unul dintre rafturi se afla un dicționar. Definiția termenului era: „păduchi pubieni". Să fi fost păduchele parazitul unei expresii păduchioase? De ce Dumnezeu se înghesuia toată lumea să cumpere păduchi pubieni? Uitându-mă apoi la forma produsului, m-am dumirit. Un *morpion*

este un loz răzuibil. Șiruri nesfârșite de *morpions* erau cumpărate unul după altul. Îmi era imposibil să rămân singur. Am pierdut vremea uitându-mă prin revistele de sport. Oare aveam să-mi iau inima-n dinți?

Mi-a venit o idee lașă. Dacă mă hotăram să cumpăr mai multe lucruri deodată, măcar reușeam să *noyer le poisson* – să înec peștele, adică să-mi maschez intențiile. Un loz care se răzuia, un exemplar din ziarul local, *La Nouvelle République*, suficient de mare ca să pot ascunde sub el celelalte articole achiziționate, și un pachet de gumă de mestecat. Intors acasă, nici nu m-am mai sinchisit să răzuiesc *morpion*-ul. Am deschis febril revista rușinoasă. Cel care îmi vorbise pentru prima dată de *Le Chasseur français** fusese Jean-Pierre Goujon, bucătarul de pe Rue de l'Abbé Grégoire din Paris.

Revista părea destul de nevinovată. Pe copertă se afla fotografia unui măcăleandru cocoțat pe o cracă și ilustrând principalul articol, „O pasăre rezistentă din zonele cu climă nordică". Dar pasiunea mea era departe de coordonatele ornitologice. Am dat la paginile de anunțuri de la sfârșitul revistei. Adică la secțiunea „Contacte", unde doamne și domni din întreaga lume vorbitoare de franceză își exprimau dorințele. Un profesor de gimnaziu între două vârste dorește companie. O gospodină din Mayenne caută un bărbat care nu trebuie să cântărească mai mult de o sută de kile. O tânără din Angoulême vrea un suflet geaman căruia să-i placă hoinăritul și giugiulelile.

În timpul primei mele șederi în Franța, o cunoscusem pe Edith Delluc, *une parisienne* sofisticată și capricioasă, căreia îi plăcea să zboare la trapez fără plasă de protecție. Edith a început să-mi facă *l'éducation continentale* înainte de-a decide, cu eleganță și tandrețe, să mă lase cu buza umflată. Mă gândeam adesea la ea. Fusese pusă la păstrare într-o

* Vânătorul francez (*n.tr.*).

cutiuță tapetată cu catifea dintr-un cotlon secret al inimii mele. Duminica o scoteam și-i ștergeam de praf amintirea cu afecțiune și nostalgie. Numai că memoria nu ajungea.

După ce-am studiat stilul, forma, structura și câteva noțiuni de *double entente** în paginile din *Le Chasseur français*, am reușit ca până la sfârșitul serii să redactez o primă versiune a celui de-al doilea anunț.

„Bărb. dest. de tnr. abs. de. Ox. iub. pz. caut tnr. fm. pentru o seară cu titirezuri și oale de supă."

Nu eram foarte sigur de forma prescurtată a prazului – *pz* mi se părea implauzibil – , dar serile cu titirezuri și oale emailate păreau să fie deopotrivă camaraderești și erotice. Fără îndoială că Marivaux, prințul de secol optsprezece al *libertinage*-ului, ar fi încuviințat.

* Dublu sens (*n.tr.*).

4

Plop.

Plop?

Nu cumva… *fleoşc* sau *pfluc*?

Plop. Iar începe!

Ia stai puţin… e două jumate. Două jumate noaptea! Evaluez situaţia. Sunt în pat. Sunt în Franţa. Sunt în mansardă, iar câteva lucruri fac *plop* pe întuneric. În Anglia, subconştientul meu s-a împăcat cu zgomotele nocturne. Pisica se întinde pe canapea, câinele trage pârţuri printre rododendroni – nici o problemă. Dar îmi vine greu să descifrez zgomotele nocturne din Franţa. Imaginaţia mea devine instinctiv alarmistă. Frigiderul toarce, dar torsul lui seamănă cu un cântec fredonat de un spărgător. Podeaua pârâie, iar un intrus cu o pelerină neagră atinge uşor unul dintre obloane.

Plop.

Unde-i comutatorul? Orbecăind în gol, îmi dărâm paharul cu apă pe cartea de *patois**.

— *Palsanquienne!* (Pagina 130.)

Clic.

Plop.

Podeaua pare acoperită cu mingiuţe de lână cenuşie. De parcă o pisică şi-ar fi ascuţit ghearele pe covor. Dar nu există nici pisică, nici covor.

---

* Argou (*n.tr.*).

O piticanie cățărată pe grinda principală sfâșie un pulover? Mai degrabă nu. Ia stai un pic! Mingiuța aia de puf s-a mișcat? Da. Și încă una. Stai puțin. Asta nu e lână…

Podeaua e plină de pui de șoarece. Plouă cu rozătoare!

Pfui. Sau *beurk*, cum am învățat să exclam în franceză. *Beurk*. Ce scârbos! Șoarecii nu fac chestiile astea în Anglia. Șoarecii englezi se uită la BBC 2 și mănâncă preparate din gama Marmite. Nu sar jos de pe grinzi.

Mă frec la ochi. Vino-ți în fire, Sadler. Fii om cu scaun la cap. Ai venit în Franța să-ți lărgești orizontul. Ei bine, asta e o experiență de lărgire. Gol pușcă în centrul mansardei și înconjurat de puf zvârcolitor, decid să-mi apreciez situația drept pozitivă. Lucrurile sunt în regulă.

Plop. Încă un kamikaze miniatural se lățește pe podeaua acoperită cu gresie tare.

Atașat în mod normal de animale, sunt copleșit de compasiune. Am grijă de ani buni să nu calc pe furnici – de când am aflat că au un vocabular compus din 177 de cuvinte. „Cuvinte" poate că nu este termenul cel mai potrivit. Furnicile – sau furnicile cu un IQ ridicat, de pildă, furnicile Mensa – comunică frecându-și antenele între ele, în moduri diferite și la niveluri diferite, pentru a transmite mesaje de genul „Ajută-mă la firimitura asta". Acest lucru e valabil și pentru păianjenii pe care-i salvez cu grijă, transportându-i cu peria de veceu din baie în grădină.

În ultima vreme, compania animalelor mi-a produs cu adevărat o alinare enormă. Conversațiile cu oamenii s-au limitat la un schimb succint de cuvinte cu Eric, instalatorul febril, și la un altul cu încântătoarea, dar evanescenta Angélique de la Atac. În cea de-a doua seară, am nimerit peste o femelă de șoarece în salon și m-am bucurat din cale-afară că am avut cum să-mi ocup timpul.

— *Bonsoir*, Lucienne.

— *Bonsoir*, Michael.

Trebuie spus că discuția a avut loc după un pahar sau două de Chinon. Aseară am surprins-o pe Lucienne mergând împleticit. Ulterior am descoperit o gaură în capacul borcanului de prune în Armagnac. Lucienne era evident abătută, ceea ce a făcut-o și mai agreabilă.

Bunătatea mea se extinde și asupra insectelor. Într-o după-amiază foarte călduroasă de septembrie, am ajuns acasă și am găsit ferestrele Velux de la mansardă năpădite de o colonie de *punaises** răsfățându-se în soarele torid. În Franța, șoarecii trag la măsea, iar insectele se bronzează. Fără să-mi dau seama ce fac, am întins mâna după un tub de spray și le-am stropit. Abia pe urmă am priceput că de fapt cedasem unui instinct atavic distructiv și am fost, pe bună dreptate, oripilat. Din fericire, zăpăcit cum eram, confundasem deodorantul lui Sophie Hodge cu un spray cu insecticid. Insectele n-au mirosit niciodată mai bine.

Plop.

Ceva trebuia făcut ca să împiedic acest sindrom Icar printre rozătoare.

În colțul mansardei, o saltea de plastic de rezervă pentru un pat de o persoană. O trag sub grinda principală, chiar pe locul de aterizare a artiștilor căderii libere – exact ca pompierul aflat sub fereastra unei clădiri în flăcări. Doi sau trei cad imediat, aterizează pe saltea și sar ca împinși de un resort, scoțând un mic chițăit de plăcere. E limpede că șoarecilor le plac săriturile pe trambulina elastică. O problemă, totuși: salteaua nu e destul de mare ca să acopere toată pista de aterizare. Nici pe departe. La fiecare doi-trei săritori pe trambulina elastică există șase care cad alături.

Îmi vine în minte o soluție radicală: aspiratorul din dulapul aflat în bucătărie. Îl urc anevoie pe scări, mă așez

* Ploșnițe (*n.tr.*).

în patru labe pe podea și descolăcesc cablul lung, negru, sub bombardamentul neîncetat al ghemelor de puf.

Bag aspiratorul în priză. Gata, funcționează. Stând în pielea goală și pe vârfurile picioarelor în mijlocul patului, aflat într-un echilibru de-a dreptul precar pe salteaua moale, reușesc să fixez gura aspiratorului în spatele grinzii principale. Scopul meu nu e anihilarea șoarecilor. Am de gând să-i scot cu ajutorul aspiratorului, să duc instrumentul jos și să deschid punga de praf în grădină, înlăturând astfel riscul unei căzături mortale și eliberându-i pe șoareci.

În plin efort, mă simt copleșit de o grijă care mă macină. Și dacă noul meu vecin, Aimé Matou, s-a hotărât întâmplător să numere mușchii care bâzâie pe lângă cozile vacilor lui pe timp de noapte? Ei bine, dacă s-ar afla în mijlocul câmpului chiar în clipa asta și și-ar ridica ochii spre fereastra luminată, ar spiona un exhibiționist în echilibru fragil, care tocmai dă viață unei scene de o perversitate unică.

Să recapitulăm. Tocmai am sosit aici. Aimé m-a surprins plantând praz cu ciocanul pneumatic. Bun. Poate că așa înțeleg englezii grădinăritul. Dar asta! Noaptea își dau jos hainele și țopăie despuiați pe paturi, agitând niște cordoane de aspiratoare deasupra capetelor. E în joc însăși reputația țării mele.

Încep să am unele îndoieli. Și dacă forța de absorbire a aspiratorului e prea mare? Aparatul are un selector pentru praf / firimituri / lichide, dar nici un buton pentru șoareci. Mă las păgubaș. După o încercare palidă de respirație artificială în folosul câtorva dintre victime, decid s-o șterg de pe câmpul de luptă și să mă mut jos – nu înainte de a-mi împrăștia toată garderoba pe podea, ca să atenuez impactul.

Ecosistemul o să trebuiască să se descurce fără mine.

5

Am dat peste o freză agricolă antică și de demult, ascunsă undeva în fundul șurii. Noi energii mi-au pus în mișcare organismul. Poate că descoperisem în sfârșit soluția pentru grădina de ciment, mai știi?

N-oi fi eu cel mai tehnic om din lume, dar în general am destul simț practic. Am turnat benzină în rezervorul ruginit și am tras tare de maneta de pornire. Nu s-a întâmplat nimic. O fi intrat benzină în garnitură, mi-am zis. Cu gesturile măsurate ale unui mecanic abil, am demontat garnitura (douăzeci și trei de minute), am frecat-o cu șmirghel (douăsprezece minute) și apoi am montat-o la loc (șase minute). Am încercat din nou, trăgând și mai inimos de manetă. Degeaba. Fără să mă descurajez, m-am retras doi-trei metri și apoi m-am năpustit asupra dispozitivului, arzându-i un șut zdravăn unde-am crezut că era bine, pe când scoteam urletul mecanicului medieval, capabil să le înghețe sângele în vine celorlalți:

— *Tesiguienne!* (Pagina 72: rateuri mecanicești.)

Mașinăria a refuzat în continuare să se trezească la viață.

Dat fiind că-mi epuizasem toate cunoștințele practice, am lăsat-o moartă și am băut ceva. Abia în clipele de genul asta îți dai seama cu adevărat de singurătatea vieții la țară. La Paris, pe Rue de l'Abbé Grégoire, aș fi putut să cobor și să mă duc repede la Balto, ca să-i cer ajutorul lui Dédé l'Asperge. E adevărat, Dédé ar fi fost mirat să afle că încercam să pornesc o freză de pământ în apartamentul meu de la

etajul șase, dar fără îndoială că ar fi arătat compasiune și înțelepciune. În mijlocul câmpului, la dracu-n praznic, te ai doar pe tine însuți, nimic altceva. Și e teribil de neplăcut.

Chiar în clipa aceea, l-am observat pe Aimé Matou pe câmpul din apropiere, pitindu-se în spatele unei vaci aflate într-o poziție avantajoasă. Date fiind relațiile lui cu soții Hodge, probabil că nu era dispus să ajute, dar n-aveam încotro, mă găseam într-o situație fără ieșire. Trebuia să-i vorbesc. Mult mai ușor de zis decât de făcut. La oraș poți să te prefaci că dai din întâmplare peste cineva. Pur și simplu îl aștepți la colț.

— *Tiens! Jean-Pierre.*

— *Tiens! Mike.*

*Et Robert est votre oncle.** Cu toate acestea, la țară, pe câmp, ia colțurile de unde nu-s. Vezi pe toată lumea de la câțiva kilometri distanță. Gardurile vii ar fi de ajutor, dar acum – după *le remembrement* – ele sunt tot mai puține și mai îndepărtate. Mai mult, vezi uneori păsări deznădăjduite din cauză că n-au pe ce să se așeze.

Aimé e pe terenul lui, cam la o sută de metri de gardul grădinii de zarzavaturi. Ca să ajung la el, sunt nevoit să-mi croiesc drum prin subarboretul amazonian. Nu se uită în direcția mea – ar fi un semn de interes mult prea pronunțat –, însă forfota generală a iepurilor, a pitonilor și a altor mâncători de furnici e, fără îndoială, un element care anunță apropierea *rosbif*-ului. După junglă, lanul de grâu. Ca să nu strivesc tulpinele tinere, calc cu grijă peste ele, ceea ce înseamnă că trebuie să ridic mult piciorul la fiecare pas, semănând cu Monsieur Hulot în timp ce străbate o orezărie. Următorul obstacol, gardul electric. Fie mă târăsc pe sub el, în stilul din *Full Metal Jacket*** – ceea ce e întru câtva excesiv

* Traducere literală a expresiei englezești *Bob's your uncle* – și cu asta basta (*n.tr.*).

** Film despre războiul din Vietnam, regizat de Stanley Kubrick în 1987, cu Matthew Modine, Adam Baldwin și Vince d'Onofrio (*n.tr.*).

pentru cineva care poartă un costum de tweed –, fie păşesc peste el, riscând să-mi compromit dorinţa de-a întemeia o familie numeroasă. Mai am doar douăzeci şi cinci de metri.

Douăzeci şi cinci de metri? Un fleac. Ei bine, nu. Abordarea finală e momentul cel mai delicat. Care e reacţia firească într-o asemenea împrejurare? Zâmbeşti? Dacă da, când anume? Şi cât timp? Ridici o mână? Dacă da, cât de sus? Aţi încercat vreodată să străbateţi un teren accidentat cu o mână-n aer şi cu un surâs lipit de buze? În plus, când anume destrami tăcerea? Şi ce spui? „Aimé!" ar putea fi exagerat de prietenos. „Aimé! În sfârşit!" ar suna prea emoţional. „*Bonjour*" ar fi cât de cât adecvat. Dar cu ce grad de entuziasm? Eticheta rurală e un lucru complex.

Oricum, Aimé nu-mi dă nici cea mai mică atenţie. Poate că se pregăteşte pentru versiunea pastorală a vreunui joc de societate. Probabil că vrea să-l surprind. Lucru pe care sunt pe punctul să-l fac, ba chiar aş fi reuşit să-l fac dacă n-aş fi călcat chiar în clipa aceea – *fleoşc!* – într-un morman de bălegar aburind. Cireada se pişă pe ea de râs.

– *Bonjour*, rostesc, folosind iarba pe post de pres pentru şters picioarele.

Aimé îşi întoarce tărtăcuţa cu vreo douăzeci de grade spre vest şi salută imperceptibil. E evident minimalist.

— *Je suis Monsieur Sadler.*

Încă o încuviinţare din cap.

— Sunt chiriaşul soţilor Hodge.

De fapt, am spus „Sunt soţiaşul chiriilor Hodge". Asta n-a contat deloc, căci era limpede că Aimé prefera ca discuţia să se poarte în limba locului. Dar chiar când am livrat informaţia am comis o greşeală. Am făcut cu ochiul. Gestul ar fi trebuit să însemne că ştiam că Aimé fusese la un moment dat grădinarul soţilor Hodge, că existaseră câteva schimburi de replici încinse şi că – *clip clip* – îmi dadeam seama că relaţiile dintre ei nu erau atât de amicale cum ar fi fost de sperat. Dar asta înseamnă să ai pretenţii

foarte mari de la făcutul cu ochiul. Aimé s-a grăbit să priceapă greșit mesajul, a văzut în el o confirmare a bănuielii pe care-o avea deja – că englezii sunt o nație de pederași – și s-a retras strategic în spatele unui dos de vacă, având totodată grijă să coboare coada animalului (nu se știe niciodată). Am luat-o de la capăt.

— *Je viens de repiquer les poireaux.**

M-am gândit c-o să-mi dea un răspuns șugubăț, de genul: „Mă crezi tâmpit? Am văzut cum te-ai prostit cu ciocanul ăla pneumatic." Dar n-a fost cazul. Aimé s-a mulțumit să mai dea o dată din cap și să emită un mesaj eliptic:

— *Ça se peut bien.*

Ça se peut bien? Preț de câteva clipe, cuvintele lui mi-au luat piuitul. *Ça ce peut bien* înseamnă „Se prea poate". Iar asta implică două lucruri:

1. Că nu mă crede.

2. Că bat câmpii.

Abia atunci mi-am adus aminte de Grandval. Capitolul 16: „Franceza rurală pentru avansați". *La litote paysanne*** – o formulă bucolic-eufemistă. Vorbești puțin ca să spui multe. De exemplu, spui *bonjour* când de fapt vrei să spui „dobitocule". Totul are nevoie de traducere. E o artă complicată. În lumina cărții lui Grandval, *Ça se peut bien* pare să însemne „Prazul n-are cum să crească în jungla aia de beton, țăcănit băutor de ceai ce ești".

Am făcut și eu o tentativă de formulare eufemistică.

— *Y a du boulot.* E mult de lucru.

Speram să traducă vorbele astea prin „Ai văzut în ce hal e grădina. Dă-mi o mână de ajutor, *merde*!" Cu mâna dreaptă, Aimé și-a mișcat șapca pe cap, în așa fel încât cozorocul să-i cadă peste ochi.

---

* Tocmai am plantat prazul la loc (*n.tr.*).

** Litota țărănească (*n.tr.*).

— *La terre est basse.* (Mot-à-mot: „Pământul e coborât"; în traducere: „Poftă-n cui, *rosbif*!")

Iar pe urmă scuipă – o înflorătură retorică menită să sublinieze acuitatea observației. Îi răspund în același registru minimalist.

— *La terre est bien basse.* (Traducere: „Nu știu cum să-ncep.") Și adaug ceva care sper că e un brizbiz baroc al graiului local:

— *Morguienne!*

La rândul meu, ca să nu mă las mai prejos, trag și eu un scuipat. Din nefericire, a trecut mult de când am scuipat ultima oară, iar din cauza direcției vântului, mă trezesc că produsul expectorat îmi aterizează pe reverul sacoului. Aimé pare încântat de acest schimb însuflețit:

— *Elle est bien basse.* (Traducere: „Nasol moment, umflatule.")

La care răspund, bucuros că discuția pare să fi atins o temă majoră:

— *Pour être basse, elle est basse.* (Traducere: „Te rog, Aimé, nu fi ordinar.")

Iar el, ager ca argintul viu:

— *Pardi.* (Traducere: „Du-te și te-mpușcă.")

Cu spatele la zid, o dau încolo de ambiguitate.

— *Elle est difficile à travailler.* E foarte greu de lucrat.

Aimé mă privise muncind; se pricepea să recunoască un om frânt și înfrânt. Așa că acum se uită la mine cu disprețul pe care-l arată Clint Eastwood unei muște pe care vrea să și-o scuture de pe mânecă:

— *Ça se peut bien.*

Ne-am întors de unde plecaserăm. Sesiunea de comunicări se încheie, vaca friziană se bășește, iar Aimé se mută două funduri mai încolo. Gata cu *le badinage*, acum avem de lucru.

Înviorat de acest schimb spiritual, îmi încep cu pas ușor drumul de întoarcere la grădina de zarzavaturi. Măcar știm

cum stăm. Aimé n-o să mişte-un deget să mă ajute. Jubilează când mă vede îngenunchеat – şi pe soţii Hodge odată cu mine. Trebuie deschis un alt front. E momentul să atac La Toison d'Or.

Lăsându-mi maşina pe pietrişul ornamental şi rozaliu din faţa bisericii – eliberat în fine de acele *toisonnettes* dotate cu căşti de protecţie –, mi-am croit drum spre cafenea, trecând şi pe la brutărie. Am cumpărat o ditamai pâinea cojoasă de două kilograme de la o bunică încântătoare, care m-a servit din spatele tejghelei sprijinindu-se pe un cadru metalic. Avea un luciu malefic în priviri. Părea să fie bârfitoarea satului. M-am hotărât să-i valorific talentele.

— *Bonjour, madame.* Sunt noul *locataire* al domnului şi doamnei Hodge.

Cu elanul caracteristic englezilor când nu se simt în largul lor, mi-am recitat CV-ul, explicând cine eram, de unde venisem, unde mă duceam şi cine mă însoţea. Am avut grijă să insinuez că nu eram un simplu turist în trecere, care se lăsase convins să vină aici citind cine ştie ce carte despre felul cum se stabilesc englezii în străinătate. Nu. Eram un călător de bună-credinţă, nerăbdător să ia un contact încărcat de sensuri cu *la France profonde*; mai mult, dacă exista cu adevărat posibilitatea, voiam chiar să mă metamorfozez în *paysan*.

Ajunsesem la finalul liricului act unu – expunerea – şi eram pe punctul să-l încep pe al doilea – dezvoltare dramatică şi *scherzo* –, când mi-am dat seama că, bruiată şi distorsionată, propria voce părea să se întoarcă spre mine din adâncurile rochiei cu motive florale albastru cu negru pe care-o avea bătrânica. Colac peste pupăză, monologul meu amplificat era difuzat în tot satul prin intermediul unei portavoce pe care femeia şi-o ţinea ascunsă la subsuoara stângă. M-am dumirit imediat. Din cauza unei nereguli

audio, urechea artificială antediluviană a lui Madame Roubaud încetase să recepționeze și începuse în schimb să emită. Am luat notă. Dacă o să am de făcut vreun anunț public în lunile următoare, o s-o folosesc pe Madame Roubaud pe post de megafon.

Cu pâinea ținută ostentativ sub braț – semn că îmi făceam cumpărăturile în sat –, mi-am luat inima-n dinți și am deschis ușa cafenelei. Înăuntru era întuneric. Am deslușit un bar cu fațadă din lemn și tejghea zincată pe care stăteau aliniate câteva sticle, gata de destupat – Pastis, Ricard '51, Guignolet. Mesele și banchetele erau din același lemn de culoare închisă. Pe pereți se găseau calendare decolorate cu L'Union Sportive de Toison. Florile erau de plastic și prăfuite. Am tras adânc aer în piept.

— *Messieurs! Bonsouère.*

Două comentarii. Mai întâi, în Touraine începe să se spună *bonsoir* imediat după ora prânzului. Apoi, pagina 12 a cărții lui Grandval certifică trecerea fonologică de la *soir* la *souère*. Exersasem în baie înainte să ies în public. Am repetat cuvântul, în ideea că prima dată nu fusese recunoscut.

— *Bonsouère.*

Argonauții – șase morse aplecate în jurul unei mese – nici măcar n-au catadicsit să-și ridice privirile. I-am recunoscut pe domnul Purple, pe cetățeanul care stătea în fața casei și-și admira nasul și pe meșterul bun la toate. Echipa era completată de un lungan care purta o bonetă albastră acoperită de făină – probabil că era brutarul –, un broscoi scund, cu o mustață stufoasă, care-și masa întruna picioarele, de parcă ar fi avut varice, și un crevete bâlbâit căruia toți îi spuneau – dacă nu mă înșela auzul – Penthouse.

M-a năpădit un trac teribil. Oamenii ăștia, personalitățile și legendele lor făceau parte din sat. Își aveau părinții și bunicii înmormântați în cimitirul de sub tisa uriașă. Eu

eram un simplu figurant într-o procesiune care se desfășura de secole în Toison. Cum puteam să-mi fac o intrare cât mai bună? Mi-a venit în minte un șiretlic.

Mi-am deschis sacoul, mi-am scos portofelul, m-am jucat cu el și mi-am lăsat să cadă ostentativ cardul de fidelitate Atac, scoțând în același timp un „Ah!" sugestiv.

Eșec total. Nu s-a uitat nimeni. Fie îi durea în cot, fie erau din superligă. Oricum, Sadler 0, Argonauții 1.

Intratul într-un local din Anglia e cu totul altă mâncare de pește – că tot am învățat expresia. În Abesbury, toată lumea din bar îți răspunde vesel, cu un salut/hai noroc/frumoasă zi/după-amiază/seară etc. Acolo oamenii nu ascultă nici ce spui tu, nici ce spun ei înșiși; lucrul important e să fii comunicativ. Până și câinii sunt binedispuși. În Toison e cu totul altfel. Preocuparea imediată a Argonauților nu părea să fie întâmpinarea musafirilor. Ciudat. Nu ți se-ntâmplă în fiecare zi ca un *rosbif* afabil să-și scape cardul de fidelitate pe jos. În mod normal, ar fi trebuit să apară o puzderie de întrebări. Bărbat sau cârlig de rufe? *Cocu** sau nu? Tare sau slab în ouă? Însă curiozitatea latentă n-a provocat nici cea mai mică reacție.

O femeie în papuci de casă a apărut din spatele barului ca să-mi ia comanda. Aveam de gând să cer un pastis – evitând cu grijă băuturile de gemul ceaiului de la gheață, care ar fi putut da impresia că eram un pământălău. Dar chiar atunci mi-a venit în minte un al doilea șiretlic. Am comandat un amestec de extras de gențiană și lichior de coacăze.

— *Une suze cassis.*

Și imediat după ce-am primit băutura, mi-am ridicat triumfător paharul și m-am adresat întregii asistențe:

— *Ça ne suze cassis!*

---

* Încornorat (*n.tr.*).

Eram foarte mândru de acest calambur franțuzesc. Mi-l pasase Dédé l'Asperge, stâlpul de la Le Balto, cafeneaua unde îmi făcusem veacul la Paris. *Ça ne s'use qu'assis:* se folosește doar în poziția șezând. Repetasem formula în fața oglinzii din baie, dar n-o testasem niciodată în public. Între patru pereți, fusese un hit. În Toison, nici vorbă. Șase perechi de ochi s-au întors și s-au holbat la mine de parc-aș fi scăpat dintr-un spital de nebuni. Cine-i individul ăsta cu Parkinson care face bancuri proaste?

Sadler 0, Argonauții 2.

Posibilitatea de-a cere sfaturi pentru grădină s-a diluat. M-am hotărât să-mi țin fleanca și să ascult ce vorbeau – o modalitate excelentă de-a te racorda la pulsul și la problemele zonei. Eram stârnit. Lucrurile nu semănau deloc cu episoadele din *The Archers**. Asta era ancestrala *France profonde* pe care o visasem atât de des. Accentul oamenilor era greu de descifrat. Trebuia să-i ascult cu mare atenție. Păreau nemulțumiți. Ce se-ntâmplase? Puneau la cale o revoltă? Aveau de gând să ridice un baraj din conopidă? Să-i zidească pe bieții și nevinovații turiști englezi în anghinare? Penthouse și-a vârât mâna în buzunar, de unde a scos un obiect pe care l-a pus pe masă. Am fost nevoit să-mi mijesc ochii ca să văd ceva. Ce Dumnezeu era? Un rulment dintr-o freză agricolă? Un morcov stricat? O cârtiță prinsă la furat în lanul de porumb? Mi-am mijit ochii printre degete, ca să ascund direcția în care mă uitam.

Straniu. Obiectul semăna foarte bine cu un nou telefon mobil tip Nokia 5023. Domnul Purple l-a ridicat cum făcea King Kong când o palma pe blonda fragilă în rochie de satin. Apoi a tastat un număr.

— *Ren!*

---

* Serial difuzat de Radio 4, în care acțiunea se petrece în satul fictiv Ambridge (*n.tr.*).

Am presupus că asta însemna *Rien* – nimic. I-a dat obiectul înapoi lui Penthouse, care s-a ridicat și a încercat să formeze un număr din spatele barului, suindu-se pe o masă, la closet sau sub ficusul verde.

— *Ren.*

— *Ren?*

— *Ren.*

Mi-am notat. *Ren*, nu *rien*. În mod evident, la țară e de bonton să nu pronunți „i"-urile. *Ren dans les poches.* Nimic în buzunare. *Ren à faire.* Nimic de făcut.

— *Ils nous prennent vraiment pour des cons.**

Și ca și cum mi-ar dovedi în ce măsură „ăștia" îi iau de cretini / proști / idioți, tipul se întoarce spre mine. În sfârșit, recunoașterea.

— *Pas de réseau.* Nu e semnal.

— *Vous trouvez ça normal, vous?***

Bineînțeles că nu mi se părea normal.

— *C'est un complot.* E un complot.

— *C'est exprès.* O fac intenționat.

— *Devine où ça marche.*

N-aveam cum să ghicesc ce voia să însemne asta. Dar aveau să-mi spună ei. Din câte se părea, cei trei mari operatori de telefonie mobilă – Bouygues, Itinéris și SRF, fără îndoială cu binecuvântarea celor de la Orange – oferiseră, fără îndoială cu ajutorul șpăgilor, comisioanelor, plăților ilegale și valizelor cu bancnote livrate de șoferi legați la ochi, asigurări că singurul loc în care telefoanele mobile aveau să funcționeze în întregul canton Ligueil era parcarea de la Atac.

— *Ils ne sont pas cons!****

---

* Ăștia chiar ne iau de proști (*n.tr.*).

** Vi se pare normal, ia spuneți (*n.tr.*).

*** Nu sunt proști deloc! (*n.tr.*).

Complexele preocupări macroeconomice ale noilor mei prieteni din La Toison d'Or însemnau că nedumeririle mele horticole treceau pe planul zece.

Zarzavaturile trebuiau pur și simplu să aștepte.

6

Cu ajutorul unei sticle de Chinon, am compus recent următoarea poezie în franceză – prima. Se numește *Sur la beauté des villes* („Despre frumusețea orașelor") și o transcriu chiar acum:

Ligueil?
Mon œil!
Mais Loches…
C'est posh.

Sunt gata să accept că *mon œil* – „hai, fă și cu celălalt" – e în mod inutil depreciativ și că rima bilingvă pentru Loches, deși are o anumită acuitate sociologică, e slăbuță în plan artistic. Hugo ar fi făcut o treabă mai bună. De înțeles. Exilat la Guernsey, nu avea piața din localitate care să-i distragă atenția.

În zilele de piață din Loches, îmi pierd cumpătul. Educația mea gastronomică a fost cizelată cu mazăre fluorescentă, Bisto, cotlete arse și cremă de ouă. Loches era o grădină a ispitelor. Coșuri de răchită cu legume proaspete, calde fiindcă abia fuseseră scoase din pământ și cu obrajii lucind de rouă, porumbei, bibilici, miere, *foie gras*, calcan de mai multe tipuri, stridii din Cancale, stridii din Paimpol, stridii din St Vaast, unele plate, altele scobite, altele mari cât un cap de om, salate dolofane, ditamai roțile de brânză de douăzeci de kile din Cantal, *saucissons*, pepeni, pui la

proțap, croissanți, *baba au rhum**... Le voiam pe toate. Până la una. Acum. Ani în șir nu avusesem parte de ele. Ani de zile trăisem la școală cu un regim compus din subsuoară de gorilă și tapioca. Acum toate astea erau ale mele. Mi se cuveneau. Erau răsplata mea. Recuperam timpul pierdut. Așa că mai voiam o lingură, un polonic, o felie, o porție, o bucată.

La rândul lui, orașul te făcea să-ți lase gura apă la fel de mult: șanțuri cu apă, naosuri, transepturi, frize, turnuri, bastioane, palate, curți interioare, creneluri, temnițe, console de susținere a balcoanelor, deschizături în metereze și tot felul de ornamente. Însă indiferent cât de îmbietor era meniul arhitectural, de fiecare dată când îți ridicai capul ca să admiri frumusețile din jur, nările îți erau vrăjite de promisiunea unor plăceri mult mai rapide. Plecam întotdeauna la piață cu o listă foarte precisă: o bucată de carne pentru friptură, niște fasole verde, o salată, o sticlă de Evian și gata. Astăzi însă am cumpărat șase pepeni (la ofertă), un kil de napi proaspeți, trei kile de cartofi noi, câțiva dovlecei galbeni, două *andouillettes***, un *jambonneau****, trei legături de ridichi, patru salate, două verze și o sfeclă. Următoarea zi de piață era sâmbătă. Cumpărasem mult pentru trei zile.

Ca o veveriță bulimică, am înghesuit prada în portbagajul Mazdei și am plecat spre casă. În Place de la Préfecture au început necazurile. Semaforul s-a făcut roșu și am oprit, ca să las să treacă o tânără mamă. Femeia împingea un cărucior acoperit – conceput special pentru scoaterea copiilor la plimbare în pădurea tropicală sau pentru câte o hoinăreală de duminică în Himalaya. Purta un hanorac

* Prăjitură cu stafide și rom (*n.tr.*).

** Cârnăciori de porc (*n.tr.*).

*** Partea de sub genunchi a porcului (*n.tr.*).

scurt și lucios, pantaloni strâmți și niște cizme foarte șic până la glezne.

Ping!

Portbagajul Mazdei s-a deschis singur. Ciudat.

S-o fi lărgit încuietoarea? Era nevoie de vreo ajustare? La fel de roșu la față ca mașina, am coborât să închid portbagajul. Tardiv. Tânăra mamă și odorul, ambalat și el în hanorac și ghete lucioase, se uitau cu scârbă la indescriptibilul conținut al portbagajului. Iar în clipa asta trebuie să dau cărțile pe față.

Cumpărasem un calamar. Mai precis, câteva porțiuni din el. În medie, un calamar matur cântărește cam zece kile. Fără îndoială că o asemenea versiune integrală s-ar fi dovedit prea mult pentru un novice. Prin urmare, cumpărasem cinci tentacule și o bucată destul de mică din unitatea centrală. De ani de zile, mă uitam cu drag la o carte pe care mi-o procurasem în Italia: *36 de feluri de-a prepara un calamar.* Până la sosirea în Loches, interesul meu fusese pur teoretic, dat fiind că băcanul din Abesbury stătea extrem de prost cu proviziile de cefalopode.

— Dylan!

Tânăra mamă și-a strigat băiatul a cărui figură ursuză și palidă se cufunda îngrozită în adâncimile hăinuței. De înțeles. Era primul contact al lui Dylan cu oroarea lumii. După nouă luni comode la căldurică… *Ping!*… te vezi expus dintr-odată câtorva bucăți de calamar care se preling din portbagajul unei Mazde roșii.

Când le cumpărasem, spusesem:

— *Je voudrais une poulpe.*

Iar vânzătoarea frumușică de-a binelea mă corectase:

— *Non, monsieur.* Un *poulpe.*

Râseserăm amândoi. Ridicasem un tentacul și aruncasem o privire pe furiș, dar nu reușisem să văd nimic care să-mi arate, oricât de vag, care era sexul masei de carne. Întâmplarea mă stânjenise atât de mult, încât uitasem s-o rog pe

amzatoare să-mi ambaleze bucățile de mascul / femelă într-o casoletă de plastic Tupperware, așa că le primisem într-o pungă de nailon obișnuită. În timpul de care e nevoie ca să merg cu mașina din parcarea de lângă zidurile castelului până la Place de la Préfecture, diabolica vietate nu stătuse de pomană. Ca un Houdini pe fundul mării, reușise să dezlege nodul pungii de nailon și să se elibereze. Când ușa portbagajului se ridicase brusc, animalul era în poziție de luptă și gata să evadeze. Două tentacule i se fixaseră pe bara de protecție, gata s-o folosească pe post de trambulină pentru saltul spre libertate.

Dat fiind că fusesem surprins de expresia de oroare de pe chipul mamei în pantaloni strâmți, nu observasem, din păcate, poziționarea reală a tentaculelor. O greșeală teribilă. Când am trântit ușa portbagajului, ea a căzut direct pe „degetele" calamarului.

Două precizări:

1. Calamarul are un sistem nervos aproape inexistent. Poți să-l muști, poți să-l gâdili – nu reacționează. Dacă-i pui muzică de Wagner, nu cască. Calamarul e impasibil. Prin urmare, calamarul meu n-a suferit deloc.

2. Calamarii sunt tari. În Grecia, bucătarii coboară pe plajă și-i izbesc de stânci ca să-i înmoaie. Dar e adevărat, nu-ncape vorbă, că un păgân tânăr și frumos de pe malul Adriaticii e un spectacol mai atrăgător decât un englez stingher din Loches, care înlocuiește stâncile din Pireu cu ușa de la portbagajul unei mici mașini japoneze.

Dacă mai era nevoie de o dovadă cu privire la rezistența calamarului, portbagajul nu s-a închis, ci pur și simplu s-a deschis la fel de brusc, iar fiara lipicioasă s-a mai apropiat puțin de margine. Dylan era pe punctul să leșine. Am îngrămădit calamarul la loc în pungă de nailon și am împins totul în fundul portbagajului, așezând ciocanul pneumatic

deasupra pachetului alunecos – ceea ce n-a fost deloc simplu. Pe urmă am izbutit, în fine, să închid portbagajul. Prea târziu. Psihicul lui Dylan fusese deja vătămat. Mai târziu în viață, după ce-o să învețe să vorbească, micuțul o să fie în stare să-i povestească tatălui său despre această întâlnire înfiorătoare cu ceea ce Jean-Paul Sartre a numit *La Nausée*[*].

Ti tiiiiii.

O brunetă atrăgătoare, la volanul unui Citroën Picasso, voia să treacă pe lângă mine. Am sărit înapoi în mașină, după ce i-am zâmbit fugar, în chip de scuză, mamei lui Dylan – „Îmi pare teribil de rău că ți-am expus băiatul ororii existențiale" – și am pornit motorul. Ajuns acasă, am așezat calamarul pe fundul lăzii frigorifice și am încuiat capacul.

Cu toate acestea, ușa portbagajului rămâne o problemă. Ieri, la semaforul din Manthelan, tânăra cu jeanși strâmți și coadă de cal, care servește în cafenea, a trecut strada prin fața mea.

Ping!

Straniu. E posibil ca mașina să fi devenit, într-un fel, barometrul libidoului meu? Ce jenant. Ia gândiți-vă. Merg cu mașina pe Avenue George V din Paris, pe lângă Crazy Horse, și farurile dau semnale, lichidul de parbriz țâșnește de capul lui, iar capota se deschide singură. Neavând chef să conduc prin acest ținut pastoral și liniștit la volanul unei mașini care seamănă cu o pasăre în călduri, mi-am programat o întâlnire la garajul Dumas.

Squid erat demonstrandum.[**]

---

* Greața (*n.tr.*).

** Joc de cuvinte intraductibil; *squid* – calamar în engleză (*n.tr.*).

7

Citirea unui exemplar vechi și muced al revistei de grădinărit *Rustica*, ale cărei pagini tapetau un sertar al mesei din bucătărie, mi-a oferit o soluție posibilă pentru necazurile pe care le aveam cu grădina de ciment. Pământul trebuia stropit zdravăn cu o seară înainte. Dimineața, solul se va fi muiat și va fi devenit abordabil. Procedeul e cunoscut drept „principiul constipației". Am făcut o încercare.

Săpatul este o activitate profund atavică. Când împlânți furca în pământ, redescoperi un ritm străvechi, primitiv și tutat. Gândul e amețitor. De la începutul începuturilor, omul a lucrat pământul, și iată-mă acum trudind cum s-a trudit dintotdeauna, ocupându-mi locul umil dintr-o lungă serie de truditori. Tehnica pare relativ simplă. Înfigi furca în sol, disloci cantitatea respectivă de pământ și pe urmă apeși cu piciorul încălțat în gheată pe unealta ai cărei dinți au pătruns în brazdă, pentru ca apoi să scoți vreo douăzeci de kile de noroi dintre dinții uneltei, de parcă ai desprinde bucăți de porc prăjit de pe o frigăruie. Mă rog, cam asta e ideea.

Melcii chicotesc în spatele meu. Dacă n-ați auzit niciodată chicotitul unui melc, veniți în Touraine. Odată scos de pe dinții de fier împlântați vițejește, pământul cleios care e lipsit de furcă aderă acum la gheată. Te folosești de furcă pentru a ți-l da jos de pe încălțări. Dar se lipește de furcă. Te folosești de gheată pentru a-l da jos de pe furcă. Dar se lipește de gheată. La faza asta, melcii râd de li se zguduie cochiliile.

Am hotărât să nu bag în seamă pământul prins de dinții furcii și să sap mai departe. O idee tâmpită. Pământul inițial (a) pur și simplu se comprimă între dinții furcii, spre a face loc pământului nou (b); unealta devine imposibil de manevrat, fiindcă acum cântărește (a) + (b) = 50 de kile. Un grădinar foarte puternic și disperat ar putea să continue manevrele de comprimare în felul ăsta și să ajungă la final să aibă întreaga grădină îngrămădită între dinții furcii. În acest caz, el s-ar putea gândi să betoneze uriașa groapă rezultată dintr-un asemenea efort și s-o vopsească în verde.

Era nevoie de logică. Am încercat să ajung înapoi pe cărare. Mai ușor de zis decât de făcut. Cu fiecare pas, cizmele mele adunau o nouă cantitate de pământ care, conform formulei de întrebuințare a furcii, ajuta la comprimarea cantității precedente. În clipa când ajungeai pe pământ solid, nu mai puteai să mergi din cauza celor două sute de kile care ți se lipiseră de încălțări. Acest sol lipicios se numește în Touraine *la terre amoureuse* – fiindcă ți se agață de cizme cu toată dragostea. Indiferent ce faci, nu pierde prea mult timp contemplându-ți achizițiile lexicale. Dacă soarele usucă noroiul, o să rămâi lipit de plintă ca o statuie a lui Rodin și-o să fii obligat să chemi pompierii.

O durere între degetul mare și cel de alături. Cea dintâi bătătură. Am fost impresionat de acest prim semn al muncii fizice. Aveam nevoie de un plasture, singura problemă fiind că trusa de prim-ajutor se afla în baie, iar ca să ajung la baie trebuia să-mi scot cizmele. Descălțătorul se găsea la capătul îndepărtat al bucătăriei, unde-l lăsasem sub chiuvetă. Am izbutit să-mi extrag un picior dintr-o cizmă sprijinind cealaltă cizmă de tocul primeia. Cu a doua cizmă a fost mai greu. Am fost nevoit să-mi folosesc piciorul eliberat pe post de pârghie, ceea ce însemna că, în câteva secunde, cele douăzeci de kile de noroi mi s-au lipit de șosetă.

A sunat telefonul. Nu mai sunase niciodată până atunci – cu excepția câtorva apeluri greșite din partea unui domn

bătrânel care o căuta pe o anume Georgette. Am străbătut încăperea pe călcâie, cu inima bătându-mi mai repede.

— *Monsieur Sadler?*

Vocea era blândă, liniștită, aproape evanescentă.

*C'est lui-même.**

Eram foarte mulțumit că reprodusesem formula corectă, chiar și dezechilibrat din cauza unei șosete grele de noroi.

Am văzut anonzul din Atac. Mă interezantă orele dumitale.

O clevă! *Enfin!*

Când putem luare contact? Poate chiar pozibil după-maza azta?

*Avec plaisir!***

Mi-am simțit oarecum idiot fiindcă răspunsesem în franceză. Trebuia să-mi controlez emoțiile. Am uitat pe loc de batatură. Am făcut un duș, m-am bărbierit și mi-am dat o puțină *eau de toilette* din dulăpiorul lui Malcolm Hodge. Baia s-a umplut imediat de un miros de cârtiță bătrână, așa că a trebuit să fac un al doilea duș.

Instrucțiunile erau simple. Ca să găsești La Ferme des Rives, care se află la câțiva kilometri de centrul Toisonului, trebuie pur și simplu să urmezi indicatoarele pe care scrie *fromages de chèvres****. Eram foarte incitat de perspectiva de-a mă apropia de secretele bine păzite ale minunatelor brânzeturi de capră de pe Valea Loarei – Sainte Maure, Valençay, Selles sur Cher. Îmi și imaginam ferma, cu acoperișul ei de țiglă, ascuns într-o vale verde, înconjurată de păduri și livezi.

Cu toate acestea, pe când mă apropiam de fermă, am fost nevoit să observ că peisajul era cam sărăcăcios. Copacii fuseseră jupuiți de scoarță, iar câmpiile erau aride, ca și cum ar fi fost bombardate cu napalm. Oricum, n-am avut

---

El însuși (*n.tr.*).

** Cu plăcere! (*n.tr.*).

*** Brânzeturi de capră (*n.tr.*).

timp să pun întrebări, căci caprele – care s-au dovedit deosebit de prietenoase – mi-au ieșit în întâmpinare. Deschizi ușa, ți se suie în mașină. Ieși din mașină, îți mănâncă pantofii. Intri la loc, dai peste una care s-a apucat să rontăie schimbătorul de viteze. Chiar am văzut una cu un pachet de țigări, iar o alta mâncând *Le Monde*-ul din ziua precedentă. Ferma era la rândul ei pustiită – garoafe fără cap, straturi întregi de flori fără cap, tufe dezgolite, copaci desfrunziți. Turma era evident ciugulitoare.

O tânără atrăgătoare, înaltă, distinsă și palidă, cu un nas prerafaelit și cu părul prins cu o panglică de satin, îmi spune bun venit și se recomandă:

— Florence Mabillon.

Doi țapi slugarnici, evident geloși pe destinatarul urărilor făcute de stăpână, se apucă să-mi roadă pantalonii.

— *Les chèvres!*

Femeia e categorică.

— Ajunge! *Assez! Ouste!*

Cei doi țapi pleacă bosumflați, ca doi curteni dojeniți de regină.

— Te rog să povestești.

Țapii, care e limpede că sunt bilingvi, iau invitația la preț de matineu, adresează un zâmbet larg și pornesc pe treptele spre salon.

— *J'ai dit ouste!*

Cu cozile între picioare, animalele fac cale-ntoarsă. Salonul e ciudat de întunecos. Florence îmi face semn să mă așez pe o sofa confortabilă, de pe care alți doi țapi urmăresc concursul televizat *Questions pour un champion**.

— Viața e imposibilă, Monsieur Sadler.

Bate din palme. O ciurdă de capre care se ciuciseră pe pervazul ferestrei sar în curte, iar camera e din nou scăldată de lumina soarelui.

---

* Întrebări pentru un campion (*n.tr.*).

— Caprele zunt nijte zcârbe.

Sunt surprins de expresia asta de dezgust, care nu prea se potrivește cu eroina victoriană care i-a dat glas. Vrând să imprim o nuanță mai plăcută conversației, încep să laud brânzeturile Sainte-Maure și Valençay. Florence Mabillon mă întrerupe.

— Brânza e futilă.

Densitatea acestei afirmații filozofice mă ia prin surprindere, și preț de o clipă nu găsesc argumentele cu care să apăr pertinența ontologică a lactatelor.

— *Du thé*?*

Pe o măsuță au fost așezate două farfurioare delicate de porțelan, un ceainic și o capră.

– *Ouste! Un morceau de gâteau?***

– Te rog. Ar fi grozav.

– Zunt dizperată. *Du sucre?****

Am auzit bine? A spus cumva „disperată"?

– Trebuie să scap din aznaua asta.

Profesorul intervine.

– Haznaua. Trebuie să scap din h-h-h-haznaua asta.

Florence repetă conștiincios.

– Trebuie zã zcap din h-h-haznaua asta.

— *Să scap.*

– *Zcap.* Viaza la zară e o zinucidere.

– Cred c-ar suna mai bine „Viața la țară mă face să cochetez cu ideea sinuciderii".

Încep să mă simt ca un samaritean care dă lecții de engleză.

– *Avec du citron?*****

---

* Ceai? (*n.tr.*).

** Marș! O bucată de prăjitură? (*n.tr.*).

*** Zahăr? (*n.tr.*).

**** Cu lămâie? (*n.tr.*).

Da, aș dori niște lămâie. Ciudat. Florence Mabillon e normală în franceză și tragică în engleză. Sora ei, măritată cu un om de afaceri, trăiește la Londra.

— Aș vrea și eu zã trãiezc la Londra. Dar ztau în aznaua asta.

— H-H-H-Haznaua asta.

— Vizez la oraș. *J'en rêve.* La zară nu ze antamplă nimic. Păzări. Capre. Vreme. Rahaturi.

— Nu se întâmplă. În-tâm-plă.

— Nu ze antamplă. Dar caprele ztrică draperiile.

— Strică.

Dintr-odată, Florence aude pe cineva apropiindu-se.

— Mirozi?

Dacă... miros?

— Mirozi mirozul?

Intră soțul lui Florence.

— *Du thé, chéri?*

Jean-Luc Mabillon e înalt, zvelt și arătos, poartă o beretă afgană și are o barbă ca a unui profet din Vechiul Testament. Pe vremuri făcea afaceri cu tapet, dar s-a lăsat.

— Jean-Luc e zută la zută organic, *n'est-ce pas, chéri?*

Se corectează singură.

— O zută la zută. Povezdește-i domnului Zadler dezpre *maïs fourragère**.

Și dispare în bucătărie.

Chiar în timp ce-și mănâncă prăjitura sfărâmicioasă, Jean-Luc se lansează într-o profeție. Cheia viitorului sunt pășunile. Două capre îngâmfate mi se alătură pentru predică, sorbind fiecare cuvânt al vorbitoruhui. Lucrurile stau în felul următor: dacă Jean-Luc își hrănește turma cu iarba de pe pășuni, nu primește nici o subvenție. În schimb, dacă le hrănește cu nutreturi din siloz, se alege cu cinci sute

* Porumb furajer (*n.tr.*).

de euro la hectar. În felul ăsta, guvernul creează o dependență de lobby-ul american al cerealelor. Pe scurt, o erezie. Cupele aplaudă. Ridicați o copită încleștată și cântați *Internaționala*.

Jean-Luc trebuie să plece. Lucrează la o sursă alternativă de energie – un combustibil pe bază de anghinare de Ierusalim. M-am gândit de multe ori că patru englezi într-un bungo, după un prânz de legume fierte, s-ar putea deplasa din Pimlico în Piccadilly folosind combustibil flatulent, dar n-am timp să aprofundez observația. Florence revine în cameră.

– Cum zpui *bouc* în engleză?

– Țap.

– Zoțul meu. Ze zpală, ze dușcază, ze dă cu after-shave. Dar miroaze-a dzap.

Poate c-ar trebui să-ncerce cu *after-chèvre*.

– Zingura zperanță. TGV-ul.

Dacă, printr-un noroc nemaipomenit, traseul proiectat al liniei de TGV ar trece direct prin salonul de la Ferme de Rives, proprietarii ar fi despăgubiți și ar putea să-și cumpere un apartament la Paris, pe Rue Jacob, unde Florence ar citi romane de Françoise Sagan, ar bea *tisane** și ne-am întâlni cu mine ca să-și perfecționeze sintaxa. Înainte să plec, îmi strecoară un mic cadou – vreo douăzeci de bucăți de brânză într-o pungă de plastic. Dau să protestez.

– Ia-le zănătoz, domnule Zadler. Ia-le pe toate, fir-ar zză fie.

Jean-Luc produce și legume organice. Florence îmi pascază o legătură de ridichi atrofiate și o conopidă cu aspect nevrotic. În timp ce se mișcă, soarele care amurgește îi învăpăiază cascada de păr castaniu. Dar turma nu ne dă nici o șansă să rămânem singuri. După ce intru la

---

Infuzie, ceai (*n.tr.*).

loc în mașină, caprele fac roată în jurul meu, cu rânjetele lor diavolești.

— *Au revoir, professeur…*

Și își ridică batjocoritor copitele despicate, în semn de la revedere.

Întors acasă, mă duc să cercetez experimentul. Bucățile de pământ din grădina de zarzavaturi s-au uscat sub soarele după-amiezii. În fața mea se întinde o suprafață formată din găluște mici și tari.

Cum mama naibii să semăn ceva într-un lan de gălușți?

8

Ca să repar portbagajul Mazdei, am făcut o programare la garajul lui Monsieur Dumas, pe drumul dintre Toison și Mouzay.

Într-un garaj englezesc, scenariul ar fi următorul: ajungi la recepția care sclipește de curățenie, unde un angajat în halat alb și cu studii superioare completează un formular pe computer, îl scoate la imprimantă și-l trimite printr-un mecanic cu cinci specializări și îmbrăcat în salopetă la atelier, unde un maistru cu douăzeci și cinci de ani de experiență și un salariu baban i-l înmânează unui ucenic, care-i aduce o piuliță de pe raftul aflat într-un depozit proiectat de un arhitect finlandez premiat. Acest serviciu impecabil vă costă treizeci și cinci de lire sterline pe oră, plus prețul piuliței, care în general e de șase penny.

Lucrurile se petrec cu totul altfel în Touraine. Curtea garajului Dumas imită decorul unei drame post-Holocaust – un tractor s-a ciocnit de o mașină de spălat, un storcător de un Peugeot, și toate sunt aruncate una peste alta, într-o grămadă în curs de ruginire. Locul este un paradis arheologic. Primele straturi conțin vestigii ale societății de consum: congelatoare poloneze, aspiratoare estoniene, uscătoare de păr lituaniene – toate garantat ireparabile. În spatele lor se află rămășițele primei ere industriale: mici tractoare rozalii cu țevi de eșapament verticale, dotate cu un scaun al șoferului care seamănă cu un vas de gătit întors cu fundul în sus. Dacă sapi și mai adânc, dai peste resturile războiului:

bucăți de tancuri, fragmente de șrapnel, roata de rezervă a unui jeep, un semn care indică linia de frontieră dintre Franța Liberă și Zona Ocupată. Cu timpul – și cu câteva săptămâni de trudă răbdătoare –, ai toate șansele să descoperi juguri, hamuri și alte articole de pe vremea plugului tras de boi. Distanța față de Renaultul Croydon e imensă.

— Monsieur Dumas.

Picioarele butucănoase ale lui Monsieur Dumas ieșeau de sub caroseria unui Renault 12 portocaliu și bătrâior. Monsieur Dumas poate fi văzut în fiecare luni dimineață în piața din Ligueil, deplasându-se cu câțiva pași în urma impunătoarei și mult mai pitorești sale soții. E un bărbat de cincizeci de ani, bondoc și îndesat, îmbrăcat întotdeauna cu o jachetă bej de gabardină încheiată până la gât, peste care atârnă un șal în carouri. Poartă pantofi din piele întoarsă maro deschis, un pulover în două nuanțe de cafeniu, cu modele romboidale, o cămașă lucioasă, pe jumătate transparentă, și o curea neagră și subțire, absolut inutilă, fiindcă burta respectabilă nu lasă să-i cadă pantalonii din fibre sintetice. Pentru vizita de fiecare vineri seară la Vie Auchan, hipermarketul aflat la ieșirea din Tours, Monsieur Dumas își ia geanta de piele neagră – un cadou primit de la nora lui de Ziua Taților – și poartă o șapcă în carouri cu pampon.

— *Monsieur l'Anglais!*

Monsieur Dumas aparține acelei generații pentru care un străin reprezintă în continuare o entitate exotică.

Agil pentru cineva cu o asemenea constituție, a ieșit de sub Renault târându-se pe coate. I-am explicat problema pe care-o aveam cu portbagajul neastâmpărat, fără să pomenesc de impulsurile mele sexuale. Monsieur Dumas mi-a făcut cu ochiul. Nici o problemă. O să pună un anunț la doi pași de garaj: *Clientèle internationale!* Asta e motiv de sărbătorire.

– *Vous prendriez bien un petit verre?**

Reședința Dumas, ca atâtea case noi de lângă Indra și Yvara, e cocoțată pe un delușor artificial. În Turcia se construiesc locuințe prin excavarea stâncilor; în Thailanda totul este pe catalige; în Franța călătorul are parte de sindromul colinar – o mulțime de case ridicate în vârful unui deal. E vorba de complexul lui Napoleon. De la Austerlitz încoace, francezilor le-a plăcut să-și ia *le café croissant* având sub ochi câmpul de luptă al vieții.

La intrare ne scoatem pantofii de parc-am pătrunde într-o moschee și ne punem fiecare picior pe o bucată de flanelă groasă – *un patin* – pe care-o folosim ca să ne deplasăm pe dusumeaua extrem de lăcuită și teribil de alunecoasă.

— *Thérèse!*

Tocmai mă cufundam în ditamai fotoliul din piele falsă, cumpărat la un preț de nimic de la Maison du Meuble, când avusese loc Săptămâna Picilor de Bivol, când Madame Dumas mi-a făcut intrarea patinând dinspre bucătărie. M-am sprijinit de brațele fotoliului ca să mă ridic, dar am apreciat greșit distribuirea greutății, așa că fotoliul a alunecat rapid undeva în spatele meu, în timp ce picioarele, aflate în continuare pe patinele de flanelă, au țâșnit în față. Ajunsesem practic în poziție orizontală. Monsieur Dumas a efectuat o piruetă și mi-a împins cu dibăcie fotoliul la loc sub fund, pe când Madame Dumas mi-a blocat picioarele, împiedicându-le să-și continue alunecarea. Întregul balet a părut ceva normal. Păhărelul dinaintea mesei în Toison e o afacere acrobatică.

Gazda mea a patinat spre un bufet cu ușă de sticlă pe care l-a deschis spre a da la iveală o vastă colecție de apetitive. Iată, în sfârșit, toate numele pe care le sorbisem din ochi pe tejghelele atâtor și-atâtor baruri: Ambassadeur, Guignolet, Suze, Cinzano, Americano, Byrrh, Amer Picon,

* Beți un păhărel? (*n.tr.*).

Avèze-Gentiane, Dubonnet, Campari, Banyuls, Pineau, Saint-Raphael, Noilly Prat, Rivesaltes, Bartissol, Madère, Porto Cruze, Beaume-de-Venise…

— *Alors?*

În timp ce încercam să mă hotărăsc, Madame Dumas s-a apucat să golească mai multe pungi de sărățele pe o tavă uriașă, rupând colțul fiecărei pungi cu dinții ei de fabricație specială. Meniul zilei includea vestitele crănțănele Monster Munchies, Peppi cu gustul lor sărat original, Crunchips Stackers, Topkapi cu aromă de somon, Feuilltev's cu apostroful lor șic, Shuttles, Crackers Télé, Triangolinis, Big Ban Chipsters, bruschete Dixie, Papyrus cu aromă de chorizo, Fritelles, Curlies și în fine mărunțelele Astro cu aromă de brânză. Indiscutabil, soții Dumas sunt niște profesioniști – *des pros de l'apéro**. Preferatul meu? Irezistibilul Cheeto's Phantom – un biscuițel cu brânză de forma unei stafii și cu gust de ectoplasmă crocantă.

Afară începuse să plouă, iar Monsieur Dumas a sugerat că, dat fiind că asta era vremea ideală pentru o degustare, să începem din stânga raftului și să progresăm de-a lungul lui în ordine alfabetică, începând cu Amer Picon. Am încercat să protestez.

— *Non, vraiment.* Doar un strop… *Une larme.*

Une larme, o lacrimă? Îți arde de glume. Soții Dumas erau doi francezi care nu știau ce-i lacrima. Corpul meu a suportat repede o serie de modificări fiziologice. Prima senzație a fost de plăcere. Gustul mi-a umplut gura de parcă un polonic plin ochi cu fructe văratice mi-ar fi fost furișat pe gâtul care aștepta doritor. După al treilea aperitiv, gustul s-a transformat în căldură, iar flăcările iadului au început să ardă. Pârjolul lăuntric mi-a colorat mai întâi ceafa, după care, cu iuțimea unui incendiu din pădurile corsicane, a prins să-mi

* Profesioniști ai aperitivului (*n.tr.*).

da obrajii și nasul. Acum *roșiful* a luat foc. Și odată aprins, foarte greu de stins. Are ochii sticloși, iar pielea i se acoperă de pete. Uitați-vă atent la băutorul englez de aperitive. Dacă atinge cu al șaselea aperitiv degetele încep să-i bâjbâie în pahar după un cub de gheață, caută de fapt un extinctor pe care să și-l strecoare sub cămașă spre a potoli văpaia.

Encore un…

Mai non…

- Allez. Quand même…

Ochii se împăienjenesc. Ochelarii se aburesc – atâta doar că nu porți ochelari. Te apropii acum de faza finală. Între aperitivele opt și zece, începi să-i pupi pe toți cei din jur – amfitrion, soția lui, copiii aflați pe-acolo, câinii, hamsterii, tot ce găsește la îndemână –, exprimându-ți în tot acest timp iubirea profundă pentru omenire și cântând *La Marseillaise*. Bref, ești mangă.

Mă abțin să-mi explic deja prea mult. Pur și simplu trebuia să le spun soților Dumas adevărul despre portbagaj. Ajung la semafor – *aux feux de la Pleflectoure. Non, la profecture – non…* Mult-agățătoarea mamă cu hanoracul ei lucios trece strada și – *ping!* – mi se ridică portbagajul. Iar acolo, înăuntru… *mon poulpe!* Soții Dumas se sparg de râs. Nepăsători în fața pericolului, ne ridicăm și stăm pe patinele de flanelă. Madame Dumas o joacă pe tânăra mamă frivolă, eu imit calamarul, iar Monsieur Dumas interpretează ușa portbagajului.

Ping!

Ce seară. Asta numesc eu aperitiv. Nu putem să ne păstrăm echilibrul, dar ne doare-n fund. Ca un trio de acrobați ruși, în ovațiile publicului, patinăm până-n centrul arenei, efectuăm un arabesc și apoi ne întoarcem, prinzându-ne de pereți ca să nu ne ducem de-a dura. Pentru marea finală, Madame Dumas, care vrea să împrospăteze stocul de Cheeto's, încearcă un triplu axel: se aruncă în aer, se întoarce ardoma unui tirbușon, eu o prind, i-o arunc lui Monsieur

Dumas, care o-ntoarce ca pe-o clătită și-o prinde la loc! Ce spectacol! Banyul-ul curge ca apa. Fără să ținem cont de costuri, aruncăm crănțănelele-n acvariu. *La vie est belle.**

Ding dong.

Soneria de la intrare ne-a readus cu picioarele pe pământ.

Monsieur Dumas și-a recăpătat aplombul profesional cu o ușurință care m-a uluit. În timp ce Madame Dumas aspira firimiturile și curăța acvariul cu o plasă foarte fină, Monsieur Dumas s-a dus să deschidă ușa de la intrare. S-a întors într-o clipită și mi-a făcut semn să-l urmez.

Nou-venitul își parcase Citroënul BX în fața intrării în garaj. Dumas i-a făcut semn să se dea mai în spate. Din portbagaj, prietenul lui a scos un televizor vechi, un computer preistoric și o mașină de spălat. În mod evident, Dumas era Meșterul Știe Tot. Probabil că avea o pricepere formidabilă. L-am privit cu respect și atenție. A vârât cablurile aparatelor într-o priză multiplă din perete. S-a văzut imediat o flamă, urmată de o explozie. Fumul se prelingea din aparate. Întregul garaj fusese inundat de mirosul de ars. Am rămas cu gura căscată. Dumas prăjise circuitele!

— *Mais...*

Dumas face cu ochiul.

— *C'est le 720.*

Șapte sute douăzeci de volți!

Dumas mai face o dată cu ochiul.

— *C'est pour l'assurance.***

Săptămâna trecută avusese loc o furtună puternică, *n'est-ce pas?* (Clip, clip.) O mare parte din aparatura electrică a comunei fusese lovită de fulgere, *n'est-ce pas?* (Clip, clip.) O să trebuiască să fie schimbate toate. *Hein?* Socie-

* Viața e frumoasă (*n.tr.*).

** Am făcut-o pentru asigurare (*n.tr.*).

tatule de asigurări o să vrea să vină în inspecție, *hein? Alors?* Monsieur Dumas nu e doar un mecanic sclipitor, ci și un artist de înaltă tensiune.

Am început să mă simt de parc-aș fi fost și eu cuplat la 7 000 de volți. După un pahar sau două băute repede cu prietenul lui Monsieur Dumas, care adusese un preparat interesant, făcut din mărăcini, *gnôle**, zahăr, boia iute și Kontex, mi-am luat rămas-bun. Ciudat. Pe când plecam, am observat că prietenul lui Monsieur Dumas arăta exact ca el. Aceleași haine, aceeași statură, aceeași jachetă, același pampon. Sau vedeam dublu?

Am reușit să urc scările cu chiu cu vai, pentru un somn bine-venit, de patruzeci și două de ore.

*Vive les garages de campagne!***

* Țuică (*n.tr.*).

** Trăiască garajele de țară! (*n.tr.*).

9

Poștașul nu este *un facteur – c'est une factrice!* O cheamă Laetitia. Are pistrui, gropițe, nasul în vânt și un zâmbet care îmbujorează cireșele. Când se apropie pe cărare cu claxonul ei obraznic, o iau la fugă spre ea.

Zilele descrisorizate sunt zile delaetitiate. Când văd partea de sus a micii ei furgonete galbene deasupra porumbului care începe să crească pe lotul lui Aimé Matou, îmi doresc cu ardoare să încetinească și să cotească pe aleea care duce spre cărare. Când furgoneta trece în viteză prin dreptul casei mele, mi se frânge inima. Nu-mi dau seama ce-mi lipsește mai mult – corespondența sau poștărița. Dacă vreau să primesc în fiecare zi vizita furgonetei, trebuie să iau măsuri – *Le Chasseur français* iese doar o dată pe lună. Am nevoie de ceva lizibil, cu apariție zilnică. Ba chiar cu două apariții pe zi.

Când Laetitia îmi aduce vreo scrisoare, recurg la diverse strategii ca să mă asigur că vizita ei – amânată până la limita maximă de băieții nepăsători care lucrează *à la Poste* – o să dureze cât mai mult. Puțin îmi pasă dacă Aimé Matou se alege cu șaisprezece secunde în minus. Viața e o junglă. Mai întâi, o întâmpin pe Laetitia cu un *Bonjour!!!* rostit din toată inima, urmat de o serie de semne ale exclamării, prin care-mi manifest plăcerea de-a da ochii cu ea.

— *Vous avez quelque chose pour moi?*

Evident că are ceva pentru mine, altfel n-ar fi aici, dar cuvintele – mai ales cele pronunțate într-o franceză șovăielnică – mă ajută să prelungesc vizita.

Viens, une lettre.*

Dar ce Dumnezeu așteptam? Un peștișor de aur?

- Ia să vedem, de la cine-o fi?

Această ultimă remarcă frizează cretinismul. E extraordinar ce efect pot să aibă gropițele asupra unei minți dimineți sănătoase.

Nu am fost niciodată atât de fericit la primirea unor plicuri bune de aruncat. Angajații din supermarketul auto Outiror din Saint-Etienne urmau să facă o prezentare în Place du Bo din Ligueil pe data de treisprezece ale lunii. Printre atracțiile aflate la ofertă: o veveriță din teracotă, un pitic care se pârțâie pentru grădină („Surprinde-ți musafirii!"), un suport de hârtie igienică tranzistorizat (tragi și se-aude *bocetul cărăbușului*) și un barometru fals, în care-ți poți ascunde cheile de la intrare. De pe paisprezece pe optsprezece, Intermarché oferă prețuri avantajoase la carnea de porc. Cotletele îți zâmbesc de pe pe prima pagină a pliantului la doar opt euro kilogramul. Dacă ți-ai pierdut cheile, poți să ascunzi cotletele în barometru. Surâsul pistruiat al Laetitiei când îmi înmânează grămezi de asemenea prostii transformă maculatura în icre negre.

Tiii-tiii.

Laetitia!

Eram în grădină și nu văzusem acoperișul galben al furgonetei mișcându-se prin porumb. În fine, poșta! Alerg la capătul cărării, pregătindu-mă să spun o neghiobie fermecătoare.

Tiii-tiii.

Zbor, *factrice* a visurilor mele, zbor.

Tiii-tiii.

Ciudat. Nu recunosc claxonul. De obicei languros, azi e insistent. Strălucirea soarelui de dimineață se reflectă pe parbriz, ascunzându-mi-o pe Laetitia privirii.

---

* Ia te uită, o scrisoare (*n.tr.*).

— *Bonjour.*

— *Bonjour.*

Îmi retrag imediat semnele exclamării. Cine-i nătărăul ăsta cu șapcă și uniformă?

— *En vacances?*

Nu. Nu sunt în vacanță. Ce-ntrebare tâmpită.

— *On s'amuse?*

Nu, nu mă distrez. Mă lupt cu o pârloagă despre care am aflat c-ar fi arabilă și încerc în același timp să întrețin o idilă cu o *factrice* pistruiată.

— *On prend du bon temps?*

Oare o s-o țină tot așa, cu variante ale aceleiași întrebări afurisite?

— Unde-i Laetitia?

— *Ahahaaa...*

A-ha-ha?

— *Vous aussi?*

Și cu la fel, ce?

— *Ils sont tous fada de la Laetitia.*

„Fada": *Le Petit Robert*, pagina 125: nebun după cineva, vrăjit, obsedat. Individul continuă, imitându-mă.

— *Elle est où, la Laetitia?*

Chiar așa. Unde e?

— *Laetitia était ma remplaçante.*

O, nu. Cât timp zevzecul ăsta necioplit a stat în spital pentru analize, Laetitia i-a ținut locul. Individul avea o problemă cu tensiunea: avea 20 cu 12.

Insuficient? Dimpotrivă, se pare că era mult prea ridicată. Dar acum, din păcate, i-a scăzut la 12 cu 8.

— Bernard s-a întors!

Merde.

— Există doamne, spune el cu un zâmbet, care sunt încântate să-l vadă pe Bernard.

Îmi înmânează scrisorile și o revistă. Nefericit, mă uit la copertă. Tocmai mi-am făcut un abonament pe șase luni la

...mps International. Douăzeci și patru de euro pentru șase luni cu Bernard!

Înapoi în bucătărie, iau la șuturi câteva piese de mobilier, ca să mă răcoresc. Un pliant cade pe jos. O fotocopie a unei scrisori scrise de mână pe care mi-a trimis-o *la mairie* primăria.

CONCOURS DES JARDINS

Competiția anuală pentru cea mai frumoasă grădină va avea loc la sărbătoarea Toisonului, care în acest an se va ține pe data de 3 septembrie. Cei care doresc să participe sunt așteptați să se înscrie *à la mairie.* Juriul va anunța rezultatele întrecerii în Place de l'Église, cu prilejul sărbătorii, la ora optsprezece.

Lumea se transformă. Parcă văd ochii afectuoși ai Laetitiei privindu-mă cu admirație, în timp ce sunt purtat pe brațe, în triumf, spre sat. Bernard e de domeniul trecutului. Îmi dau jos cizmele de grădină și-mi curăț unghiile, înainte de-a mă duce *à la mairie.* Ăsta era lucrul de care aveam nevoie. Îți arăt eu ție, Aimé Matou.

Degete Verzi s-a întors pe felie.

10

Primăria din satul Toison, un bastion *de la République*, aflat chiar vizavi de biserică, seamănă cu o ilustrată din Franța profundă. Clădirea compactă e construită din calcar alb și cărămidă roz. Treptele duc la o mică terasă unde se pot ține discursuri, iar câțiva cârcei de viță se încolăcesc în jurul inscripției *Liberté Égalité Fraternité*, parcă amintindu-ne ceea ce formula revoluționară a omis să menționeze – că strugurele este cel care ține laolaltă lucrurile cele mai importante din viață. Jos, lângă trepte, se află un strat de flori în care Pois Chiche, meșterul bun la toate, a plantat – într-un moment de entuziasm patriotic – culorile drapelului francez. Din păcate, Pois Chiche a cumpărat petuniile din supermarketul Castorama, la un preț de nerefuzat, după o betivăneală organizată – *la fête des laboureurs* – la care avusese grijă să nu refuze nici el un Vouvray deosebit de convingător. Ca urmare, fusese destul de distrat în alegerea florilor – care abia înmugureau când fuseseră achiziționate – , iar cele albe se dovediseră de fapt galbene. În concluzie, Toison avea trăsătura cu adevărat distinctivă de-a fi singurul sat din Franța unde rondul de flori din fața primăriei închipuia steagul Venezuelei.

Am avut un vis.

O să fiu ales cel dintâi primar englez din Toison. Asta o să-mi confere privilegiul de-a mă însura cu toate fetele drăguțe din sat, de-a le săruta, de-a conduce parada de Ziua Bastilici, de-a primi cele mai bune locuri la cursa ciclistă anuală și de-a mi se rezerva un loc și-o porție de *andouillette*

la sărbătoarea satului. Oamenii o să mă salute pe străzi, *Bonjour, Monsieur le Maire*, iar eu o să răspund printr-o înclinare discretă a capului, nepermițând statutului să-mi umfle gleznele (*avoir les chevilles enflées*, a mi se sui la cap), dar o să fiu tentat, la ocazii speciale, să port însemnele primarului – cocarda tricoloră a republicanilor – în pat, peste pijama sau, la ocaziile și mai speciale, fără pijama.

Punctul culminant al mandatului meu o să fie înfrățirea Toisonului cu pitorescul sat Abesbury din Cotswold. O să se instituie o „zi franceză" în Anglia și o „zi engleză" în Franța, care o să se țină în fiecare an. Maureen de la oficiul postal din Anglia o să fie întâmpinată cu un *Salut, ça gaze, Reine?* În contrapartidă, Aimé Matou din Toison, îmbrăcat în salopetă, o să i se adreseze lui Pierrot, aflat în patru labe și chinuindu-se să extragă o piatră din combina lui galbenă din 1952, cu un jovial *In a pickle, Peter?* O să se joace crichet pe *boulodrome* și *pétanque* pe spațiul verde din satul englez. O să se servească diverse tipuri de ceai la Toison d'Or și *gnôle* în casa parohială a vicarului.

Am deschis ușa. Primarul s-a întors spre mine, luat prin surprindere.

— *Excusez-moi*, sunt cam neliniștit. Stau ca pe ghimpi.

Monsieur Gossard e un fost militar de carieră, cu păr cărunt, tuns foarte scurt în continuare, conform regulamentelor cazone. E un tip *sans étiquette*, ceea ce înseamnă că n-a fost ales ca reprezentant al unui partid politic – cu alte cuvinte, n-are nici o etichetă, în afara celei care-i iese din spatele puloverului albastru și care recomandă spălarea la mașină la patruzeci de grade. Acum era pe cale să-și prepare o băutură densă, albă și vâscoasă într-un pahar.

— *Pour la digestion*, a explicat el, vrând să se scuze.

Aciditatea gastrică făcea parte din fișa postului. Monsieur Gossard a arătat spre planul unui oraș, prins de perete cu

---

* Cărnăciori prăjiți (*n.tr.*).

niște *punaises* și acoperit cu bilețele galbene autocolante. Asta, mi-a destăinuit el, e ultima pacoste a edililor. I-am văzut cearcănele negre de sub ochi. Era evident că nu dormea foarte bine. A sughițat. Totul începuse de la poștaș, mi-a spus el apoi.

— *C'est Clochemerle, Monsieur Sadler.*

Mi-a oferit o tabletă pentru digestie, ca și cum simpla relatare a episodului ar fi fost suficientă pentru inducerea aciditații gastrice. Cu câțiva ani în urmă, ca să micșoreze timpul de care avea nevoie poștașul ca să-și facă turul de sat și, în consecință, să reducă riscul unei boli de ficat, Poșta Franceză a decis să raționalizeze livrarea corespondenței, scop în care a grupat cutiile poștale în centrul satului. Fiecare locuitor avea cutia lui (ei) metalică de culoare gri. La rândul ei, și această măsură a provocat probleme. Denis, acrobatul care mergea pe funie, avea de parcurs sub cincizeci de metri ca să ajungă la cutie – un lucru bun în sine, fiindcă uneori se întâmpla, chiar și-n zilele bune, să aibă nevoie de câteva săptămâni – , pe când Madame Roubaud, cu cadrul ei Zimmer, trebuia să se deplaseze cam două sute treizeci de metri. Și cum inegalitatea respectivă a fost considerată neconstituțională, s-a hotărât ca poștașul să meargă din nou la toate adresele și ca străzile să primească nume, pentru accelerarea procesului.

Gossard s-a întors spre planul fixat de perete. Toată povestea asta ar trebui să fie *simple comme bonjour*, ușoară ca picatul de pe-un buștean. Toison nu era Bombay. În total erau patru străzi, piața bisericii și o potecă transversală, care tăia satul în două și trecea pe lângă grădina de zarzavaturi a lui Gilbert Chougras. Trebuiau găsite doar șapte nume.

Pas la mer à boire? Nu era mare lucru? Dimpotrivă.

Gossard a scos un dosar din servieta edilitară. În înțelepciunea ei, primăria decisese să se consulte cu tot satul pe această temă. O eroare fatală. Fiindcă satul a răspuns. Iar

cei 187 de membri cu drept de vot, adică întreaga populație din Toison, veniseră cu 187 x 7, respectiv cu 1309 sugestii. Cam mult pentru șase străzi și o potecă de pământ.

Gossard mi-a dat câteva exemple: Place Kronenbourg, Avenue Sophie Marceau, Impasse François Mitterrand (un votant conservator), Impasse Jacques Chirac (un votant socialist), Rue de l'Andouillette, Place Leonid Brezhnev, Place Général de Gaulle, Allée Brigitte Bardot, Avenue Zinédine Zidane.

Ce putea să facă?

Rien, am replicat într-o modalitate autentic toisoniană. *Rien.* Însă tocmai asta era problema. Locuitorii satului erau bucuroși. Iar această formă de relaționare era lucrul la care francii se pricepeau cel mai bine. Nemulțumiri și râcâi vechi de când lumea ieșiseră repede la suprafață, ca niște balene moarte. Divergențe ancestrale între Cain și Abel, între vârstnici și tineri, între stânga și dreapta, între agricultorii ecologiști și cei neecologiști, între agricultorii înalți și agricultorii scunzi, între Crédit Agricole și Crédit Lyonnais, între Super U și Atac, între Smuggies și Pampers, orice pretext era bun pentru o scindare.

Hâc.

Gossard a fost victima unui nou spasm republican.

Ieșind din *la mairie*, m-am oprit în capul scărilor ca să mă adresez celor trei femei mustăcioase, cu căștile lor portocalii de protecție, care îmi așteptau răbdătoare hotărârea în fața drapelului venezuelean și care au părut profund dezamăgite când le-am anunțat că, după o matură chibzuință și cu profund regret, decisesem să mă retrag din bătălia electorală.

11

Anunțul meu din Atac a fost încununat de succes.

Sunt invitat la cină în Loches de o familie de dentiști. Madame Tricot a auzit de calitățile mele (să fi fost vorba de-o indiscreție a caprelor lui Florence?). Soții Tricot – numele de familie franceze nu au formă de plural – ar fi încântați să mă cunoască. Zâ jdii engleză în ziua de azi e voarde emportant, *n'est-ce pas?*

Invitația era deopotrivă măgulitoare și jenantă. M-am uitat atent la propriii molari în lumina crudă a tubului de neon din baie. „Alb-murdar" ar fi descrierea cea mai binevoitoare. Să fi fost din cauza unei supradoze de Vouvray? I-am râcâit cu unghia, dar degeaba. Trebuia să mă duc repede *à la pharmacie* din Ligueil.

— *Bonjour, monsieur,* am izbutit să îngaim cu gura închisă, neplăcându-mi niciodată să-mi recunosc defectele în public.

Dacă solicitam un înălbitor dentar, *le tout* Ligueil deducea imediat că *le vosbif* avea mestecători galbeni. Să mă deghizez ar fi prea de tot. Dac-aș purta o mască de schi, aș fi foarte probabil arestat („ENGLEZUL DIN JAFUL PASTEI DE DINȚI"), zădărnicindu-mi-se prin urmare intenția de-a rămâne anonim. Așa stând lucrurile, m-am decis, la fel ca în cazul revistei *Le Chasseur français*, să cumpăr și ceva la derută – o cremă hidratantă și un remediu-miracol împotriva constipării.

Întors acasă, m-am spălat pe dinți de trei ori, în succesiune rapidă. Galbenul parcă a devenit nițeluș mai puțin pronunțat ca până atunci. Din păcate, rezultatul efortului dentar a fost că mi-am împrăștiat stropi de pastă pe tricoul negru. Iar urmele nu păreau să se poată șterge.

Invitația era pentru joi seară. M-am dus cu mașina în orașul vechi, trecând pe sub ceea ce se numește aici *la herse* – grilajul cu țepi. Echivalentul englezesc *portcullis* vine, mai mult ca sigur, de la *porte coulissante*, ușa culisantă franceză. Și atunci de ce să-i spun *une herse*? Îmi notez ideea pe un petic de hârtie, în eventualitatea c-o să fie nevoie să par inteligent într-o feluri. Fac dreapta, urc pe o alee abruptă, tivită de impresionantele ziduri de piatră ale căsoaielor medievale din oraș, și ajung pe drumul mărginit de copaci, care duce la parc și la închisoarea subterană. Ceilalți oaspeți au sosit deja – o gamă largă de Mercedes-uri, Audi-uri și Peugeot-uri de ultimă generație scuipă semințe în capul Maxdei mele. Observ cu încântare încă una ascunsă în spatele unui arbore și parchez lângă ea.

Orașul vechi e scăldat în lumina bogată a serii. Domenii burgheze impunătoare se izolează de lume în spatele uriașelor uși duble din lemn sculptat. Observ un mâner pentru sonerie ascuns în spatele glicinei. Trag de el ca să-mi anunț sosirea. Din greșeală, trag de glicină și mă trezesc cu ditamai gâinațul care-mi cade-n cap. Mă pieptăn în grabă și mai fac o încercare.

Ușa e deschisă de Madame Tricot în persoană. Ariane e bronzată, zveltă, cu brațe de jucătoare de tenis, gambe de alergătoare și un păr blond, foarte scurt. Mi-o închipui cu centura fixată într-un deltaplan nesigur, atârnând de hățuri deasupra unui promontoriu stâncos sau făcând surfing pe coama unui val uriaș, purtând doar un monokini brazilian. Astăzi e îmbrăcată în haine de la Cacharel și –

cel puțin așa trag nădejde – nu-și dă seama de fanteziile pe care le stârnește.

Sunt poftit în *le salon* și prezentat celorlalți musafiri, care sunt cu toții – în afara directorului de la filiala Crédit Agricole – dentiști. Dantura lor perfectă îmi face de rușine armătura englezească – dinții lor amintesc de tradiția Versailles-ului, pe când ai mei sugerează varietate și neglijență; ordine și geometrie *versus* exuberanță și belșug. Duc mâna la ochelarii de soare Ray-Ban ca să nu orbesc.

Un specialist cu niște perciuni impunători și un whisky mare în mână începe să ne plictisească de moarte cu un discurs prelungit despre Plantageneți și despre contribuția lor la istoria locului. Din fericire, tipul se înecă la fix cu o alună undeva prin secolul al cincisprezecelea și trebuie s-o zbughească în bucătărie după un pahar cu apă. Brice, soțul lui Ariane, pare să poarte fustă. Îmi dau seama repede că de fapt e un kilt purtat pe dos – Brice e președintele asociației locale a scoțienilor, dar am impresia că habar n-are de diferența dintre *dirk** și *sporran***. Dă mai departe o farfurie cu *amuse-gueules* – diverse mizilicuri tentante. Tânjesc să-i spun că nu-mi ajung nici pe-o măsea, dar gluma mea stomatologică n-are succes în franceză.

Omul de la Crédit Agricole e foarte mulțumit de sine. A cumpărat două lăzi de Château d'Yquem la așa-numita *foire aux vins* din hipermarketul Leclerc și tocmai le-a vândut de două ori mai scump.

— Pivnița nu-i un cimitir al sticlelor, Gérard, spune Plantagenetul. E un loc de beci.

Ce poantă. Să mori de râs și mai multe nu.

Claudi-Henri, ultimul sosit, e *stomato*. La început mi s-a părut că auzisem *tomato* – de fapt, nu fusesem atent la discuție

* Pumnal (*n.tr.*).

** Pungă pentru bani (*n.tr.*).

i nu știam dacă trebuia să roșesc sau să pătlăgesc. Ei bine, nu, *stomato* nu e nici fruct, nici luptător japonez de super-ța. Claude-Henri e stomatolog. Și el e la fel de mulțumit de sine. Și-a făcut un mic cadou.

— *Je me suis payé une danseuse.*

O dansatoare?! Sunt uluit să aflu că în cartierul cel mai elect din Loches poți să-ți arăți fără jenă chiloții cumpărați n Bangkok. Ne invită afară să aruncăm un ochi. O dansatoare pe stradă! O să răcească și-o să moară de frig.

— *Elle est vieille, mais elle est belle.**

Simt cum începe să mi se frângă inima pentru dan-atoarea în prag de pensie pe care Claude-Henri a lăsat-o afară, în vântul serii, îmbrăcată doar cu un *thong*. Descopăr cu ușurare, după ce băieții – *les garçons* – sunt invitați afară s-o testeze, că achiziția se dovedește a fi o mașină sport italienească.

— *Une Maserati.*

— *Dis donc, dis donc.***

— *Pas mal. Pas mal du tout.****

Când am avut timp să caut în dicționar, am aflat că *une danseuse* este o metaforă pentru un produs de lux foarte costisitor. Dat fiind că venise ultimul, Claude-Henri mai găsise loc de parcare doar lângă propria mea *danseuse*. În timp ce supun Maserati-ul unei cercetări minuțioase, băieții se folosesc de Mazda ca de o canapea. Se reazemă de ea, se așază pe ea, își pun paharele de whisky pe partea de sus și folosesc capota pe post de fotoliu. E clar că n-au văzut în viața lor o Mazda și-o confundă cu noul mobilier stradal pe care l-a instalat primăria.

În timp ce se-ntrec în elogii la adresa noii jucării a lui Claude-Henri, sunt frapat de încălțămintea lor. Poartă cu

---

* E bătrâioară, dar frumoasă (*n.tr.*).

** Ia te uită (*n.tr.*).

*** Nu-i rea. Nu-i rea deloc (*n.tr.*).

toții pantofi de sport cu ciucuri – *des glands*. Îmi notez în minte, să nu uit. Ultima dată când am fost în supermarketul Leroy Merlin, am văzut un pachet de ciucuri de perdele. Patru bucăți aurite, la 1,50 euro. Data viitoare o să cumpăr un pachet și-o să mi-i lipesc de pantofi.

Un clopoțel se aude de undeva din casă.

— *On va se taper la cloche.*

Iar ne tăvălim de râs, mai ales eu, care nu-nțeleg o iotă. A lovi în clopoțel. A mânca. Clopoțelul fiind capul, iar cuțitul și furculița, instrumentele cu care-l lovim. Pe când ne îngrămădim înăuntru, Claude-Henri aruncă o ultimă privire iubitoare mașinii lui și, nedându-i prin cap că soții Tricot l-ar invita la masă pe proprietarul unei Mazde, spune că nu e foarte convins c-ar trebui să-și lase *la danseuse* în compania unei gheișe.

Le sunt prezentat copiilor – viitorii mei elevi. Băiatul, care are pantaloni gri și un pulover albastru – genul de veșminte pe care le-ar purta un preot adept al autocefaliei când se cântă muzică religioasă –, dă impresia c-ar fi trecut de cincizeci de ani. El e în *khâgne*, ea în *hippo*. N-am curajul să-ntreb ce înseamnă asta, de frică să nu fiu luat de prost – în fond, se presupune că eu îi învăț pe ei –, dar sunt pierdut. Din câte știu, *hippo* e un restaurant cu specialități din carne pe Boulevard Montparnasse, iar *khâgne*, cel puțin fonetic, un festival de film de pe Coasta de Azur. Însă de fapt habar n-am ce înseamnă. *Comprenne qui pourra*[1].

Hippo poartă o fustă școlărească plisată de culoare albastră, ca să se asorteze cu puloverul fratelui ei. I-ar fi plăcut să-și împletească părul în cozi, dar maică-sa a oprit-o în ultima clipă, de teamă să nu fie confundată cu Bucle

1. Priceapă cine poate (*n.tr.*). După cercetări meticuloase, am descoperit că *hippokhâgne* și *khâgne* sunt numele date celor doi ani în care trudești la școală după *baccalauréat*, pregătindu-te pentru admiterea la una dintre *les grandes écoles* (*n.a.*).

Anii în haine de căpătat. El citește Homer, ea călărește. Tu știi, poate că de-aici vine „hippo". Ariane e încântată, dar nedumerită.

— Când ze-ntorc de la școală le zpun dragilor, *mes chéris*, 'ai ză vă deztindeți, 'ai ză vedeți o prozdioară la televizor, dar nu... Nu vor decât ză lucreze...

Conversația codificată reîncepe. Fiul ezită între X (arunc o privire rapidă spre fermoarul lui și zău dacă-mi dau seama de unde-atâta potență și potențial), Mines (la ce bun să studiezi Homer ca să scoți cărbune din pământ?) și HEC, care, dacă mă uit la el cum arată, trebuie să însemne *Hommes Extra Constipés*[1]. Cei doi copii vorbesc englezește mai bine decât mine. Ce mama naibii să-i mai învăț? Toți musafirii simulează extazul când fata în casă aduce felul principal.

— *Miam miam!*

Asta e varianta franceză a lui *mmm, ce bun, ce bun.*

Fata în casă, pe nume Amorosa, e brunetă, portugheză și foarte populară. Ori de câte ori vreunul dintre ei dă o petrecere și invită lumea la masă, cea care gătește și servește e Amorosa. Acum ea îmi înmânează o farfurie în formă de scoică, umplută cu un sos maroniu. La un semn din partea gazdei, începem toți să tatonăm sosul, pe când Brice, echipat în continuare cu fustă, îi toarnă fiecăruia câte-un pahar de Chablis corecan. Speram să găsesc un delicios cod portughez sarat sub cuvertura maronie, însă totul pare înecat în făină de porumb. Poate că Amorosa gătește doar mâncare pentru dentiști: ceva păstos și moale, nici suficient de dur ca să-ți sparga măselele, dar nici suficient de fluid ca să servească drept plombă.

---

1. Oameni Foarte Constipați (*n.tr.*). În realitate, e vorba de trei *grandes écoles* de prestigiu: „X" este distinsa *École Polytechnique*, „Mines" este *École des mines*, o altă înaltă instituție universitară, iar „HEC" înseamnă *École des hautes études commerciales*, o academie economică de top (*n.a.*).

Conversația pare să aibă aceeași textură. Începem prin a vorbi despre o serie de artiști de prin partea locului; ați văzut ultima expoziție a lui Voloditch?

Două dintre tablourile lui atârnă pe peretele din spatele nostru. O ciocnire între o tartă cu dulceață și zidurile orașului vechi, plus un bujor ofilit pe o mare agitată. Oare arta abstractă are sens? Nu neapărat, dar preț – mai mult ca sigur. Ambele opere par să fi fost pictate folosindu-se pasta maronie a Amorosei.

Cinematograful francez livrează următorul subiect de discuție. Cu toții sunt anti. Filmul francez e subvenționat, așa că nu le place și n-au chef să plătească pentru el. Preferă de departe Broussevilisse. Broussevilisse se dovedește-a fi Bruce Willis, foarte îndrăgit de doamne, pe când *les garçons* vibrează la Demi-mure, despre care am crezut că e o jumătate de mură înainte să-mi dau seama că se refereau la fosta doamnă Vilisse. Din motive strategice, deschid gura cât pot de puțin, dar acum chiar fac o încercare să intru în conversație, vorbind despre o ciudățenie de film belgian pe care-l văzusem de curând, despre viața sexuală a handicapaților. Subiectul nu e privit cu ochi buni de *garçons*. Cine manifestă un interes cât de vag pentru spasticii belgieni trebuie să fie ori țăcănit, ori marxist. Doamnele îmi sar în apărare.

Când se aduce budinca – o versiune ceva mai solidă a perioadei *splodge* a domnului Voloditch – , domnii încep să depene amintiri de când erau elevi. Au fost împreună la o școală particulară pe nume St Gatien din Tours. Acum ne delectează cu povești nemaipomenit de hazlii despre foștii lor profesori. Ducasse, care a călcat în coșul de gunoi. *Quel con!** Lentier, care nu era încheiat la șliț niciodată. *Ah, la braguette de Lentier!*** Și mai ales Savin, profesorul

* Ce dobitoc! (*n.tr.*).

** Ah, șlițul lui Lentier! (*n.tr.*).

de engleză, cu vestitele lui formule pe care trebuiau să le învețe cu toții pe dinafară și pe care, din păcate, nu le uitaseră până azi.

— *Attendez*... „Stanca sta-n castan ca Stan". *C'est ça, non?*

Și-ncă una.

— *Vous vous rappelez?**„Șase sute șaizeci și șase de sași în șase sute șaizeci și șase de saci."

Stomato-ul se ridică și, cu un pahar de vin roșu peruvian în mână, declamă:

— „Capra neagră-n piatră sare, piatra crapă-n patru, crapă capul caprei negre precum piatra-n patru."

Nevrând să se lase mai prejos, Crédit Agricole îl ia de braț și i se alătură:

— „Șașiul stă pe șașiu și șușotește."

Ca la un semn, toți dentiștii se întorc spre mine.

— *Professeur, professeur!* Trebuie zâ corectezi pronundzia. Trebuie! Trebuie!

Și încep să bată în masă cu dosul lingurilor. Mă conformez fără tragere de inimă.

— Mă rog, corect se spune „șașiul stă pe șasiu", nu „șașiul stă pe sașiu".

Ca să pronunț foarte clar, trebuie să deschid gura. Iar când deschid gura, îmi arăt dinții. Cod roșu pentru un pericol galben. Spre norocul meu, Ariane îmi sare în ajutor.

— *Les garçons, s'il vous plaît.* Doar nu l-am chemat pe bietul Monsieur Sadler aici să lucreze!

Urmează desertul, sub forma unei tarte cleioase. Domnii aleg diverse tipuri de whisky cu malț, doamnele preferă *une tisane*. Plantagenetul amenință să-și reia prelegerea întreruptă de alună, dar Ariane ne salvează, stingând luminile și propunându-se câteva imagini amuzante cu vacanța familiei *en Provence*.

---

* Mai țineți minte? (*n.tr.*).

— *Dans le Lubéron*, adaugă *le stomato.*

Ariane îl corectează. Nu e Lubéron, ci Luberon. Fără accent. În mod evident, diferența e vitală, și cum nu vrem să fim considerați necioplițisau *plouc*, repetăm varianta corectă.

— *Lube… ron… Lube… be…*

Prima imagine prezintă o dimineață de sâmbătă într-o piață aglomerată din Apt. Ariane are un mic indicator electronic care-i permite să deplaseze o săgeată roșie pe ecran. Săgeata se oprește pe un umăr drăguț din apropierea unei tarabe cu *saucissons.*

— Al cui e? Ghiciți. *Devinez qui.*

Ne dăm bătuți. *Nous donnons notre langue au chat* – literal, ne dăm limba pisicii.

— Emmanuelle Béart!

— *Non! C'est fou!*

Ce umăr celebru. Suntem emoționați de nu se poate. Următoarea imagine e cu piața plină de lume din Le Coustelet, într-o duminică dimineață, în care un pensionar deghizat în vedetă rock se ascunde în spatele unui pepene.

— *Devinez!* Ghiciți!

Liniște.

— Johnny Hallyday!

— *Non!*

Ce șic. *La classe!*

— Plus asta.

O pubelă verde? Ce rost are să fotografiezi pubele?

— *Alors? C'est à qui la poubelle?*

Ne scărpinăm în cap. A cui ar putea să fie pubela? Ariane e triumfătoare.

— *C'est la poubelle de John Malkovich!*

Nu se poate! Pubela lui Malko! Nu ne vine să ne credem ochilor. Ohoho! Ariane ne asigură că nu e nici o greșeală. Urmează o serie de imagini ale amintitei pubele din mai multe unghiuri, inclusiv dintre urzicile care probabil că l-au

Amuzit destul de mult pe Brice dacă a purtat kiltul când a făcut fotografia. Ba chiar există și două instantanee în care se vede conținutul pubelei. John pare amator de iaurt de oaise și de *carottes rapées**. Fetele sunt în al nouălea cer, extaziate de această privire aruncată pe furiș în viața intimă a vedetei. Umblă vorba, ne mai spune Ariane, că Malko își crește singur zarzavaturile.

— *Ce n'est pas possible!*

— *Il fait son potager!*

- *C'est tellement sexy!*

N-am ce face și intru în vorbă.

— *Mois aussi.* Și eu mi le cresc singur!

— *Non!*

— *Si!*

Încântată, Ariane îmi pronunță pentru prima dată numele în felul acela inimitabil care, de atunci încoace, m-a lăcut întotdeauna să simt că mi se înmoaie și chiar mi se topesc genunchii.

— *Maï-quel! Maï-quel! C'est vrai?***

Folosind turnurile de frază pe care le repetasem ca să-i impresionez pe Sophie și Malcolm Hodge, mă lansez într-o nouă versiune a panegiricului legumicol (foarte gustos dacă e servit cu maioneză). După ce izbutesc să creez o legătură între mine și Malkovich, mă răsfăț cu întreaga atenție a doamnelor. Asta are ca efect imediat alienarea confreriei medicale. Cine e intrusul ăsta? Avea dreptate Ioana d'Arc. Faceți-le vânt în mare nenorociților. Plantagenetul începe să se uite urât la mine, încadrat de perciuni.

Și are toate motivele s-o facă. În lumina discretă și caldă a paharului cu whisky vechi, mă uit la soțiile lor. Le mănânc din ochi. Ba mai mult: mă holbez. În mod normal nu mă dedau holbatului, dar în seara asta introduc procedeul pe

---

* Morcovi rași (*n.tr.*).

** E-adevărat? (*n.tr.*).

agendă. Blonde, brunete, durdulii, zvelte, cu picioarele ascunse de satin și de mătase, cu brațele musculoase lucrate în timpul orelor de tenis de înaltă clasă de pe terenuri private, sunt sublime. Balzac, care mi-a împărtășit pasiunea pentru Touraine, a scris cu jind, în *Femeia de treizeci de ani*, despre femeile trecute de această vârstă. Honoré, *mon ami*, aș accepta oricând și una peste patruzeci. *Il n'y a pas doute.** Sunt vrăjit și prins în mrejele lascivelor *lochoises*...

Deodată, lumina se aprinde la loc, iar fanteziile mele sunt întrerupte grosolan. E timpul să plec. Afară, aerul nopții e înmiresmat și ne strângem cu toții să ne luăm rămas-bun. Sunt într-o situație delicată. Nu prea pot să spun *ciao* și să sar în Mazda. Lumea ar crede că șterpelesc mobilierul stradal. Lucrurile se complică și mai mult când Amorosa, regina făinei de porumb, odată terminate strânsul mesei și spălatul vaselor, iese, se urcă în Mazda ei și dusă e.

Brusc, mă cuprinde inspirația. În loc să plec, îi anunț pe musafirii strânși laolaltă c-o să fac o plimbare în miez de noapte prin orașul vechi. Asta are un triplu avantaj. Întâi, nu trebuie să recunosc că sunt proprietarul gheișei. În al doilea rând, doamnele mă găsesc și mai romantic. În al treilea, îi scot din pepeni pe dentiști. Pe când mă îndepărtez, îmi joc ultimul atu. Recit câteva versuri ale poetului Alfred de Vigny, care s-a născut în Loches:

Gémir, pleurer, prier, est également lâche,
Fais énergiquement ta longue et lourde tâche
Dans la voie où le Sort a voulu t'appeler.
*Puis après, comme moi, souffre et meurs sans plarler.***

---

* Nu încape îndoială (*n.tr.*).

** Gemi, plângi, te rogi, la fel de laș îmi pare, / Fă-ți treaba grea și lungă, energic, în mișcare / Pe calea unde Soarta te-a vrut trimis de seamă, / Și-apoi, ca mine, suferă sau mori, fii fără teamă (*n.tr.*).

Nu știu exact care e sensul acestor versuri. Le-am învățat la școală acum o veșnicie. Nu au absolut nici o legătură cu împrejurările actuale – după o cină minunată, nimeni nu pare dornic să moară într-o tăcere stoică, în afară de *les garçons* anihilați de efectul Malkovich. Nu numai că se pricepe la grădinărit, dar și recită. Parcă-i aud scrâșnind din dinți pe întuneric.

Loches e chiar mai frumos noaptea. Înconjurate de creneluri și de tăcere, secolele se topesc unul în altul. Splendoarea locului îți taie răsuflarea. La fel ca frumusețea gazdei mele. Cu o mișcare discretă, regizată cu grijă spre sfârșitul serii, întinseserăm amândoi mâna după o carte în același timp și mâinile ni se întâlniseră, cu pielea ei moale frecându-se ușor de a mea.

Ping!

Merde.

Capota s-a întors la vechile șiretlicuri.

12

Motor.

Dacă Malkovich cultivă zarzavaturi sexy, eu de ce n-aș putea?

Am deschis ușa de la Toison d'Or aidoma lui Gary Cooper intrând în cârciumă. Nimeni nu și-a ridicat privirile. De data asta, nu m-am mai simțit insultat. Așa fac Argonauții. Dacă președintele Chirac ar intra și-ar comanda un *suze cassis*, nu s-ar uita. Dacă Sophie Marceau ar intra, cu niște cizme până la coapse, să cumpere un *morphion*, idem. Ridicarea privirilor ar însemna recunoașterea faptului că viața e plicticoasă. Un gând imposibil la Toison d'Or. Viața de zi cu zi, cu înșiruirea ei rapidă de pastis-uri, muște și cărți de joc, e arhisuficientă. Un *rosbif* n-are nici cea mai mică șansă de-a le atrage atenția. Sunt o simplă ectoplasmă. Dac-aș fi fost un hectolitru, aș fi avut șanse mai mari să produc vreo impresie. Am trecut direct la subiect.

— Caut pe cineva care să-mi dea o mână de-ajutor la grădină.

Acum îi știam pe toți pe nume: Penthouse, numit așa după ce un pictorial – smuls de pe ușa magaziei de scule de un vânt turbat – aterizase pe terenul de joacă al școlii; Le Père Tubard, care, cu precizia unui explorator african, e pe punctul să-i arate o nouă venă de varice pe piciorul stâng doamnei numite La Veuve Cognette, proprietara localului; Nestor, brutarul, cu drojdia ținută într-o găleată de plastic

la picioare, și Pois Chiche*, autorul aranjamentului floral cu steagul Venezuelei.

Iată-l intrând și pe Henri, cu un nas care scamănă tot mai bine, de la o zi la alta, cu o trufă roșu-închis. Pe vremea când lucra ca tâmplar de acoperișuri, Henri obișnuia să bea lapte. Acum, susține satul, bea lapte doar dacă vacile au mâncat struguri. Felul cum merge e un memento al modului cum și-a câștigat existența. Odinioară echilibrul era necesar din cauza pericolului de căzături. Acum e esențial din pricina spirtoaselor. *Terra firma* a devenit o frânghie interminabilă, întinsă peste o prăpastie.

Trebuie să repet.

— Am nevoie de cineva care să m-ajute în grădină.

Tăcere.

— *Ben, c'est que...***

Se vorbește tot fără „i"-uri.

— *Il cherche quelqu'un.****

— *Et il n'est pas le seul.*****

Îmi trebuie câteva clipe ca să-mi dau seama că *il* sunt eu. Ciudat. Indivizii vorbesc despre mine la persoana a treia. Poate că așa le impune eticheta. Mă decid să continui în același registru.

— Caută pe cineva care să-l ajute la grădină.

Le arăt bătăturile.

— S-a rănit.

Într-adevăr, bătăturile îl cam dor. Bărbații par să manifeste compasiune. Iar *il* licitează.

— I-ar plăcea să cunoască pe cineva care să-i vândă două-trei ponturi.

---

* Năut (*n.tr.*).

** Bun, chestia e că... (*n.tr.*).

*** Caută pe cineva (*n.tr.*).

**** Și nu e singurul (*n.tr.*).

Aici tipii rămân în dubiu, asta ca să nu zic că sunt cinici.

— *Ça.*

— *Ah, ça.*

— *Ça!*

„Ça" pare să însemne că vreau prea multe. Să găsești pe cineva din apropiere, aici, în plină zonă rurală, care să te-ajute la grădina de zarzavaturi? Vezi să nu, Monsieur Sadler. Paradoxul e acut. Bineînțeles că ei, fiindcă au lucrul ăsta în sânge, fiindcă bunicii lor știau meșteșugul, iar străbunicii lor îl știau chiar mai bine, se pricep să sape, să semene, să planteze și să strângă recoltele. Dar nu-și mai practică arta. Ar putea s-o facă. Însă nu mai vor. Pentru ei, viața nu mai înseamnă acum decât pernod Ricard și *farniente*. Firește, n-am decât să-ncerc la generația mai tânără.

— *Le petit Denoël. Lui, peut-être.**

Degeaba. Tipul studiază dreptul la Tours. Și tocmai asta e problema. Copiii de *paysans* au abandonat cu toții pământul. Sunt în al șaptesprezecelea an al unei cariere medicale la Angers. Sau au descoperit că pot câștiga mai mult din ajutorul de șomaj. Semănând cu una dintre conopidele organice ale lui Jean-Luc Mabillon, Henri îmi adresează un devastator zâmbet fără dinți și spune, într-o traducere mot-à-mot: „De ce să-ți rupi curul săpând în orezărie când poți să faci laba dimineața-n pat pentru același emolient?" (*Pourquoi se crever le cul à retourner une rizière quand on peut se branler au plumard pour le même émollient?*)

Émollient înseamnă cataplasmă. Fără îndoială că Henri a vrut să spună *émolument* – retribuție, salariu –, asta dacă nu cumva tinerii de la țară sunt plătiți în prișnițe. Argonauții au ajuns la consens. Singura mea șansă – și aia foarte firavă – e Le Père Jules. Le Père Jules e un as al grădinăritului. Ține

* Micul Denoël. Poate el (*n.tr.*).

evidența a tot ce-a plantat – când și cum – cu începere din 1932. Dar Le Père Jules e o primadonă.

Auzisem de el. Are o livadă la marginea satului. La început crezusem că era un loc pentru campat. Ori de câte ori treceai pe-acolo, se auzea o hărmălaie cumplită venind dintre copaci, o armată de radiouri cu tranzistori din care se revărsau mai multe feluri de muzică – Barbara, NTM*, Alain Souchon. Mi-am imaginat cum se prezenta situația – neveste tinere, în capoate roz cumpărate de la Damart, se spălau în niște găleți de plastic, în timp ce soții lor, îmbrăcați doar cu boxeri, se bărbiereau în oglinjoarele sprijinite de trunchiurile merilor.

Însă nici vorbă de așa ceva. Radiourile cu tranzistori sunt sperietorile lui Le Père Jules. Le pune peste tot. Cioara care se apropie de un vișin încărcat de rod ezită pe bună dreptate când i se pare că undeva, cocoțat între ramuri, stă la pândă un cântăreț de rap cu o bâtă de baseball. Livada lui Le Père Jules e plină de pomi tranzistorizați. Abia așteptam să-l cunosc.

Am avut noroc. Chiar în după-amiaza aceea am auzit zgomotul sacadat și îndepărtat al motoretei lui gri și uzate marca Mobylette, apropiindu-se pe drumul care trecea pe lângă ferma lui Aimé Matou.

— *Oh, les salauds… les salauds…*

Care ticăloși? Jules nu era în cea mai bună stare de spirit. Casca lui portocalie de protecție, pusă pe cap într-un unghi care să sugereze degajarea, îi alunecase peste un ochi. Celălalt ochi, pe care fără îndoială că Jules îl folosea la condus – deși traiectoria vehiculului pe drum în sus nu confirma sută la sută ipoteza – lucea malițios.

— *Les salauds.*

---

* Trupă franceză de hip-hop înființată în 1989. Acronimul provine de la *Nique Ta Mère*, Trage-i-o maică-tii (*n.tr.*).

Obiectul furiei? Angajații de la Consiliul Districtual, care vin din șase în șase luni cu o basculantă plină de gudron ca să umple găurile făcute de tractoare în asfalt. Dar de fapt nu fac decât să înrăutățească lucrurile.

— *Des fumiers… des fumiers…**

Le Père Jules își oprește motoreta, o parchează, desface cureaua de piele din jurul gentuței agățate de șa și dă la iveală o sticlă verde, fără etichetă.

— *Au moins, celle-là, ils l'auront pas, les salauds.***

O, Doamne. Tare mi-ar fi plăcut ca oamenii de la Consiliu să fi găbjit sticla. Nu vreau să beau. Nu vreau nici măcar să gust. Ultima dată când am băut *gnôle* n-am mai vorbit trei săptămâni. E un *tord boyaux* – o tărie – care te lasă cu gura căscată. Deși mai corect ar fi să spun că n-aș mai reuși să deschid gura.

— *On va boire un petit coup…****

— Nu, pe cuvânt, am…

Mă simt de parc-aș fi *gnôle* pușcă. Apa de foc e preludiul grădinăritului. Jules dă drumul unui tranzistor aflat pe fundul coșului din stânga – o fi crezut că vine vreun șorecar și-i fură motoreta –, se duce în bucătărie, se așază la masă și deschide sticla cu șurubelnița atașată cuțitașului de buzunar. Nu și-a scos casca de protecție. Dac-o să beau chestia aia, poate c-o să am și eu nevoie de-o cască. Jules rânjește și-mi face semn cu ochiul vizibil.

— *Les salauds…*

Și toarnă mărinimos. Ca să evit contactul cu licoarea, dau din gură mai departe.

— Îmi pare foarte bine că vă văd, Père Jules.

În franceză iese ceva de genul *De vous voir ici cet après-midi me procure un vrai bonheur.* Cu cât sintaxa e mai ela-

---

* Jigodii (*n.tr.*).

** Măcar de asta n-o să aibă parte, ticăloșii (*n.tr.*).

*** O să bem una mică (*n.tr.*).

borată, cu atât rămâne mai puțin timp pentru pileală. Și continui, arătând cât de greu e să găsești pe cineva la țară care să-ți dea o mână de ajutor în grădină. Studiază cu toții *à la faculté* din Tours, se vede treaba…

Am noroc. Ochiul reîncepe să licărească.

Facultatea din Tours? Se pare că Le Père Jules a construit-o de unul singur. Asta a fost pe vremea când lucra pentru *l'entreprise* Baugé…

— *Les salauds!*

Și preț de o oră sau două mă răsfață cu o descriere de primă mână a kilometrilor cubi de beton armat pe care-i ridicase pentru constructorul menționat mai devreme. Din fericire – fiindcă nu am un vocabular tehnic suficient de mare ca să urmăresc deliciile operațiunii –, Le Père Jules mimează întreaga poveste, dovedindu-se un veritabil Marcel Marceau al plăcilor de beton.

Munca asta grea ne face sete. Din douăzeci în douăzeci de metri cubi, ne oprim pentru o dușcă. Sticla e pe jumătate goală când sosește al treilea camion cu Readymix.

— *Les salauds!*

La începutul după-amiezii, îmi revine onoarea să fiu prezent la inaugurarea pasarelei pietonale care trece pe deasupra campusului. Din păcate, n-am timp să ascult continuarea fascinantei povești din domeniul construcțiilor, fiindcă – așa cum îi explic lui Le Père Jules în timp ce-l conduc la motoretă – regina Angliei m-a invitat la ceai și nu pot să refuz Coroana nici măcar pentru Le Père Jules și *l'entreprise* Baugé. Îl ridic și-l așez pe motoretă, îl îndrept cu tot cu tranzistor în direcția bună, iar Le Père Jules pleacă, parcurgând drumul în sens invers, coborând și purtând o discuție aprinsă cu vișinii pe care de-abia reușește să-i evite.

— *Les salauds!*

Pe urmă mă duc la culcare, nu înainte de-a înghiți nouă pilule anti-*gnôle*. În toiul nopții, mă trezesc speriat. Ce-i cu zgomotul ăsta? O fi Le Père Jules, care sare ca un *souris*

sinucigaș de pe grinda principală? Mă calmez și-mi revin. Îmi aduc aminte crâmpeie din cele întâmplate după-amiază. Parcă mi-a promis niște brânză de capră cu totul specială. Singura modalitate de-a matura brânzeturile astea cum se cuvine e să le așezi în cenușa unui foc stins și să le scalzi în urină de văduvă. *Les arroser d'un pipi de veuve?* Iau și-a zecea pilulă.

A doua zi dimineață îl sun pe primarul Gossard și-i explic situația grea în care mă aflu. Primarul mă sfătuiește să iau legătura cu *Le Centre médico-pédagogique* din Ligueil. Echipa sosește în aceeași zi, zâmbitoare, fericită și entuziastă. Sunt patru oameni: Tronço (fierăstrăul cu lanț este *une tronçonneuse*), căruia îi plac copacii doar la orizontală, Gérard, cu ochelarii lui groși, cu rame de baga, și șapca lui de baseball – un adevărat Michael Schumacher al frezei agricole, Napalm, regele insecticidelor, și în fine George, omul cu mașina de tuns iarba, cel care poate transforma instantaneu o pășune în terenul principal de la Wimbledon, dar care din când în când trebuie întors din drum, căci altminteri e-n stare să intre în lanul de grâu al vecinului. Toți îmi spun Roger. După-amiaza trece într-o clipită. Iar după plecarea celor patru, treaba e făcută. Locul e în sfârșit *nickel* – ca-n palmă. Curățat și dichisit.

Scot un suspin de ușurare franțuzesc.

Ouf.

13

De când am sosit aici, munca de transformare a șurii s-a desfășurat în salturi. Pickhammerul se întoarce după un program doar al lui, face vreo câteva găuri în perete și lasă treaba neterminată. E ca la domino. Tâmplarul nu poate lucra înaintea instalatorului, instalatorul înaintea electricianului, electricianul înaintea zidarului, zidarul înaintea tâmplarului și te-ntorci de unde-ai plecat – *la boucle est bouclée.* Băieții vin, încep treaba, pun jos sculele și pleacă să facă exact același lucru în altă parte.

E o distribuție de patru.

Eric este P (*Président*) D (*Directeur*) G (*Général*) la M (Moineau) F (*Electricité*) G (*Générale*), unde figurează de asemenea ca unic angajat. Eric e multifuncțional: încălzire centrală, instalații, curățirea coșului și amenajarea foselor septice. Conduce o furgonetă Renault alb-murdar, pe care a dotat-o în partea din spate cu un sistem complicat de rafturi și sertare. Teoretic, obiectele mici intră în sertare, iar cele mari sunt dispuse pe rafturi. La ora actuală, totul – robinete, țevi, piese de boiler, unelte, pompe, piulițe și șuruburi – se află pe jos. Pe înăuntrul portierei din stânga spate există un afiș cu o blondă pneumatică, îmbrăcată cu lenjerie de satin și având pe cap o cască de pompier pe care se face reclamă unui nou lubrifiant pentru silicon.

În prezent, Eric are treisprezece clienți, dacă am numărat bine: patru băi, o pompă în interiorul unui puț, cinci fose

septice, două unități de încălzire centrală și o scurgere. Înainte să fie propriul lui șef, Eric freca menta ziua și-și rezolva cea mai mare parte a muncii pe timp de seară. Acum, că are afacerea lui, trebuie să lucreze ca nebunul ziua ca să-și împiedice fostul șef să-l concureze.

Pentru specialistul în excavări Serge Leroi TTT (Terrassement Tout-Terrain*) împotmolirea nu-i o metaforă. Serge e unul dintre cei mai mari împotmolitori din lume, un adevărat profesionist. E-n stare să împotmolească un utilaj JCB de opt tone cât ai pocni din degete. Dac-ar fi să-și folosească talentul la adevărata valoare, mult peste jumătate din oamenii pe care-i are la dispoziție ar fi imobilizați la ora actuală în zonele rurale – mlăștinoase, ce-i drept – din Touraine. Și fiindcă pentru extragerea unui săpător al doilea săpător trebuie să meargă cu spatele în mare viteză, procesul de extragere al numărului 1 implică adesori împotmolirea numărului 2. Restul timpului Serge și-l petrece la volanul jeepului său lucios, deplasându-se în zonă și ținându-și clienții la curent în legătură cu despotmolirea excavatoarelor.

Antoine Mestre este șeful unui IMM (*PME – Petites et Moyennes Entreprises*) și folosește patru meseriași specializați în tâmplărie și prelucrarea lemnului. În mod normal, cinci tâmplari înseamnă zece mâini, care înseamnă nouăzeci de degete obișnuite și zece degete mari. Nu și în organizația lui Mestre. Oboseala, neglijența, ghiniomul și ocheadele libidinoase la secretarele cu fuste scurte și strâmte, care se apleacă și iau creioane de pe jos, și-au pus amprenta. Dacă forța de muncă ar forma o trupă muzicală, ar fi penurie de chitariști.

Jean-Charles Tignes, expertul în acoperișuri, e cunoscut drept Charly *la Charpente*. Are trei telefoane mobile și pierde mult timp telefonându-și sieși: *Merde! C'est moi.*

---

* Terasarea Tuturor Terenurilor (*n.tr.*).

Pasiunea lui Charly e ciclismul. Charly are acasă un bufet vechi, ticsit literalmente de cupe. Deschizi bufetul din bucătărie, în căutarea unui pahar pentru pastis, și trofeele se revarsă pe podea. Charly e neînfricat. În caz că vitejia lui ar mai trebui dovedită, poate fi văzut adesea străbătând acoperișurile în cârje. Știe foarte bine ce-i ăla curaj.

Nici n-ar avea încotro. De curând, viața acestor meșteri s-a transformat în iad. Dat fiind că executivul a decis scăderea TVA-ului la 5% – și odată cu adoptarea monedei euro, care i-a încurajat pe *paysans* să-și cheltuiască toți francii puși la saltea ani de zi – , tâmplarii au prea mult de lucru. Toată lumea și-i dorește: școli, primării, aziluri, eu. Iar ei nu-ndrăznesc să spună „nu". Dacă spui „nu", clientul caută alt furnizor. Faptul că nu există alți furnizori nu-i împiedică să accepte orice și pe oricine. Urmarea? Panica oarbă.

Ieri au apărut și Eric, și Antoine. Telefoanele nu li s-au oprit din sunat.

— Mâine? *Sûr. À neuf heures. Juré.* Promit.

— Poimâine? *Sûr. À neuf heures. Juré.* Promit.

— Ieri? *Sûr. À neuf heures. Juré.* Promit.

Sunt mereu în mișcare, cu telefoanele lipite de urechi, asudând, înjurând și lăsând în urmă, când trec pe lângă tine, un iz vag de ulei prăjit, urma mesei din seara trecută, luată prea grăbit și prea târziu pe o masă acoperită de estimări neterminate. În plină lumină a dimineții, au intrat unul în altul. Aveau două hectare de teren în care să se evite și totuși s-au ciocnit.

— *Bordel!*

— *Tu peux pas faire attention!**

E nevoie de disciplină. Ca să nu-și încurce sculele când lucrează în același loc, folosesc însemne colorate. Fierăstrăul cu lanț al lui Charly are un abțibild verde, cel al lui

* Nu poți fi atent?! (*n.tr.*).

Serge Împotmolitorul, unul galben. Dar Antoine tocmai și-a angajat un ucenic cu acromatopsie. Altă porție de stres.

Le-am cunoscut soțiile. La începutul serii, am parcat lângă *les pavillons* neterminate – ca acela al lui Monsieur Dumas, care e cocoțat adesecori pe un muncel, cu grădina invadată de un trailer stricat, pe care promiseseră să-l repare, de o grămadă de lemne așteptând să fie stivuite la locul lor și de câteva zeci de cărămizi poroase, din care ar fi trebuit să se facă două-trei cotețuri pentru niște iepuri care între timp fuseseră omorâți și mâncați de mult. Sub treptele care duceau spre intrarea principală, garajul. Nu e loc pentru mașină. E plin până-n tavan cu mașini de spălat vechi și uscătoare mecanice ieșite din uz. Ușa e deschisă de o blondă suplă, agitată și atrăgătoare, care fumează țigară de la țigară, care înțelege valurile de frustrare și de reclamații care i se opresc în prag și căreia i-ar plăcea să-și petreacă serile făcând altceva decât să întocmească estimări interminabile la un calculator care pâlpâie, în timp ce bebelușului îi curg balele pe tastatură. Ceilalți copii au scăpat de sub control. Fetele de doisprezece ani visează la sex și la cum să ajungă vedete, băieții – la fotbal și la bani. Acestea sunt Penelopele celor care au mici afaceri personale, așteptând mereu, în lumina albastră și tremurătoare a programelor nocturne de la televizor, ca instalatorul Ulise să se-ntoarcă acasă pentru un *cassoulet** reîncălzit.

Îmi vine o idee. La capătul aleii o să construiesc o parcare. Meșterilor o să le cer să parcheze acolo și să-și lase telefoanele mobile în furgonetă. O să parcurgă restul drumului pe jos. Unde se termină aleea, un afiș mare: SANCTUARUL MEȘTERULUI. Odată eliberați de presiunile lumii de afară, oamenii pot să stea la taclale, să bea un pastis, să joace *pétanque*, să se destindă. Dacă au chef,

* Iahnie de fasole cu afumătură (*n.tr.*).

vizitatorii pot să-i vadă de departe, cu binoclul. În zilele frumoase și senine, s-ar putea să zărești un zugrav melancolic, un colecționar de fiare vechi pradă depresiei, un instalator care-a cedat sub presiune, un tâmplar care n-o mai scoate la capăt sau un electrician în stare de șoc. O să fie strict interzis să-i hrănești sau să-i atingi.

Și în timp ce grupul de meșteri fericiți o să se relaxeze în curtea mea înverzită, eu o să mă furișez la capătul aleii și-o să le tai cauciucurile furgonetelor. În felul ăsta, n-o să mai poată pleca fără să termine treaba pe care-au început-o cu patru luni în urmă.

Et merde!

14

Ariane Tricot s-a arătat foarte jenată. Copiii ei erau atât de prinși zi și noapte cu învățatul pentru examene, încât n-aveau deloc timp pentru mine. Prin urmare, Ariane a decis – ar fi fost o mojicie să mă deranjeze pentru nimic – să ia ea însăși câteva ore de engleză. Încântat să răspund recentului ei entuziasm lingvistic, i-am sugerat să aleagă un text literar la care ține în mod special și să pregătească un rezumat în engleză. Am stabilit să ne-întâlnim la Café des Sports din Reignac, un sătuc aflat la vreo cincisprezece kilometri vest de Toison. Oare nu voia să fim văzuți împreună în Loches?

Ariane a întârziat. Fusese la Tours pentru o lecție de escaladă. Părul ei blond era încă ud de la duș și strălucea în lumina soarelui de după-amiază. Frânghia îi făcuse o bășică pe mâna stângă, iar ea mi-a dat voie s-o ating. S-ar putea ca mângâierea bășicilor să nu fie trecută în *Legăturile periculoase*, dar potențialul ei erotic nu trebuie subestimat. Am observat că bărbatul din spatele tejghelei ne privea cu o anumită suspiciune. Nu-i plăceau oamenii care-și mângâiau rănile în localul lui? Sau poate că era pacientul lui Brice și avea de gând ca, la proxima instalare în scaunul dentistului, să răbufnească și să-i dea de veste:

— Nevazdă-da a fozt cu un bărbat care i-a atinz băzica *auuuu*.

La fel de conștientă de pericol, Ariane hotărăște că trebuie să plecăm. În fond și la urma urmelor, e doar o lecție de engleză. Nu o întâlnire între doi amorezi. Capota BMW-ului decapotabil e pliată – Ariane îmi spune că mașina e cel mai scump uscător de păr din lume. Poartă o bluză diafană de mătase și pantaloni albi și strâmți de tip *corsaire*. Îmi vine greu să-mi păstrez valențele pedagogice.

Zona rurală aflată la vest de Reignac e plată și monotonă. Câmpii nesfârșite, cât vezi cu ochii, iar linia subțire a orizontului e întreruptă foarte rar de conturul unei ferme sau de o linie strâmbă de stâlpi de telegraf. În fața noastră, un siloz imens și urât. O locomotivă diesel care trage după ea mai multe vagoane de marfă pline cu porumb pleacă din complex. Se aude semnalul sonor care anunță că trecerea peste calea ferată e pe punctul să se-nchidă. Ariane calcă frâna.

— *Fermez vos yeux.**

Nici noi nu știm cum am oprit. Ariane zâmbește.

— E greu să trăiești periculos în Touraine. Trebuie să profiți de orice ocazie… *Maï-quel.*

Acest *Maï-quel* urcă la 6 pe scara Richter. Fii bine, am citit Marivaux. Îmi dau seama că-n franceză – și mai ales în limbajul iubirii – ambiguitatea e numele jocului. Ce să-nțeleg din ce-mi spune Ariane? Sunt o ocazie de care trebuie profitat? Trebuie să fiu atent și să nu găsesc câte-o aluzie în fiecare vorbă, altminteri o să leșin de fiecare dată când Ariane o să spună *oui.*

Eleva mea trage brusc pe stânga și oprește BMW-ul într-o ditamai parcarea plină de autocare și de mașini mai rezonabile decât a ei. În depărtare se aude hărmălaia grupurilor de elevi care se ceartă și se simte mirosul de ulei prăjit și de carne la grătar. Un bunic și o bunică trag după ei un copil sceptic spre cadourile promițătoare de la casa de bilete. Ar vrea să nu fi venit. *Je les comprends.***

* Închide ochii (*n.tr.*).

** Îi înțeleg (*n.tr.*).

Labirintul din Reignac nu e locul pe care l-aș fi ales pentru o lecție individuală de engleză aplicată. De ce m-o fi adus Ariane aici? Îmi explică. Brice, soțul ei, a fost inițiatorul proiectului. Ideea asta isteață a fost a lui. Ariane e foarte mândră de el. *Tèllement fière.* Și pe bună dreptate, să-i dăm lui Brice ce i se cuvine. A reușit să facă bani din ceea ce e, probabil, unul dintre cele mai nepitorești locuri din Franța. Faptul că oamenii sunt dispuși să facă sute de kilometri doar ca să se piardă într-un labirint al porumbului* mi se pare uimitor. Încerc să-i explic jocul de cuvinte lui Ariane, dar mă fâstâcesc.

Ne croim drum prin mulțimea care se înghesuie în fața satului construit din niște colibe de pământ primitive și situat chiar la intrare. Pe un uriaș panou e scrisă tema din anul ăsta: „Cufundă-te în inima pădurii tropicale de pe Amazon. Descoperă-i riturile și ritualurile." Vremea e perfectă pentru vizita noastră – înăbușitoare și umedă. O escadră de țânțari foarte mari – crescuți la ferma din apropiere – zboară pe deasupra capetelor noastre, ca o neîndoielnică promisiune cu privire la surprizele de care-o să avem parte de îndată ce-o să ne rătăcim înăuntru. Chiar când intrăm, pe lângă noi iese un grup de oameni care cu siguranță au stat în labirint de pe la-nceputul lui iunie. Palizi, dezumflați și scheletici, se târăsc vlăguiți în direcția restaurantului – specialitatea zilei e o *andouillete à la brésilienne* (un cârnat prins într-un soi de chingă) –, evident încântați să inhaleze din nou aerul mirosind a ulei prăjit tipic civilizației.

Ariane mă ia de mână. Înaintăm cu temeritate în junglă.

— Ai ales un text, Ariane? o întreb, străduindu-mă să păstrez un calm aparent.

— Sigur că da... Mai-quel. Am ales *Fedra*!

---

* În original, *maize maze* (*n.tr.*).

— *Fedra?* Credeam c-o să alegi un text englezesc…

Ariane e dezamăgită; se oprește, se uită la mine și se-mbufnează. Se așteptase la ceva mai multă *finesse*, la nițeluș *esprit* în plus.

— Dar Maï-quel…

Și-mi pune două întrebări.

— Cum mă cheamă? Și unde suntem?

Ce prost sunt. Totul îmi revine-n minte din anii de școală. Domnul Pope și clasa a zecea. *Fedra* de Racine, actul doi. Fedra, sora Ariadnei (adică a lui Ariane), crede că soțul ei, Tezeu, a murit. Acum poate să dea frâu liber iubirii pentru Hipolit, ginerele ei. I-o spune verde-n față, iar el își pierde cumpătul. Ea își imaginează că nu Tezeu a coborât în labirint cu ajutorul firului tors de Ariadna, ci Fedra însăși, care a pătruns acolo ca să răpună fiara însoțită de iubitul ei în după-amiaza asta toridă, umedă, braziliană și înțânțărată:

Et Phèdre au Labyrinthe avec vous descendue
*Se serait avec vous retrouvée, ou perdue.**

Ariane mă ia de mâna jilavă. Ia uită-te. Un plan. În inima labirintului, o grotă ascunsă. Nimeni n-o găsește vreodată. Locul perfect pentru verbele neregulate. Pe când înaintăm, cu planul în mână, Ariane îndrumă greșit niște copii nedumeriți, care rătăcesc pradă confuziei, strângând în mâini sandviciuri și ouă fierte cleioase. Trimite doi-trei turiști bătrâiori pe o pistă falsă și o familie de olandezi într-un *cul-de-sac*. Suntem din ce în ce mai singuri, iar vocile nelămurite ale păcăliților se pierd în depărtare.

În cele din urmă, ajungem chiar în centrul labirintului, o insuliță de calm, departe de lume, inaccesibilă, secretă, pașnică. Dintr-odată, o mișcare în spatele nostru. Mă întorc.

* Și Fedra când în labirint coboară lângă tine / Se regăsește iute sau poate nu-și revine (*n.tr.*).

Nu observasem băncuța ascunsă printre tufe. Așezat pe ea și fumând o mahoarcă e un locuitor brazilian al junglei, cu fața vopsită în culori țipătoare. Ariane scoate un mic țipăt de groază. Sălbaticul se ridică și stinge repede țigara. E o junglă unde fumatul e interzis.

— *Excusez-moi.*

E înalt, bine clădit, musculos și aproape gol. După câteva clipe se ciucește, cu ochi strălucitori, de parc-ar avea să ne spună ceva important.

— O să vă spun povestea plantațiilor de cauciuc.

Ariane face ochii mari.

— Ce-ai zis?

Mă bag în vorbă, arzând de nerăbdare să scap de el.

— Mă tem că plantațiile de cauciuc nu sunt tocmai ce ne-am dori pentru o după-amiază incitantă, așa că…

E rândul lui Ariane să mă întrerupă.

— *Mais non, Maï-quel…* E interesant…

Interesant? Nu dau două cepe degerate pe plantațiile de cauciuc, dar fiecare cu gusturile lui.

— Și tu cine ești, nobile sălbatic?

Ariane pare mai interesată de lumea a treia decât credeam.

— Sunt amazonian, locuiesc în junglă și-o să vă spun povestea…

Partea proastă cu sălbaticii e c-o țin langa. Ariane îl plesnește jucăuș peste degete cu harta labirintului.

— Lasă prostiile. Te-am întrebat cine ești de-adevăratelea. Ce caută un tânăr arătos și bine făcut ca tine în labirintul lui bărbatu-meu?

Arătos? Cu dungile alea ridicole, galbene și verzi, pe mutră și cu un snop de pene înfipte-n fund? Mă rog, de acord, are niște mușchi ciocolatii (cam vulgari, dacă e să vorbim cinstit) în zona plexului solar și-a șalelor și, da, pare bine dotat, dacă nu cumva a tras clapa îndesându-și batiste de hârtie sau cârnați Tesco.

— *Je m'appelle Pablo.**

Pablo!

Numele e banal, dar Ariane pare încântată.

— Ia spune-mi, Pablo, de unde ești?

— Din Bolivia.

— Bolivia! Ce coincidență, zice Ariane. Am sărit cu parașuta în Bolivia.

— Ador săriturile cu parașuta!

Și pornesc amândoi pe cărarea sporturilor aventuroase, sfidând tot mai mult pragurile pericolului. Până la urmă, reiese că Pablo își dă doctoratul în antropologie la universitatea din Nanterre, aproape de Paris. Scoate un fluierat secret al junglei și din tufișuri apare un grup de băștinași goi, văcsuiți și unduioși cu toții, mișcându-și tecile penisurilor cu entuziasm. Ia să vedem, cu cine-avem onoarea? Cu Manuel, în anul cinci la medicină, Antonio, înscris la un doctorat în lingvistică și Roberto, care e în al douăzeci și cincilea an de ginecologie la Acapulco – sau poate că n-am fost cu atent. Sunt isteți, amuzanți și fermecători.

Les salauds.

O escadră de țânțari grași efectuează un zbor de recunoaștere pe deasupra noastră. Cu o telecomandă imaginară, încerc să-i conving să declanșeze un atac de tip Stuka asupra pânzei din jurul șalelor, dar degeaba. Gramatica engleză aplicată se duce naibii. Mă simt aruncat la gunoi și furios. După-amiaza se încheie cu sărbătorirea camaraderiei franco-boliviene. Ar trebui să-i invit pe toți să bea ceva în jurul drapelului venezuelean.

*Journée foutue.***

---

* Mă cheamă Pablo (*n.tr.*).

** O zi bulită (*n.tr.*).

15

Ti-tiii.

Furgoneta Renault de culoare galbenă care-aduce poșta se apropie pe alee. Cu un surâs ipocrit pe figură, ies din casă. Mă chinui zadarnic să-mi camuflez dezamăgirea crâncenă. Laetitia, pistruiata și irezistibila Laetitia, cu gropițele ei cu tot, a fost doar un vis din trecut. Încă o dată, rahatul ăla gras și rânjit pe nume Bernard o să-mi spună cum stă cu sănătatea, în timp ce-o să-mi dea revista cu timbre vechi pe copertă.

Totuși, astăzi lucrurile au stat altfel.

— Vești bune.

— Zău? am spus, neinteresat de ceea ce avea de zis.

A scos la iveală un plic lipit pe care mi l-a fluturat îmbietor prin fața ochilor. Nu cred că unui poștaș englez i-ar da prin cap să fluture un plic.

— *Une bonne nouvelle!*

De unde naiba știa? Se pusese pe treabă în bucătăria lui unsuroasă, cu un ibric cu apă fiartă și un cuțitaș pentru hârtii, ca să-mi deschidă corespondența?

— Duminică e comuniunea lui Cathy Coindre. Ești invitat la prânz.

— Dar... de unde...?

Bernard m-a privit cu un dispreț profund. *Ces rosbifs... Quand même!** În Franța, toată lumea știe că poștașii știu tot înainte să deschizi plicul.

---

* Englezoii ăștia... zău așa! (*n.tr.*).

— Mi-a spus Roland, Monsieur Stadler.

O face intenționat. Niciodată nu-mi nimerește numele. Agilitatea lui lexicală a fost alimentată în anii în care a tot bâjbâit după litere pe fundul săculețului de Scrabble. Stadler, Satler, Sopler, Stopler. Bernard punctează de fiecare dată.

Întors în bucătărie, am deschis plicul, măgulit de invitație, dar supărat pe Bernard fiindcă-mi dăduse vestea înainte să încerc singur emoția descoperirii. În mod normal, la un prânz care urmează comuniunii inviți doar familia și prietenii apropiați. Făcusem cunoștință cu familia Coindre când Monsieur Coindre – sau Roland, cum îi spun de-atunci – venise să mă vadă în legătură cu englezoaica tânără care coresponda cu fiica lui. Fata nu mâncase timp de zece zile și părea adâncită într-o depresie terminală. Se închidea în dormitor și se juca de-a nădăjduită cu telefonul mobil, care, dat fiind că ne aflam la Toison, rămânea enervant de mut.

Soții Coindre erau stupefiați. Încercaseră de toate: *blanquette, ragout, daube*, porc, vită, miel, cal, păsărele, ugere, nasuri… iar ea nici măcar nu saliva și nu făcea nici o mișcare. Ce se-ntâmpla? Era vegetariană? Musulmană? Alergică? Anorexică? Macrobiotică? (Tocmai fusese o emisiune la televizor.) Nebună?

— Nu, Roland, îl asigurasem. Explicația e mult mai simplă. E englezoaică.

O chema Diana, după prenumele prințesei, avea treisprezece ani și jumătate și era dolofană, plină de coșuri și palidă. Garderoba ei ar fi garantat anonimatul până și într-un salon de masaj din Bangkok. Arăta ca un *boudin blanc** costumat pentru carnavalul de la Rio. Dat fiind că turismul sexual nu ajunsese încă la fermele din *le sud Lochois*, singurele care-și manifestau entuziasmul erau rațele, care-o urmăreau pas cu pas pe dolofana *rosbifette*, mișcându-și dosurile penate ca un cârd de curteni în călduri.

---

* Cârnat alb, făcut din carne de porc fără sânge (*n.tr.*).

Când i-am vorbit în engleză, a roșit de plăcere – palidul *boudin* împrumutând nuanțele ceva mai liniștitoare ale unei *chipolata* – și a izbucnit în lacrimi. Îi era dor de casă. Aveam remediul. M-am întors repede la mine-acasă și am luat din stocul personal câteva medicamente de natură s-o lecuiască de boala asta ciudată: o conservă de fasole, un borcan de pastă Marmite și niște ciocolată cu lapte, despre care francezii cred că nici n-ar trebui să i se spună ciocolată, fiindcă e preparată din muci de focă, secreții de balenă, plus aditivii artificiali E121 și E122. Diana a înfulecat tot. Întreaga fermă a aplaudat. În Franța, rațele știu cum e să fii umplut.

Tânăra domnișoară s-a liniștit aflând că, dac-ar mai fi avut vreodată nevoie de reparații, exista un furnizor de servicii în apropiere. S-a întors acasă fericită. Onoarea familiei Coindre era salvată.

Prânzul de după comuniune era programat să înceapă la 12.45, după ce toată lumea se va fi întors de la slujbă. Îi vedeam pe musafiri sosind din Ligueil – un lung șir de mașini tremurând deasupra grâului înălbăstrit de aerul torid. Când am ajuns eu, toată lumea parcase deja în deplină ordine, cu mașinile într-un unghi de patruzeci și cinci de grade față de șură. Așa se face la țară. Dacă se declară un război nuclear tocmai când lumea a ajuns la *tête de veau**, măcar Citroënul BX e gata să demareze în trombă.

Erau cu toții îmbrăcați solemn: bărbații în costumele negre pe care le purtau la toate ocaziile – potrivite în ziua nunții, prea mici între două vârste și din nou potrivite la înmormântare. Doamnele purtau rochii confecționate dintr-un material albastru-negru strălucitor, cu modele florale, care se lipea de lenjeria îmbrăcată împotriva oricărui risc de transparență care ar fi putut fi cauzată de lumina puternică a soarelui. În total, erau cam șaizeci de

* Cap de vițel (*n.tr.*).

oaspeți. Am strâns treizeci de mâini, cu degetele obosite de parcă ar fi muls un uger rezistent la presiuni, și am sărutat șaizeci de obraji de câte patru ori, gâdilat câteodată de mustăcioarele șic ale doamnelor. Toison („lână") își merita numele.

Toată lumea se afla în curte, cu excepția celor două soacre, care nu se suportau. Una era foarte îngrijită, cealaltă, nu cine știe. Cele două matroane stăteau în tăcere sub tenda cortului arab procurat special pentru această ocazie de la Jardilandul din zonă (primeai unul gratis, în cazul în care cumpărai opt saci a câte o sută de kilograme de îngrășământ). Cu vântul zbârlindu-le mustățile, semănau cu două morse care-și așteptau ginul.

Mama doamnei Coindre, care venise cu mașina de la Dunkerque cu o zi înainte, la volanul unui Fiat Uno, m-a tras spre ea pe când mă aplecam pentru pupicul de bun venit. Mi-a făcut cu ochiul și m-a ciupit prietenește de lobul urechii stângi.

— În timpul războiului (clip, clip), cu atâția piloți din RAF aterizând din cer (clip), am dat o mână de-ajutor... (ciup) Dar n-aș spune c-a fost vorba de-o prea mare rezistență (clip)...

O, Doamne. Vrea cumva să mă ducă în spatele șurii și să-mi îngroape parașuta?

Aperitivele au fost servite în curte, sub un soare orbitor. Am avut de ales între Pernod, Suze și whisky – una dintre mărcile franceze speciale, gen Clan McScotchy. Am intrat într-o discuție interesantă cu singurul cresc ător de vite prezent la masă, André (Dédé) Lecoët. Dédé m-a dus la gardul de la celălalt capăt al curții ca să cercetăm din priviri pășunile și să admirăm de departe, profilându-se la orizont, testiculele impresionante ale taurului său. A gesticulat simulând că le cântărește în fiecare mână, de-ai fi zis că era un jucător de *pétanque* care-și alegea o *boule*. Într-o

tăcere admirativă, am meditat asupra volumului mare de plăceri pe care Frivole – ciudat nume pentru un animal de prăsilă – putea să le ofere unui număr infinit de vaci nebănuitoare.

Aperitivele au alunecat pe gât pe nesimțite. La un moment dat, am decis că era destul și m-am dus să-mi pun paharul pe masă, când – surpriză, surpriză – am văzut că nu puteam. Paharul avea picior, dar nu și bază.

— *À vot' santé, Monsieur Sadler.**

Și m-am trezit cu el umplut la loc. Trebuia să bei întruna, dacă voiai să pui paharul jos.

— *Et encore un petit coup.***

Am zbughit-o în casă, căutând în secret un pahar cu apă. Roland, care e un tip foarte îndemânatic, a renovat ferma cu mâinile lui. A făcut o pasiune pentru ceea ce se cheamă *le parquet caravane* – plăci de lemn îmbinate și în nuanțe diferite de maro, care ascund frumoasa piatră albă de dedesubt. Locul seamănă cu o sauna de familie dintr-un catalog Ikea.

Încălziți pe dinafară de soare și pe dinăuntru de aperitive, ne-am așezat la masă în curtea de la Jardiland, roșii la față ca niște cireșe. Eu stăteam alături de Madame Mortin, al cărei corp voluminos era restrâns într-un corset înflorat, și de Madame Matou, care era la fel de subțire și de sârmoasă ca gardul electric pe care-l ridica Aimé în jurul grajdului unde stau vacile. Semănau cu Stan și Bran deghizați.

E clar că ne-așteaptă o după-amiază olimpică. Pateul în formă de rață stă cu fundul înfipt într-o bucată groasă de *foie gras* românesc. Urmează la rând niște *champignons* după o rețetă grecească, homar cubanez în sos marinăresc cu smântână, miel la frigare cu *haricots blancs* și *verts*, brânză,

---

* În sănătatea dumneavoastră, domnule Sadler (*n.tr.*).

** Și-nc-ă una mică (*n.tr.*).

la pièce montée (piesa asamblată?) și o serie de *alcools* pe care nu pot să le pronunț, dar pot să le beau. E mai puțin un meniu și mai mult un maraton.

Oaspetele englez e privit cu circumspecție – sunt testat și stârnit de banderilele miturilor și relelor de demult: vălătucii de ceață, monstrul din Loch Ness – *Et le Nessie, hein, le Nessie?* – și, bineînțeles, Ioana d'Arc, care e, se pare, singurul fel de mâncare continental pe care englezii au reușit să-l gătească bine.

Au toate motivele să fie în gardă: boala vacii nebune și febra aftoasă și-au pus amprenta. Cu *les British* trebuie să fii atent. Au crescut cu carne fiartă și marmeladă. Oare sunt genul de oameni cu care poți să te-așezi la masă și să iei prânzul? Sunt în probe. Reprezint națiunea. Bine măcar că răspunderea asta mă ajută să mă trezesc.

— Încă o felie de pate, Monsieur Sadler?

Cea mai mică ezitare ar fi o boacănă diplomatică. Onoarea mă obligă să accept.

— Cu plăcere.

— *Et une autre. Avec un cornichon.**

— Un castravecior. Minunat.

Rațele mă privesc cu compasiune. Știu și ele cum e. Iar lucrurile continuă în aceeași notă. Înc-un linguroi de ciuperci în sosul lor roșu și lipicios, înc-o bucată de baghetă, înc-un pahar de Sauvignon ca s-alunece mâncarea mai ușor.

— Haideți, Monsieur Sadler. *Allez!* Doar n-o să lăsați în farfurie, nu? *Vous n'allez pas nous laisser ça?*

N-am cum s-adun câteva ciuperci cu pâine și să mi le strecor în buzunar. Fiecare gest e observat îndeaproape. Pe măsură ce prânzul înaintează, tot mai multe momente de răgaz sunt oferite de musafirii care se ridică și, pe rând, oferă mici prilejuri de distracție. Povestirile lor sunt, fără îndoială,

* Și-încă una. Cu un castravecior (*n.tr.*).

extrem de grosolane – un lucru clar, judecând după gesturi și după strigătele de încântare oripilată, dar neclar sub aspectul vocabularului, pe care la început nu-l înțeleg. Îmi notez majoritatea cuvintelor misterioase pe un petic de hârtie, oprindu-mă din când în când doar ca să obțin lămuriri din partea vecinelor.

— *Zigounette* e cu doi „t", Madame Grellet?

Mai târziu, îmi recupereze lista boțită de cuvinte din buzunarul costumului bine întreținut din pânză de in. Știu acum o serie rezonabilă de sinonime ale organului sexual bărbătesc: *quéquette, queue, zob, zizi, zigounette, pipeau, flûte, bite* etc. Foarte oportun.

E rândul meu. Se pare că toți musafirii au o sumedenie de povești de spus. Din nefericire, eu n-am. Nu țin minte niciodată bancurile. Mai bine zis, îmi amintesc doar crâmpeie de bancuri – rețeta obișnuită, de obicei cu călugărițe sau cu irlandezi, englezi și scoțieni care merg la cârciumă – și din când în când câte-o poantă, cum ar fi „Confunzi laptele cu laptii, doamnă Anderson!" Dar cele două nu se-ntâlnesc niciodată; capul nu se potrivește cu trupul.

Deodată, mă luminez. Citisem recent în *The Guardian* ceea ce se presupunea c-ar fi fost cel mai bun banc din lume. Holmes și Watson pleacă în vacanță cu cortul. Într-o seară se duc la culcare și își ridică ochii spre stele. Holmes observă universul și-l întreabă pe Watson ce deduce din acest spectacol. Watson mormăie ceva despre măreția firmamentului și micimea infinitezimală a omului, după care întreabă la rândul lui: „Dar tu, Holmes? Tu ce deduci?" „Elementar, dragul meu Watson, răspunde maestrul. Deduc că ne-a furat cineva cortul."

Spun gluma într-o translateză șovăielnică, dar când ajung la poantă – *On nous a volé la tente* – nimeni nu pare să se fi prins. Roland îmi vine-n ajutor.

— *Ah, ces Anglais. Toujours des histoires de tantes…*

Toată lumea se amuză copios. Cât despre mine, sunt încântat, dar totodată nedumerit. *Tente? Tante?* Nu vorbeam de mătușici. Aflu abia mai târziu. *Tante* înseamnă și „poponar". Holmes însuși ar fi fost perplex. Masa își continuă cursul. Camille Baillou îmi povestește despre primul tractor pe care l-a cumpărat în 1939, Élie Tinant despre cum pescuise cândva un cerb din lac, iar Théophile Poupeau despre cum se taie surcelele. *Le gigot* e în sânge și-mi vine destul de greu să tai carnea negătită cu un pahar cu vin în mâna stângă. Madame Mortin a descoperit secretul. Ca să scoată o așchie a unui cartilagiu de homar care i-a rămas între cei doi dinți din față, întoarce paharul cu fundul în sus, chiar dacă e încă plin.

Un strigăt de groază.

— *Les péteux!*

Bășini? Nu cumva se gândesc la mașini?

— *On a oublié les péteux!*

Am uitat bășinile? Mai multe farfurii în care se află kilograme de fasole aburindă apar din adâncul bucătăriei. Dédé îmi dă un ghiont.

— Diseară n-o să avem nevoie de benzină ca s-ajungem acasă!

Spre sfârșitul mâncării cu carne, cam pe la ora ceaiului, se aud voci furioase. În împrejurări normale, Roland e o persoană foarte tăcută și rezervată, dar, din când în când, dacă intră o piatră în sita combinei, dacă se blochează dispozitivul de împrăștiere a îngrășământului sau dacă se scufundă tractorul în noroi, îl văd undeva departe, în mijlocul unui lan, gesticulând și dând frâu liber unei mânii profunde, atavice. În după-masa asta, cu un os de miel în mâna stângă, îi face viața grea cumnatului său, care e reprezentantul unei firme de fotocopiatoare japoneze. Cei doi dispar în bucătărie și revin după vreo zece minute, braț la braț. E limpede că moștenirea a fost stabilită. Bunicile, cu firișoare de *rillette*

atârnându-le de mustăți ca niște flamuri medievale, continuă lupta dintre clanuri.

— Bineînțeles, Eugénie, înțeleg perfect, la vârsta ta probabil că e foarte greu…

Copiii, cu părul lucind de briantină, cu papioane, rochii elegante și panglici, au fost până acum extraordinar de civilizați. Însă la aducerea desertului, se dezlănțuie iadul pe pământ. Vânează rațe, se urcă-n copaci și joacă fotbal cu o minge de bălegar uscat. Băieții se zgâiesc din înaltul tractoarelor la verișoarele lor cu părul prins în coadă de cal, care se uită siderate la frumusețea fântânii și la misterul izvorului ei.

Muzica urlă din CD-playerul aflat în uriașul Massey Ferguson al lui Roland. Dansez cu Mathilde, bunica din Lille, care mă strânge-n brațe și-mi spune că deși conduce un Fiat Uno, a visat dintotdeauna la un motor mult mai puternic. Dédé Lecoët sare pe masă și începe un dans sugestiv cu un uriaș *zizi* luminos – un balon în formă de cârnat, cu un girofar pe dinăuntru – , pe care și l-a prins de partea din față a pantalonilor. Și-l înfășoară în jurul taliei, îl folosește pe post de odgon, i-l dă fetelor să se joace cu el. Ritmul e din ce în ce mai nebunesc.

Calmul revine odată cu aducerea așa-numitei *pièce montée*, care se dovedește-a fi o prăjitură enormă, în forma unei piramide din *choux à la crème* acoperită de o glazură groasă de caramel. Calmul are mai puțin de-a face cu maiestuozitatea construcției și mai mult cu greutățile pe care le comportă consumarea ei. Totul devine o problemă legată de Ministerul Sănătății și de latura stomatologică. Țăranii primesc foarte puțini bani prin *sécurité sociale* pentru îngrijirea danturii. Prin urmare, *la pièce montée* reprezintă în egală măsură o tentație și un pericol. Caramelul poate disloca plombele puse cu grijă cândva prin anii cincizeci. Tăcerea din jurul mesei e un semn de concentrare. Mingea

de cocă acoperită de caramel își va arăta centrul umplut cu cremă abia după topirea exteriorului crocant. Nu se pune problema să muști. În jurul meu, tăcând mâlc la masă, se află șaizeci de *paysans* care și-au așezat cu toții câte-o bucată de *choux à la crème* pe limbă și pe care acum o înmoaie în salivă, de parc-ar fi niște spălătorii auto umane.

— *C'est bon. Que c'est bon!**

Mă ridic de la masă și mă uit la ceas. Șase douăzeci! Gata, ajunge. Am mâncat ca spartul. Am băut tot ce-am prins. Am farfuria curată și paharul gol. Mi-am făcut o mulțime de prieteni noi. Am avut o după-amiază minunată, de neuitat. Acum e momentul să mă vâr în pat pentru câteva zile. Prinzându-mă de marginea mesei cum se prinde alpinistul de frânghie, mă împletic spre Madame Coindre, ca să-i mulțumesc și să-i spun la revedere. Claudette se ridică și-o sărut cu entuziasm de douăsprezece ori, atât fiindcă emoția e mare, cât și din cauză că asta îmi oferă pretextul de-a sta agățat de ea, evitând prăbușirea. Un licăr de îndoială îi apare în priviri. Ce s-a-ntâmplat? Credeam că se terminase și că trecusem testul cu brio. Nu era așa?

— *Mais non*, Monsieur Sadler.

Non? Cum adică, *non*?

Claudette pune mâna pe meniul de pe masă și mi-l înmânează.

— Întoarce-l.

Să-ntorc meniul? Nici o problemă. Pot s-o fac. Poftim. Floare la ureche. Am întors meniul.

— *Lisez.*

Citește. Pot să fac și asta. Uite-aici. Citesc meniul. Mă uit la el și văd scris: *Dîner.*

Eram pe punctul să pun meniul la loc pe masă, când mi-am dat seama de sensul real a ceea ce citisem. Cină?!

---

* E bun. Vai, ce bun e! (*n.tr.*).

Îți arde de glume! Nu după toate astea! De-abia am terminat prânzul. Sunt abțiguit, îndopat și sătul. Cum adică, „cină"?

— *Lisez.*

În meniu scrie așa: „Sărbătorirea primei comuniuni a lui Cathy Coindre. Cină: aperitive, supă de ceapă, pate de fazan cu salată dreasă cu ulei de nuci, friptură de vită în sos Madeira, *gratin dauphinois*, brânză, desert." Adică o s-o ia de la capăt? La o oră după ce-au terminat prânzul? Abia am ajuns la jumate! Cum Dumnezeu reușesc? Probabil că se antrenează de ani de zile. Toți ochii sunt fixați asupra mea. *Alors, le rosbif?* Ce-ai de gând? Ha? *Hein?* O s-arunci șervetul, nu?

Ridic capul. Acolo, profilându-se limpede printre norii albi și pufoși ai începutului de seară, văd capul reginei. Se uită la mine cu o ușoară încruntătură pe frunte.

— Michael…

— Da, Maiestatea Voastră.

— Doar nu te gândești să renunți, nu?

— Bineînțeles că nu, Maiestatea Voastră!

Mă întorc spre Madame Coindre, care așteaptă un răspuns. Să mă încumet la o masă compusă din șase feluri la trei sferturi de oră după ce-am dat pe gât pate de rață, ciuperci *à la grecque*, miel crud, o farfurie cu bășini și douăspe sticle de Chinon? Joacă de copii.

— Sigur că rămân. De fapt, chiar mă roade-un pic la burtă.

Asistența se destinde. *Ouf!*

Trebuie să acționez. Corpul meu e literalmente plin. Brânza mi s-a compactat în degetele de la picioare, feliile de miel sunt strânse în vrf ca niște mochete în stomac, iar rățuștele din pate stau cu fețele lipite de pereții burții, ca niște suporteri de fotbal care se-mping în grilajul de la intrare. Primul lucru de făcut e să-mi slăbesc cureaua a cărei piele e întinsă

până aproape de rupere și împiedică libera circulație a mărfurilor. Încă o gaură sau două sunt absolut decisive, altfel o să fiu tăiat în două.

Am nevoie de-un banc de lucru. Nu mă-ntrebați de ce. Nu uitați că facultățile mele au fost periclitate întru câtva de prânz. Nevoia e imperativă. Ca să fac o gaură în curea, îmi trebuie un banc de lucru. *Très bien.* Unde să găsesc un banc de lucru într-o fermă? Răspuns: în șură. *C'est évident.*

Spre fundul șurii, care se află alături de silozul din fier forjat pentru cereale, dau peste mult doritul banc de lucru, făcut din lemn, agreabil de vechi și purtând, la fel ca stomacul meu, cicatricile a secole întregi de lovituri și ciocănituri. Pun mâna pe un ciocan și ma opresc. Acolo, la una dintre marginile bancului, părăsită între diverse piese de mașini și utilaje agricole, se află o lampă de sudură. În ce mă privește, n-am sudat niciodată. Dar sudatul, o activitate situată la jumătatea distanței dintre munca de instalator și sculptură, mi s-a părut dintotdeauna o ocupație îmbietor de virilă. O să folosesc lampa ca să fac o gaură în cureaua mea de la Marks & Spencer's. Excelent. Îmi pun masca de protecție care se folosește pentru apărarea ochilor când sudezi – oi fi cu beat, dar nu mi-am pierdut mințile. Pe urmă îmi desfac cureaua și-o scot din găicile care-o țin lipită de pantaloni. Sub presiunea prânzului, talia pantalonilor îmi alunecase sub conturul proeminent al burții, așa că pantalonii îmi cad ușor în jurul gleznelor. Prin urmare, iată-mă în fața bancului de lucru în semiîntuneric, cu un ciocan și-o lampă de sudură în mână, cu o cască de protecție pe cap și cu pantalonii adunați pe glezne exact când gazdele mele, evident îngrijorate de absența destul de lungă a distinsului lor musafir britanic, intră în șură și mă găsesc.

Tăcere.

Un licăr sinistru de înțelegere le aprinde ochii.

— *C'est ça, les Anglais!*

Sunt încântați. Toate prejudecățile le sunt confirmate. M-au prins făcând chestia aia. Ce anume e chestia respectivă habar n-au, dar își închipuie. Englezii sunt renumiți pentru „chestia aia". Deci asta obișnuiesc să facă la sfârșitul meselor lungi. Se furișează-n șură, își dau pantalonii jos și, cu o mască de sudură pe cap, în locul tradiționalului ciorap-plasă – care nu prea se găsește în ferme – , își atacă organele genitale cu o lampă de sudură. Invidios pe succesul lui Dédé, eram oare pe cale să-mi fabric și eu un *zizi* luminiscent?

Noua gaură din curea îmi oferă, ce-i drept, o anume ușurare. Acum trebuie să-mi rearanjez conținutul stomacului. Mă întind pe jos în șură și, sprijinindu-mă în brațul stâng, permit gravitației să facă mâncarea aflată încă în tranzit să alunece mai jos. Pe urmă fac același lucru pe partea cealaltă. Dacă mănânc întins pe jos și mă rostogolesc din trei în trei minute, am șanse să creez puțin spațiu suplimentar.

Întorși în curte, ceilalți musafiri sunt din nou la aparate, mâncând alune și bând pastis de parc-ar fi venit adineauri. Sunt foarte impresionat. Sistemul digestiv galic funcționează douăzeci și patru de ore pe zi. Probabil că băieții își parchează mâncarea la fel ca mașinile. Ne așezăm la masă. Există, totuși, o ușoară schimbare de atmosferă. Pe măsură pe farfuriile trec dintr-o mână-n alta, se realizează contactul vizual. Se fac provocări. Uite câte-am luat. Poți să iei și tu la fel? Rezistența ia locul plăcerii. Tăiem în bucăți foarte mici, mestecăm, mâncăm încet. Concentrarea e esențială. La un moment dat, Dédé încearcă să inițieze o conversație.

— *Et le Tonnèlre? Hein?*

Dar cum să vorbești despre prim-ministru cu duh, inteligență și acuitate politică în momentul când ai o bilă din carne de vită înfiptă în obrazul stâng și-o baltă de *sauce madère* pe care de-abia o ții în frâu sub limbă? Sacourile sunt deschise la nasturi, iar apoi date jos; cravatele sunt desfăcute, iar apoi scoase de la gât.

Și treptat, unul câte unul, musafirii abandonează competiția. Nu mai pot ține pasul. Își fac un nod la șervetul de pânză și, extrăgându-și corpurile de sub masă, se retrag înfrânți, vlăguiți, umflați.

Am rămas doar doisprezece în cursă. Din adâncurile bucătăriei unde învinșii joacă rummy în dorul lelii, priviri invidioase și admirative țâșnesc spre curte, în direcția bravilor maratoniști care continuă. Ne uităm unul la altul cu coada ochiului. Nu se pune problema să tragi clapa. N-ai cum să-ți strecori o felie de carne de vită în buzunarul din spate sau să-ți ascunzi *le gratin dauphinois* în pantofi. Trebuie să mesteci, să înghiți, să digeri și să treci la următoarea îmbucătură. Sună telefonul. E medicul satului. E de gardă. Cum se descurcă băieții?

— *Il l'Anglais?*

L'Anglais? Încă e-n cursă.

— *Quel courage!*

Iar pe urmă sosește brânza. Și, odată cu ea, dezastrul. Brânza de capră Sainte-Maure a lui Florence Mabillon, la fel ca frumoasa femeie care-o face, e moale, cremoasă, suplă și ți se topește-n gură. Brânza Sainte-Maure pe care-o primim acum, după nouă ore de mâncat non-stop, ultimul gard dinaintea liniei de sosire, n-are nimic mabillonian. Expirase de câteva luni bune și fusese uitată în fundul unei vitrine frigorifice la Super U. E amară, fărâmicioasă și are textura și gustul ghipsului. Nu se maturase, ci se uscase. Poți s-o folosești la astuparea fisurilor din baraje sau la repararea fuzelajelor deteriorate ale avioanelor transatlantice.

Efectul e devastator. Cei doisprezece concurenți iau o gură și se opresc dintr-odată, cu maxilarele încleștate. Paralizia le dă târcoale. Alarmați, spectatorii ies din bucătărie și se uită îngroziți la grupul total imobil de meseni care-au fost transformați brusc în stane de piatră. Ce facem, chemăm pompierii? Claudette Coindre intră în acțiune. Aleargă

în pivniță și revine cu o sticlă verde, plină de praf și fără etichetă, pe care-o deschide și ne-o pune-n față. N-avem timp pentru pahare. Suntem la ușa morții, stacojii la față și cu ochii ieșindu-ne din orbite. Înșfac sticla și trag o dușcă. Ușurarea e instantanee. Brânza se dizolvă, iar odată cu ea dinții, gingiile și amigdalele. Ce-o fi dizolvantul ăsta minunat și atotputernic? Sodă caustică? Nu. E ceva mult mai tare: o sticlă de *gnôle*. Specialitatea lui Roland, acea *eau-de-vie* folosită în mod normal doar pentru pornirea tractoarelor în diminețile geroase.

Partea proastă la *gnôle* e că deși curăță sistemul cu mare eficiență, are și un efect secundar: suntem mangă în doi timpi și trei mișcări. Cui, criță, *beurrés comme des petits Lu*. Sfârșitul cinei e dizgrațios. Cădem cu nasu-n tartă, ne vârâm gogoșele de *choux à la crème* în nas, nu nimerim gura, băgăm o lingură de frișcă în urechea vecinului. Dédé se suie anevoie pe masă și încearcă să repete dansul lasciv de mai devreme, înlocuind *zizi*-ul cu un *éclair au chocolat* înainte să leșine și să aterizeze în merenghi.

Mă copleșește dorința de-a fi grav. Izbesc cu lingura-n masă, făcând ca zmeura să țâșnească și să împroaște violent în dreapta și-n stânga.

— Discurs. *Un discours!*

Am de gând să construiesc o simetrie literară. Astăzi au avut loc două comuniuni. În dreapta mea, comuniunea dintre Cathy Coindre și Biserica Catolică. În stânga mea, cea dintre Sadler și Franța. Dar cuvintele, care stau la coadă în imaginația mea, par incapabile să iasă în ordinea sau în forma corectă. Mi se rostogolesc din gură ca niște parașutiști dementi la o săritură în grup. Nimeni nu pricepe o boabă, nici măcar eu. Ei, și? Gândul contează. Doamnele mă sărută, câinii mă pupă, iar noii mei prieteni, frații de *bouffe**,

* Halcală (*n.tr.*).

acoperiți de tartă și de *crème chantilly*, mă țin strâns în brațe. Englezii îi iubesc pe francezi, francezii îi iubesc pe englezi. În sfârșit, Războiul de o Sută de Ani e gata.

Vive la gnôle!

Din sat până jos în vale, dincolo de coama dealului, clopotul din turla bisericii bate de unu. Cumnatul lui Dédé e jandarm. Poate trece multe cu vederea. Dar n-am de gând să merg cu mașina un kilometru pân-acasă. N-am probleme. Stomacul îmi începe chiar de sub bărbie, mi se termină la picioare, sunt o minge perfectă și nu trebuie decât să mă rostogolesc la vale.

16

M-am dat jos din pat devreme. Tivul roşu al soarelui care se ităa de după linia albăstruie a orizontului învăpăiase firele de iarbă înrourate, făcându-le să se semene cu nişte mici săbii arthuriene gata de luptă. În aerul răcoros al zorilor, satul Toison era o apariţie înceţoşată, ascunsă în gropiţa îndepărtată a văii. Mai lipsea un iepure cu perciuni care să ciugulească dintr-un morcov în grădina de zarzavaturi şi puteam să primim pe loc Premiul Walt Disney pentru siropoşenie.

Ce-i prea mult strică. *Trop, c'est trop.*

Franţa e prea frumoasă. Am fost sedus de farmecele ei maiestuoase. Oriunde te uiţi dai peste castele, creneluri, foişoare şi turle care se ivesc dintre coroanele copacilor seculari. Loches e un exemplu foarte bun. Frumuseţe la dreapta, la stânga şi la mijloc. N-ai cum să scapi. Arhitectura, curbura blândă a străzilor, zidurile vechi, mamele tinere în hanoracuri lucioase. *Assez!** E prea mult, un regim compus doar din trufe. Începe să-mi fie dor de un sat urât, înconjurat de câmpii chele, pline de vaci vlăguite, care dau un lapte de mâna a treia, din care se face o brânză proastă.

M-am dus la Le Syndicat de l'Initiative. Tânăra vivace în costum albastru şi cu părul prins la spate, fără îndoială

* Destul! (*n.tr.*).

proaspăt absolventă a Școlii de Turism de la Fécamp, m-a întâmpinat cu un zâmbet.

— *Monsieur.*

— *Mademoiselle.* Se-ntâmplă cumva să-mi puteți recomanda ceva urât?

Hait.

— *Excusez-moi, monsieur?*

Tânăra se joacă neliniștită cu pixul Bic pe care e scris „frumosul Loches". Îi explic că m-am săturat de Franța pitorească și c-am început să caut *La France moche* – Franța șleampătă, Franța neîngrijită, genul de loc unde nu vrea să se ducă nimeni. Școala de la Fécamp n-o pregătise pe absolventă pentru țicniți ca mine. Mi-a zâmbit din nou și a apăsat pe butonul secret, ca să alerteze *la gendarmerie.*

Iar pe urmă, după numai câteva zile, soarta mi-a făcut un hatâr. Întorcându-mă cu mașina din zona cea mai sudică din Touraine, unde vizitasem o serie de orașe care-ți luau piuitul, o lungă înșiruire de săli medievale, biserici romantice și pâraie susurând pe sub zidurile albe din piatră, am făcut o pană la Donges. Ei bine, mi-a plăcut numele. Donges sur Beuvron avea o sonoritate promițător de absconsă. Am schimbat cauciucul fără mari probleme – era ziua mea norocoasă – și am intrat în sat, căutând un robinet sau o cișmea unde să mă spăl pe mâini.

Donges e situat pe o *route nationale*, adică e tăiat în două de o arteră zgomotoasă și murdară. Trotuarele sunt înalte și înguste. Strada mare e cenușie ca betonul vechi. Când te plimbi pe ea, umerii ți se freacă de fațadele caselor cu etaj – două camere sus, alte două jos – care au fost înnegrite ani în șir de emisiile țevilor de eșapament. Tencuiala are un aspect spongios și a fost făcută așa cu bună-știință, pentru ca praful și funinginea să se strângă în micile orificii. Ferestrele încadrate de o nuanță ceva mai deschisă de gri-beton și obloanele metalice și cenușii, acoperite de-un soi de pudră

de talc neagră, sunt mereu închise, într-un mod cu totul misterios. Ușile de la intrare, vopsite într-o combinație de portocaliu și maro deschis de vopsea Ronseal împotriva carilor, au un vizor protejat de două zăbrele din fier forjat negru și o marchiză de sticlă crăpată în formă de evantai. Garajul are niște uși culisante din plăci lemnoase din care s-au decupat patru cercuri mici, pentru ca Lada să nu se vestejească din cauza lipsei de lumină.

Punctul de atracție? Stâlpii EDF-ului (Électricité de France). Practic, fiecare casă are câte unul: un pilon grosolan de beton, prevăzut – ca să nu cadă – cu zece inele metalice plasate la aceeași distanță unul de altul. Norocoșii s-au pricopsit și cu câte-un transformator voluminos. Stâlpii erau ciobiți de ghetele atâtor și-atâtor depanatori care tot urcaseră și coborâseră. La baza fiecăruia se vedea decolorarea demascatoare produsă de generații întregi de câini incontinenți, care-și ridicaseră una dintre labele din spate și-și făcuseră nevoile.

Când îți ridici privirea, albastrul cerului e acoperit de o rețea de cabluri, de parcă o bunică nebună ar fi decis să folosească acoperișurile și stâlpii de electricitate pentru a desfășura toată lâna cauciucată de pe o jurubiță. Singura pată de culoare o reprezintă frontoanele unei case pe care deslușești, cu o oarecare greutate, o reclamă din anii cincizeci, cu litere mari, la Du-Dubon-Dubonnet. În fereastra murdară a unei *charcuterie* închise cu ani în urmă, o mâță grasă picotește sub un afiș care face reclamă la *Boudin chaud* – sângerete cald.

Ce se-ntâmplă oare în Donges? Până și-n cel mai îndepărtat sătuc din Anglia simți activitatea latentă. În Abesbury, locuitorii – bărbați în cardiganuri și femei cu păr albastru – sunt cu toții membri ai corului și oferă câte-o versiune a *Ciclului Niebelungilor* la St Thomas în fiecare joi la șapte fix. Dau peste câțiva *Dongeois* care arborează tradiționalul *bleu*

*de travail** și casca portocalie de protecție. Nu-i poți bănui că se duc să dea probe pentru corul din *Lakmé*.

Locul are un farmec imens. Exact asta căutam. Donges, o oază de *moche* într-o mare de frumusețe. Trebuie inventată o nouă întrecere, o distincție națională. Premiul pentru cel mai neîngrijit, pentru cel mai *moche* sat din Franța. Asta o să fie capcana de tip nou în care-o să cadă turiștii. O să se stabilească niște criterii pentru toți primarii care vor să-și înscrie satele în competiție. Ca să fie admis, satul trebuie să aibă cel puțin un *château d'eau***, situat cât mai vizibil cu putință, o *zone artisanale* compusă din cinci cocioabe răsfirate, cu garduri din fier forjat, care să aparțină unor meșteșugari de prin partea locului și dintre care minimum două să fie dărăpănate, închise și de preferință așezate într-un deșert industrial neprotejat de garduri vii, plus – *le top du top* – o fermă industrială de creștere a porcilor, constând în câteva hambare cu pereții din azbest mohorât. Dacă firele de telefon și cablurile pentru curentul electric au fost ascunse sub pământ, guvernul va subvenționa un program de dezgropare și de reașezare a lor pe stâlpi.

Sunetul unui camion uriaș se face auzit în spatele meu. Monsieur Poulet, omul cu grătarul de pui din piața din Loches, s-a întors de la muncă. Domnul Pui se ocupă doar de păsăret garantat non-organic și sută la sută industrial, pe care-l servește însoțit de cartofi precongelați, măsurați cu șublerul și reconstituiți, după ce au fost vârâți încet în uleiul prăjit supurând, galben și impregnat de dioxină care se scurge de pe grătar. Tipul parchează pe deșertul de asfalt, aproape de biserica prost întreținută, cu dalele ei ciobite. E ciudat să-l vezi tăcând. Miercurea flecăreala lui – *son baratin* – umple de obicei întreaga piață: *Allons ma*

* Salopetă (*n.tr.*).

** Turn de apă (*n.tr.*).

petite, venez tâter mes cuisses – hai, păpușă, ia vino și pipăie pulpele astea.

Poate că iese din priză după ce stinge focul de sub grătar.

Două minute mai târziu, soția lui iese din nou din casă și se întoarce la camion. Zveltă, purtând jeanși și pantofi sport fără șosete, cu o claie de păr castaniu prins la spate cu o panglică de satin, pare stingheră pe strada principală plină de jeg. Reapare din camion cărând două pungi mari din folie de aluminiu. La cină o să mănânce unul dintre puii lui Monsieur Poulet. În ultimii cincisprezece ani, de când acesta și-a deschis standul din piață, cei doi mănâncă doar ce-a rămas, pui nevândut după pui nevândut. Dacă te uiți în ochii doamnei, ghicești acolo tristețea provocată de acest regim compus din *poulet à la dongeoise*. De la distanță, pare o femeie care are o nevoie disperată de un curs intensiv de engleză aplicată. După neveste nătăflețe, neveste văicărețe* – apaticele consoarte ale vânzătorilor de pui de fermă.

Ținând în mână un pahar murdar în care se află un Pernod călău, mă așez pe terasa goală de la l'Hôtel de l'Espérance, cu mesele și scaunele ei de plastic verde, cumpărate de la un Centre Leclerc din apropiere, cu barul în stil western, cu mobilier din lemn, o capcană cu neon albastru pentru muște și un automat „Alien 2" pentru jocuri mecanice. Vizavi, chiar lângă biserică și împărțind cu ea un stâlp de curent electric, se află casa oblonită a bătrânului care face saltele și pe a cărui firmă abia dacă se mai vede scrisul: E. Marceau – *Bourrelier***. Nimeni n-a mai umplut o saltea în Donges de-o groază de ani. Aș putea să mă mut aici, să zugrăvesc totul în alb, să-mi așez AppleMac-ul pe masă și să visez la Madame Poulet. În dreptul ferestrei de la etajul unu aș avea un loc pe balcon unde

---

* În original, *battery wives*, aluzie la poezia *The Going of the Battery, Wives Lament* de Thomas Hardy (*n.tr.*).

** Șelar (*n.tr.*).

să stea *les pompiers* de Ziua Armistițiului, de Mardi Gras și de 14 Iulie. Dar, peste toate, aș avea propriul meu stâlp de curent electric, cel mai înalt, cel mai murdar și cu cele mai multe cabluri, care m-ar lega direct de *ma poulettière*, conița din Donges.

Ideea unei asemenea fericiri dă năvală peste mine. *Quel trou sublime.* Ce scorbură minunată.

Je suis cuit. Am pus-o.

*Vive la France moche.**

* Trăiască Franța nasoală (*n.tr.*).

17

*La fête des jardins** e mai aproape cu fiecare zi. Tensiunea crește.

Un exemplu. Caut de multă vreme o bancă. Să stai în curte după prânz, uitându-te cum trec norii pe deasupra ta, e o activitate foarte plăcută. Norii de tip cumulus sunt cei mai inventivi. De când am ajuns aici – și cu sprijinul câte unui pahar de Chinon din când în când –, am deslușit câțiva porci, o stacană, o vrăjitoare, regina, trei Pinocchio și un șobolan mustăcios, care seamănă foarte bine cu Malcolm Hodge.

Magazinele vând doar reproduceri rustice și împodobite, din plastic armat, ale băncilor. Cum însă căutam ceva autentic, m-am hotărât să încerc la groapa de gunoi a localității.

La déchetterie din Toison e ascunsă în spatele depozitului de cereale, cu gard din fier forjat, care aparține cooperativei țăranilor din localitate. Am ales o zi răcoroasă pentru cercetări, dat fiind că deșeurile încinse sunt relativ respingătoare. Când am ajuns la marginea zonei de depozitare, am văzut desfășurându-se dedesubt un peisaj lunar: munți negri din cauciucuri uzate, o grădină barocă de fierătanii ruginite, care semăna cu un cimitir de submarine din fostul bloc sovietic, și văi adânci de reziduuri menajere, de parcă Alpii ar fi fost recondiționați tehnicolor și-ar fi început să pută.

---

* Sărbătoarea grădinilor (*n.tr.*).

În străfundurile camionului am depistat un capăt al unei bănci vechi, ivindu-se dintr-un morman de cutii metalice presate. Am slalomat pe pantă, având grijă să nu pornesc o avalanșă de *maquereaux au vin blanc** și *sardines à l'huile***. Acest nou sport extrem – schiul pe mizerii – cerea precizie și autocontrol. Ar fi fost interesant s-o invit pe Ariane Fricot într-o după-amiază la zona de depozitare. Odată ajuns pe fundul albiei, am descoperit, spre surprinderea și încântarea mea, că erau de fapt două bănci – două aripioare de lemn ridicându-se în aerul sulfuros. Am tras de prima și am căzut în spate, pe resturile câtorva cutii goale de halate și capoturi. Ia stai puțin. Am tras și de-a doua bancă, dar de data asta mai circumspect. Am avut dreptate. Nu erau două bănci, ci una singură, înjumătățită cu precizie. Ciudat. De ce-ar fi vrut cineva să molesteze obiectul pe care se așezau cei care se uitau la nori?

Folosind cele două jumătăți ale băncii pe post de bețe de schi, am urcat la loc panta prin aripa vestică – traseul *cassoulet*-ului – și am ajuns în vârf la 15.35. Întorcându-mă la tabăra de bază din sat, am dat peste Pois Chiche, care medita la absența frunzelor căzătoare, și i-am arătat banca. Pois Chiche m-a privit intrigat.

— *C'est pas vot' banc.****

Nu era a mea? Dar eu o găsisem la gunoi! Pois Chiche a făcut un semn din cap în direcția satului. Banca le aparținea fraților Chougras. O moșteniseră de la mătușa lor. Jumătate unul, jumătate celălalt.

— *Cette moitié est à Arsène et l'autre à Gilbert.*****

De la o zi la alta, moravurile rurale devin din ce în ce mai limpezi. Tăiatul unei bănci de lemn în două și aruncarea ei

* Macrouri cu vin alb (*n.tr.*).

** Sardine în ulei (*n.tr.*).

*** Nu-i banca ta (*n.tr.*).

**** Jumătatea asta e a lui Arsene, iar cealaltă a lui Gilbert (*n.tr.*).

la groapa de gunoi nu înseamnă că poate s-o ia oricine de-acolo.

Hotărât să pun mâna pe băncuță cu orice preț, l-am abordat mai întâi pe Arsène. Căsuța lui din sat e foarte cochetă, cu o grădină de dalii roșii care-i proclamă atât opțiunile horticole, cât și pe cele politice. În papuci de pânză cadrilată și cu o țigară Gauloise lipită de buza de jos, Arsène mi-a deschis ușa. I-am arătat ce găsisem.

— Arsène, țin neapărat să cumpăr jumătatea ta de bancă.

Arsène s-a uitat la mine, pe urmă la bancă și după aceea a clătinat din cap.

— *Impossible.*

I-am spus că știam de la Pois Chiche că era dispus să vândă.

— *Cette moitié est à mon frère.**

M-am dus și am adus cealaltă jumătate, pe care o lăsasem la poartă. Arsène era perplex. De ce ținea neapărat un străin să cumpere o jumătate de bancă? Era vreun Stradivarius?

— *Et mon frère?***

I-am spus că abordam chestiunea în ordine alfabetică. Gilbert era următorul. Arsène și-a explicat condițiile.

— *S'il vend, je ne vends pas.****

Toc, toc.

Am bătut la ușa lui Gilbert. Grădina lui era plină de flori albastre. Garoafele lui Gilbert exprimau public dezaprobarea față de stângismul fratelui său. I-am arătat propria jumătate de bancă și l-am anunțat că Arsène nu era dispus să vândă dacă el era.

— *Moi, c'est pareil******* a spus Gilbert, mulțumit că refuza să participe la o înțelegere în care era implicat fratele lui.

---

* Asta-i jumătatea lui frate-meu (*n.tr.*).

** Și frate-meu? (*n.tr.*).

*** Dacă el vinde, eu nu vând (*n.tr.*).

**** Și la mine e la fel (*n.tr.*).

A închis ușa. *Clac.* Să recapitulăm. Primul voia dacă al doilea nu voia, al doilea nu voia dacă primul voia. Era clar ca pâcla. Pentru achiziționarea unei bănci aveai nevoie de-o minte limpede.

Toc, toc.

Arsène a deschis ușa, dar ceva mai puțin larg ca prima dată. I-am explicat situația cum m-am priceput mai bine. În ochii lui Arsène a lucit ceva. Măcar el părea să înțeleagă. Avea ocazia să-i tragă clapa lui frate-său.

— *Je vends.**

Iată cum am devenit mândrul proprietar al unei jumătăți de bancă. Acum un teanc de cărămizi înlocuiește piciorul lipsă. Aș fi putut să-l rog pe Le Père Jules să construiască un picior nou din beton, dar organismul meu n-ar mai fi rezistat la atâta *gnôle*.

Câteva zile mai târziu, am dat nas în nas cu primarul Gossard, care-și sugea una dintre veșnicele pastile împotriva indigestiei. I-am spus povestea băncii. Gossard a clătinat din cap și s-a făcut alb la față. Se părea că frații Chougras nu dăduseră nici o atenție acestor fleacuri până când sătenilor le venise ideea extrem de periculoasă de-a organiza concursul de grădinărit. Anul trecut a câștigat Arsène. Din clipa aceea, Gilbert a început să fiarbă. Prin urmare, când mătușa lor a murit, testamentul ei a devenit un câmp de luptă. Totul a fost împărțit la doi, scrupulos și matematic. Porțelanurile, scaunele, mesele. Gilbert s-a ales cu bicicleta, Arsène cu șaua. Gilbert a primit cuțitele, Arsène furculițele. Gilbert a luat linguriței, Arsène zahărul. Când le-a fost imposibil să împartă ceva, au pus mâna pe fierăstrău. Un pat, o saltea și banca au fost tăiate în două. Satul a fost îngrijorat de ceea ce i s-ar fi putut întâmpla câinelui Nestor, dar acesta, isteț, a șters-o când trebuia.

---

* Vând (*n.tr.*).

Povestea nu s-a încheiat aici. Gossard mi-a făcut semn să-l urmez. Gilbert se răzbunase cumplit pe fratele lui victorios.

Am intrat pe stradela care străbate centrul satului și ne-am oprit în fața unei grădini frumoase, împrejmuită cu un zid și plină de dovleci portocalii respectabili. În penumbra asfințitului, aceștia străluceau de parcă ar fi fost luminați dinăuntru. M-am apropiat ca să admir aceste cucurbitacee frumoase și dolofane și am tresărit contrariat.

— *Nom d'une pipe.*

Într-o noapte, cu câteva luni în urmă, pe când acești bostani uriași aveau doar dimensiunile unor mingi de tenis, Gilbert Chougras se furișase în grădina fratelui său, înarmat cu un cuțit de curățat zarzavaturi. Pe latura cea mai mare a fiecărui dovleac el gravase cu atenție o literă. Cu timpul, bostanii s-au făcut de zece ori mai mari, ca de altfel și literele. Aproape invizibile în martie, ele măsoară acum între șaizeci și șaptezeci de centimetri. O literă pentru fiecare dovleac, un cuvânt la opt dovleci. Rezultatul – uimitor – este că trecătorul nevinovat înlemnește când citește, gravat în carnea moale a dovlecilor lui Arsène Chougras, cuvântul… T-R-O-U-D-'-U-C.

G-Ă-O-Z-A-R-U-L.

Încântător.

Gossard se gândește la o înfrățire între Toison și Corleone.

18

Astăzi e 14 Iulie. Am cumpărat un drapel francez din carton de la Maison de la Presse din Ligueil și l-am lipit pe ușa de la intrare. Folosind, cu oarecare greutate, mecanismul de decalare al aparatului meu Konica trecut prin multe, am făcut o poză cu locuința, cu drapelul și cu mine ținând un pahar cu vin roșu într-o mână și toastând în cinstea Republicii. Vacile lui Aimé Matou m-au fixat cu ochi sardonici. Li s-a părut că întrecusem măsura.

Festivitățile cu prilejul Zilei Bastiliei, desfășurate pe 14 Iulie pe Champs-Élysées, sunt transmise în direct la televizor. Din păcate, probabil că liliacul care stă cu capul în jos în pivniță a absorbit o parte din aburii de alcool emanați de Chinonul meu. Mai mult ca sigur că s-a afumat și el, fiindcă i s-a defectat radarul și a intrat în antena TV în timpul unuia dintre raidurile lui nocturne. Ca urmare, imaginea e neclară.

Nerăbdător să văd festivitățile și fiindu-mi dor de ceremonialuri, încerc o frustrare. Ciudate forme sepulcrale intră și ies din ceața care învăluie Arcul de Triumf. Iau liliacul de coarne. Mă duc în mijlocul curții și, ca un aruncător la baseball, țintesc antena cu o minge de tenis. Misiunea e grea: dau greș de câteva ori, dar, ca un Robert the Bruce al tubului catodic, dau fuga la celălalt capăt al curții, ca să recuperez mingea, și încerc din nou. Și din nou. Și din nou. În cele din urmă, nimeresc drept în centru, iar mingea se înfige cu o oarecare violență între tijă și buclă,

provocându-le separarea. Imaginea rezultată de aici e mai clară, dar în același timp alungită, ca și cum președintele republicii ar sta în fața unei oglinzi deformatoare pe cheiul din Brighton. Molfăind un pachet de drajeuri vechi, găsite într-un sertar din bucătărie, tocmai urmăresc defilarea câtorva brigăzi de soldați alungiți, când acordurile unei fanfare care intonează *Yellow Submarine* survolează câmpiile dinspre Toison. Grozav. Avem o ceremonie în curs de desfășurare. Nevoia mea de manifestări solemne urmează să fie astâmpărată.

Deasupra memorialului de război din sat, parada avioanelor a fost înlocuită de o escadră de țânțari din labirint. Procesul de *désertification* prin care a trecut țara a dus la fenomenul de *regroupement*: un preot la șase parohii, o școală primară la șapte și o fanfară pentru întregul *canton*. Fanfarele, m-am edificat, își recrutează oamenii doar din rândul celor cu un fizic neobișnuit. Ansamblul muzical din Saint Enoch e compus din patru coloși apoplectici (percuție și alămuri), trei gnomi palizi (clarinet și saxofon) și un găligan (piculină).

Primarul, cu vântul dimineții răvășindu-i frizura ca pe un lan de grâu cărunt, depune o coroană de flori la cenotaf, cei trei *pompiers* coboară drapelul și se păstrează un moment de reculegere. După aceea, *Yellow Submarine* ne readuce pe terenul de sport al școlii primare, unde ne așteaptă un *kir* cald, un aranjament numit *Oasis fruits exotiques* și câțiva biscuiți dispuși ca niște petale pe un platou de carton. Când înmoi biscuitul în *kir*, se fărâmițează și trebuie să-l scot la suprafață cu degetele.

Pe terenul de fotbal de la marginea satului, Le Club de l'Amitié* a instalat o marchiză construită din schele și din plasticul albastru folosit la protejarea acoperișurilor

* Clubul Prieteniei (*n.tr.*).

în timpul lucrărilor de refacere. Prânzul urmează să fie luat în cortul înăbușitor – nu există umbră – , pe mai multe mese și banchete în formă de capră. Ringul de dans cu podea din lemn e în plin proces de amenajare lângă cele două boxe uriașe. Un câine rătăcit străbate pajiștea, se pișă pe instalația electrică și pe urmă se apucă să supravegheze cei patru miei care se rumenesc la proțap deasupra unui șanț săpat special pentru această ocazie de Pois Chiche, care a muncit la el trei săptămâni.

Oricât de tentant ar fi *le méchoui** republican, trebuie să rezist. În seara asta Ariane m-a invitat la o petrecere. Am învățat-o cuvântul *binge***:

— *Un* binge, *Maï-quel, ça va être un sacré* binge*!****

Petrecerea a fost dată de câțiva prieteni care sunt proprietarii lui Château de la Planche, la periferia Loches-ului. Bruno Petit deține micul atelier Toyota, iar Béatrice Petit are un magazin cu articole de lenjerie. Ariane mă asigură că amândoi o să fie încântați să mă cunoască. Avem foarte multe lucruri în comun – primul dintre acestea fiind, din păcate, o mașină japoneză (îmi spun să nu uit s-o parchez pe-a mea cât se poate de departe). Al doilea lucru pe care-l avem în comun e magazinul cu articole de lenjerie. Ochii mei, osteniți de frumusețea vulnerabilă a pietrelor vechi, caută adeseori alinare în vitrinele doldora de satin ale prăvăliei lui Madame Petit. Nimic nu se compară cu niște bikini tanga ca să-ți remontezi imaginația deprimată de rigorile temniței subterane.

Ariane mi-a dat instrucțiuni precise. Trebuie să intru pe breteaua care înconjoară Loches și să ies la al treilea giratoriu,

---

* Mâncare arabă la proțap (*n.tr.*).

** Bairam, chiolhan (*n.tr.*).

*** Bairam, Michael, o să fie-un bairam cum nu s-a mai văzut! (*n.tr.*).

imediat după supermarketul de încălțăminte God'as. Pe urmă fac prima la dreapta, când ajung la Minou Soldes, angrosistul de mâncare pentru animalele de companie. Castelul e exact în spatele depozitului frigorific al companiei transportatoare de carne Frigo-bidoche. Castelul cu parcul său împrejmuit de ziduri, care până nu demult fusese un sanatoriu pentru profesorii deprimați din sistemul național de învățământ, e în pericol să fie înghițit de zona industrială.

Am neapărată nevoie de-un cadou. În Anglia, o sticlă de poșircă împachetată în hârtie maro m-ar scoate din impas. În Franța, nu. Aici concurența e acerbă. Un buchet de garoafe poate părea nevolnic dacă-l pui în fața unei explozii florale japoneze realizate de *la fleuriste* din colț. În seara asta mi-a venit o idee isteață. În șură am găsit o ladă de lemn în care se aflase niște vin vechi de Bordeaux. Am umplut-o cu pământ, după care am așezat înăuntru un șir de minilăptuci, praz, morcovi și busuioc. *Et voilà!* Tocmai inventasem *le potager* portabil!

Cu Mazda camuflată atent printre rododendroni, mă extrag din mașină și scot lada din portbagaj. Ceilalți musafiri au sosit deja – aperitivul se servește pe gazonul din fața castelului. Dintr-odată, un zgomot teribil, ca acela al unor furii năpustindu-se asupra unui muritor care nu bănuiește nimic. Ușa din spate a castelului se deschide și o hoardă supărată de ciobănești irlandezi năvălește din bucătărie și se îndreaptă spre șasiul meu cu viteza și precizia unui proiectil.

Ce pot să fac? Izolat pe alee și atârnat de propriul *potager*, nu-mi vine deloc ușor să-mi protejez amintitul șasiu. Încerc să-i alung pe dulăi izbindu-i cu lada, însă sunt în inferioritate numerică. Mai multe limbi aspre și rozalii încep să mă devore ca pe un con de înghețată. Auzisem expresia „viață de câine", dar asta-i culmea.

— Băieți!

Din fericire atât pentru mine, cât și pentru trenul meu de aterizare, Béatrice Petit, purtând niște chestioare pe care probabil că le-a luat din magazin, apare pe după colțul dinspre terasă. Zăvoii homalăi se retrag, cu treaba neterminată. Se uită la mine cu o dorință neostoită. *Le rosbif, c'est bon!*

Ariane se zgâiește în direcția lăzii.

— *Mais Maï-quel! C'est divin!*

N-o mai văzusem pe Ariane de la rateul pricinuit de bolivianul ăla din labirint. Observ oare o notă de gelozie în vocea ei? Celelalte musafire, care-și exprimă încântate entuziasmul, sunt cucerite de zarzavaturile mele miniaturale. Mă găsesc la fel de savuros ca dulăii. Data viitoare când o să-l văd pe Malkovich, o să-i spun.

În seara asta e rost de grătar. În epoca de piatră, carnea friptă era o treabă serioasă. Ieșeai din peșteră, făceai focul, aruncai hălcile pe el și masa era servită. Astăzi nu mai e așa. Catalogul Castorama oferă o gamă largă de opțiuni. Există, mai întâi, uriașul totem aztec ignifug din cărămidă ușoară, care pare mai potrivit pentru sacrificiile umane decât pentru cârnații de porc. Există, de asemenea, grătarul italian pe rotile – *le barbecue de la flexibilité*, conform celor scrise în prospectul însoțitor. Poți să-ți pui cina la fript și-n același timp s-o scoți la plimbare. În cazul în care cotletelor nu le place peisajul, le duci în altă parte. Iar dacă plouă, poți chiar să bagi grătarul în șură, spre deliciul detașamentului comunal de pompieri, care altfel ar sta acasă și s-ar plictisi uitându-se toată seara la televizor.

Grătarul soților Petit e un grătar american – o structură albastră de metal deasupra căreia se află o vastă boltă cromată, împodobită cu steagul SUA. Brice e un grataragiu de înaltă clasă. A renunțat la kilt pentru o pereche de Levi's și mai are pe el o cămașă cadrilată de pădurar și o eșarfă roșie legată în jurul gâtului, după moda cowboy-ilor. Printre

musafiri recunosc o ceată de dentiști și pe Plantagenetul care are un licăr în priviri, semn că n-a uitat că la ultima noastră întâlnire s-a înecat c-o alună și m-a lăsat cu ochii-n soare undeva prin Evul Mediu timpuriu.

Îi sunt prezentat lui Bernard Bouille, care, dincolo de numele nepronunțabil pe care-l are, este sculptor. Bernard e buflei și zâmbăreț, cu o claie de păr negru și creț care-l face să semene de la distanță cu un mops gras. Se pare că e o celebritate prin partea locului. În spațiile tehnice de pe autostradă pot fi văzute două dintre lucrările lui cele mai noi: *Dumbrava*, o evocare a pădurii de pe Valea Loarei, care constă într-o serie de structuri țepoase din aluminiu, dintre care trei au fost furate nu demult și m-au făcut să redenumesc opera *Hoții și dumbrava*, fără să fi înțeles cineva poanta, și *Gastronomie* (spațiul tehnic numărul 23: o cameră a copiilor și loc pentru *pique-nique* între Château Renault și Tours), o creație care, judecând după fotografii, seamănă cu o furculiță uriașă pe care a înfipt-o cineva într-o *andouillette* de bronz.

Bernard e în plin proces de consolare a lui Gérard, melancolicul proprietar al unei firme de închirieri auto din Romorantin, în Sologne. Nu cu mult în urmă, un client a închiriat-o pe soția lui Gérard și n-a mai adus-o înapoi. Iată o afacere cu adevărat periculoasă.

La sosirea mea, Brice pregătește focul. Prima întrebare: o să ardem lemne din pădure sau cărbuni pentru grătar de la supermarket? Puriștii sunt gata să se piardă printre tufe și s-adune vreascuri, dar Brice îi calmează pe toți. Soluția se găsește în portbagajul Volvo-ului său: cărbuni organici. Facem roată cu toții și admirăm punga. Bruno Petit scoate un teanc de exemplare vechi din ziarul local *La Nouvelle République*, din care facem niște ghemotoace compacte. E extraordinar felul în care un ziar devine fascinant din secunda în care începi să-l transformi în ghemotoace.

„Un *charcutier* din Le Louroux a încercat să-și sugrume soția cu o sfoară de *boudin*!"

„Un medic veterinar din Preuilly a plecat în concediu cu un arici!"

Brice își cam iese din pepeni. Ne interesează mai mult ziarul decât cotletele lui. Într-un târziu, focul prinde viață, însă direcția vântului se schimbă imediat, iar Brice se înnegrește la față. Calm ca un chirurg, el solicită scoaterea cârnaților proaspeți.

— *Les chipos!*

Amorosa se ivește din bucătărie cu un platou alb imens, iar noi ne strângem în jurul ei ca să-i admirăm cârnații. Vântul se mai schimbă o dată, iar acum suntem cu toții negri la față. Dintr-o încăpere a castelului, le auzim pe doamne cum scandează:

— *Les saucisses! Les saucisses! Les saucisses!*

Par bete cui și e abia nouă jumate.

Viața e crudă. Fie spațiile dintre zăbrelele grătarului sunt prea mari, fie *les chipos* sunt prea subțiri. Cei ai Amorosei fac parte din familia gheizerelor. Îi pui pe grătar, cad printre zăbrele, explodează și scuipă un jet de grăsime, ca un cașalot surescitat. Flăcările rezultate sunt atât de intense, încât trebuie să ne retragem cu toții și să bem al nouălea pahar de Chinon, așteptând obștescul sfârșit al cârnaților.

Gérard, care simte că existența e categoric pe punctul de a-i veni de hac, a descoperit un joc distractiv. Își așază cârnații proaspeți perpendicular pe zăbrelele grătarului și pe urmă încearcă să-i taie în două, ca să vadă dacă s-au făcut. Urmarea? Ambele jumătăți ale cârnatului alunecă inexorabil peste tăciuni. O mai face de două-trei ori, simțind o încântare perversă față de propria tâmpenie. Brice ne servește cârnații care-au supraviețuit. Arși pe o parte, cruzi pe cealaltă.

— *Et voilà! Des chipos à l'unilatéral.*

— *Miam!*

Sunt cârnaţii ideali pentru o petrecere. Dacă nu poţi să-i mănânci, te poţi folosi oricând de capătul ars ca să-ţi desenezi o mustaţă – Zorro, Hitler, Charlie Chaplin. Încerc un Dalí arcuit, dar ajung să semăn cu o Carmen cârlionţată.

— *Et les merguez?*

Hotărât să fiu gazda perfectă, o iau la picior spre bucătărie. Proastă idee. Uitasem cu totul de hoarda păroasă. De îndată ce deschid uşa, câinii lansează un al doilea atac asupra şliţului meu, gata să termine ceea ce începuseră. Din fericire, frigiderul e la un pas. Înşfac o mână de *merguez* şi-i arunc în capătul celălalt al bucătăriei, sperând că aceşti cârnaţi picanţi nord-africani vor fi pista falsă pe care mizam. Câinii sunt buimaci şi se opresc în loc. Pun mâna pe ce-a rămas din *merguez*, îi vâr în buzunare – muniţia necesară unui eventual nou atac – şi-o zbughesc spre uşă, lăsându-i pe dulăii lihniţi să devoreze accesoriile de cuscus în loc să se înfrupte din mine. *Ouf.*

Doamnele continuă să-şi aştepte *les chipos* în salonul enorm, cu tapetul scorojit şi cu un candelabru ale cărui becuri clincăne. Aşteaptă deja de două ore, dacă nu mai bine, şi sunt bete criţă.

Tous les garçons et les filles de mon âge
*Se promènent dans la rue deux par deux.**

Ariane cântă vechiul şlagăr al lui Françoise Hardy, sprijinindu-se de tonomat, pe când celelalte joacă biliard şi se folosesc de tacuri ca să rămână-n picioare. Câteva sticle de şampanie rosé troncează goale pe masă. Femeile sunt încântate să mă vadă.

---

* Toţi băieţii, toate fetele de vârsta mea / Se preumblă pe străzi în perechi (*n.tr.*).

— *Enfin!*

— *Un homme!*

Și încep să latre, într-o nouă imitație a haitei de ciobănești irlandezi. Mâna mi se încleștează automat pe *merguez*. Fetele sunt în toiul unei conversații metafizice și țin morțiș să-mi afle punctul de vedere. Care e de fapt diferența dintre *une pelle* și *un patin*? Chestiunea mi se pare relativ stranie. *La pelle* e cazmaua care se folosește în grădină, iar *le patin* e accesoriul de echipament sportiv întrebuințat la străbaterea suprafețelor alunecoase. Fetele cad pe spate de râs. De unde naiba să știu că ambele cuvinte descriu versiuni diferite ale sărutului franțuzesc?

— *Il est charmant, ton Anglais, Ariane!**

Ton! Sunt sedus de folosirea posesivului. Brice își face apariția din grădină. Fetele țipă oripilate. Brice e acoperit de fumingine până-n albul ochilor și seamănă cu un luptător din SAS pe punctul de-a da atacul asupra unei ambasade.

— Eliberează-ne, Brice! *Délivre-nous!*

Și își agită tacurile de biliard prin aer. Brice e destul de rezervat.

— *La viande, vous l'aimez comment?***

Se pare că lumea se împarte în trei categorii ale mâncătorilor de carne. *Bleu* – carnea care e practic crudă – e șic. Mi se pare ciudat că mâncatul cărnii reci și crude a devenit semn de rafinament. Băieții sunt pentru *bleu*. *Saignant* – în sânge – nu e chiar atât de sofisticat, dar merge. *À point* – bine făcut – e naspa. Doamnele și cu mine suntem pentru *à point*. Ceea ce confirmă prejudecata băieților. *Les rosbifs* sunt niște fătălăi.

Un miros cumplit năvălește peste pajiște. Lanterna folosită la iluminarea grătarului a căzut în foc, iar teaca de plastic

---

* E fermecător englezul tău, Ariane! (*n.tr.*).

** Cum vă place carnea? (*n.tr.*).

și bateriile care țin o viață se topesc în grăsimea de porc. Dar foamea noastră e aceeași. Carnea la grătar e însoțită de cartofi la cuptor în folie de aluminiu. Așezi cartofii pe tăciuni și uiți de ei. Totuși, nu chiar trei ore, adică timpul de care-a avut nevoie Brice Meclăneagră ca să-și aducă aminte de ei. Cartofii scamănă cu niște nuci de cocos negre și golite, dar sunt delicioși cu un strop de unt, dacă-ți plac cărbunii.

Punctul culminant al oricărei sărbători de 14 Iulie e focul de artificii. Soții Petit au pregătit un spectacol splendid. Totul e roșu, alb și albastru. Preț de o clipă, cerul e luminat de jerbe, fântâni, umbrele, flori și dervișI. Suspinăm în toate felurile și aplaudăm fiecare pocnet. O rachetă aterizează foarte aproape de rododendroni și pentru o secundă mă tem ca nu cumva camuflajul Mazdei mele să dispară într-un nor de fum.

Ingineria pirotehnică a fost aranjată de copiii lui Bruno și Béatrice. Dat fiind că sunt amatori, e destul de mult de așteptat între numere, iar exploziile colorate fac ca bezna intermitentă să fie și mai intensă. După un snop de artificii absolut spectaculoase, un gheizer uriaș de scântei multicolore, care scamănă destul de bine cu unul dintre cârnații proaspeți și în curs de ejaculare ai lui Brice, simt prezența lui Ariane lângă mine și parfumul ei anulând mirosul de fum și de praf de pușcă. Mă întorc să zâmbesc în direcția ei, când o mână, mâna ei, mă prinde blând, dar autoritar de ceafă și-mi trage capul spre ea. Iar acolo, în întunericul de smoală al grădinii, îmi dăruiește ceea ce presupun că e fie *une pelle*, fie *un patin*. Limba ei îmi explorează cavitatea bucală cu pricepere unui dentist destoinic. Între timp, cealaltă mână a ei mă mângâie fugar pe spate și, ca să mă atragă mai aproape, mi se furișează în buzunarul sacoului. Dintr-odată, Ariane înțepenește.

— *Beurk!*

— *Excusez-moi, Ariane, je…*

— *C'est quoi?*

Merde. Uitasem cu desăvârșire de *merguez. Quel con.** Vraja se destramă. Momentele fermecate sunt fragile. Nimic nu domolește mai repede vâlvătaia pasiunii decât un cârnat rece. Colac peste pupăză, Ariane o să creadă că voiam să șterpelesc mâncarea.

Ffffssssss!

Cerul e luminat din nou de mii de culori care dispar la fel de repede cum s-au ivit.

— Ariane?

Mă întorc spre locul unde presupun c-ar trebui să fie, sperând să-i explic, dar orbecăi degeaba prin beznă. A plecat. Sunt deopotrivă trist și tulburat. Ce punea la cale? Era o provocare? Efectua o cercetare de piață? Câte dintre celelalte doamne pândesc chiar acum în întuneric, distribuind cazmale și patine? Dintr-odată, o serie de explozii cutremurătoare anunță tabloul final.

Un moment dramatic. O rachetă răzleață aterizează în parcarea Centrului Leclerc din apropiere, unde baloții de fân au fost depozitați spre a servi drept mantinelă la întrecerile de motocros de duminică. Pompierii ajung imediat și sting pălălaia în aplauzele musafirilor strânși la locul faptei. După ce rezolvă problema, vin la castel pentru un cârnat calcinat și-un pahar cu vin. Atmosfera e festivă, dar nu pot s-o găsesc pe Ariane pentru nimic în lume. Gérard, tipul căruia i s-a închiriat nevasta, mă privește bănuitor. Ne-o fi surprins oare, pe mine și pe Ariane, încleștați într-o îmbrățișare pătimașă? Brice i se alătură. Dau impresia că urzesc ceva. Poate că specialiștii bolivieni în cauciuc din labirint i-au vândut vreun pont sau, după cum spun francezii, i-au strecurat un purice-n ureche, mai știi?

---

* Ce dobitoc (*n.tr.*).

Pe când scot Mazda cu spatele dintre rododendroni într-un moment de acalmie, dau cu ochii de Amorosa, singură în salonul din față, mâncând o farfurie de cârnați pe care și-i prăjise în bucătărie, bând o sticlă de șampanie și urmărind *Star Academy* la televizor. Măcar personalul știe să se distreze. *Vive la révolution!*

Terenul de fotbal din Toison e luminat acum de două lămpi cu halogen foarte puternice. Balul organizat de Clubul Prieteniei e-n plină desfășurare. Ringul de dans e ticsit de perechi care se învârt în mijlocul unui câmp uriaș, în acordurile lui *Sous les ponts de Paris.** Sunt tentat să las mașina și să mă alătur lor, pentru un vals și-o supă de ceapă. Dar focurile de artificii mi-au tulburat tihna, așa că rămân la volan dus pe gânduri și mă uit la amorezii bătrâiori care dansează ca niște fluturi în luminile vii ale balului.

* Sub podurile din Paris (*n.tr.*).

19

Azi-noapte a fost o furtună puternică, așa că în dimineața asta vremea e cețoasă și umedă – exact cum trebuie pentru răsadurile mele. Pătrunse de ploaia caldă și revigorantă, pământul moale și bogat o să ajute micile plante să crească după câteva săptămâni de așteptare generală. Alerg spre capătul grădinii, cu speranța în suflet.

Zadarnic. Am sub ochi o scenă de pustiire totală. Straturile sunt chele, de parc-ar fi fost lovite de o alopecie fulgerătoare. Doar una sau două lăptuci zdrențuite au supraviețuit ca să spună cumplita poveste. Numele apocalipsei? Limacșii, melcii fără casă. O hoardă de prădători portocalii de latex, atrași de umezeala nopții, au năvălit asupra zarzavaturilor mele abia înfiripate, trecând fără inimă peste ele, mâncându-le, smulgându-le din pământ, nivelându-le ca o armată de compresoare cauciucate. Ce-ar mai fi de făcut?

Soluția numărul unu. Decid să fiu ecologic și să scap de dăunători manual – sau, ca să fiu mai precis și fiindcă n-am chef să-i culeg pe rând, cu ajutorul unei furci. Tehnica e simplă. Strecori dinții furcii sub abdomenul lor moale, îi ridici și-i arunci peste zid, pe terenul lui Aimé Matou. Melcii care nu se văd se uită. *Ni vu, ni connu.* Totuși, după o vreme, această debarasare de limacși ajunge să mi se pară futilă. Micii prădători o să se alinieze pur și simplu la loc și o să continue să facă ravagii de îndată ce-o să mă-ntorc cu spatele.

Soluția numărul doi. Linia Maginot. Iei o găleată de fumingine din grătar și presari în jurul terenului afectat o centură neagră, un zid al Berlinului din pulbere, cea mai nouă armă de combatare a melcilor fără casă. Îl văzusem pe Le Père Jules făcând figura asta la el în grădină. O încerc și eu. Plasez un limax lângă zid și-i arunc provocarea:

— Hai, tipule, să te văd. Bagă. *Vas-y, coco.*

Limaxul avansează lent, se oprește, se încruntă și apoi renunță perplex. Nimic nu bucură mai mult inima grădinarului pasionat de zarzavaturi decât imaginea unui limax perplex. Incitat, îmi văd mai departe de ale mele. Ce prost sunt. Am uitat să iau în calcul trecerea nocturnă a brigăzii de corcituri Matou, care se pregătește să facă prăpăd în mormanul de bălegar. Inevitabilul se produce. Câinii toacă fortificațiile sub labe. Regimentul de latex se reașază în dispozitiv. O manevră clasică.

Se impun măsuri drastice. După cea mecanică și cea tradițională, e rândul celei industriale. Doar napalmul poate rezolva problema. Rușinat, merg treizeci de kilometri cu mașina până la Chatillon-sur-Indre, unde nu mă recunoaște nimeni, și cumpăr cinci kilograme de moartea-limacșilor. Textul de pe pachet e incitant și totodată stârnește repulsie. Un limax gras, care salivează, stă la masă cu un șervețel la gât, cuțit și furculiță. Dedesubt scrie: *Son dernier régal.* Ultima crăpelniță.

Colegul meu, romancierul și vecinul Honoré de Balzac, care-a locuit ceva mai încolo în Saché, a scris în prefața la impresionanta lui *Comedie umană* că, în general – *grosso modo* –, fiecare lucru face parte din ceva: cel mai mic din cel mai mare, microcosmosul din macrocosmos etc. Prin urmare, dacă ucizi un limax, amenințî echilibrul natural. Dar forța cu care detest huliganismul lor fără minte e mai mare decât mustrările de conștiință.

Întors la locul crimei, deschid pachetul letal tăind în dreptul liniei punctate și apoi trăgând, conform indicațiilor.

Sunt pe punctul să semăn moartea instantanee, imitând gestul copleșitor al Doamnei cu Coasa, când aud o mașină care se apropie pe alee – o fi oare forța de intervenție rapidă din organizația locală a SICIL (Societatea pentru Împiedicarea Cruzimii Împotriva Limacșilor)?

Musafirii sunt trei la număr: ea, drăguță și îmbrăcată cu o rochie de vară cu modele florale; el, serios, ducând o servietă neagră și ținându-și de mână fetița cu codițe căreia îi curge nasul. Schimbăm două vorbe. *Bonjour. Il fait beau.** Oare ce-or vinde?

Sunt într-o situație delicată. În mâna dreaptă încleștată am destule boabe antilimacși ca să-mi depun dosarul de angajare pentru un post de călău. Dacă e nevoie să dau mâna, trebuie să-mi trec pe furiș boabele din dreapta în stânga, având grijă să-mi șterg de pantaloni labele pătate și mirosind a *anis***. Nu vreau să le servesc oaspeților mei ultima crăpelniță. Pe fetiță o pup pe obraji, evitând în felul ăsta s-o otrăvesc la un loc cu limacșii. Într-un târziu, taică-său se decide să-și joace prima carte.

— *La fin du monde est proche.* Sfârșitul lumii e aproape! *Merde!* Fac parte din Martorii lui Iehova.

Unde mi-e pachetul? A, nu, să ne înțelegem, nu vreau să-i pun pe fugă, ci doar să ascund otrava. Iată-l: în mijlocul unui strat distrus, cu culorile lui stridente, țipând să fie observat. Reușesc să ascund literele sub una dintre cizmele de grădină. Făcând asta, îmi pierd echilibrul și scap șapte-opt boabe din mână. Aproape în aceeași clipă, un borfet de limax dolofan, stârnit de miros și cu nările dilatate, începe să-și croiască drum anevoie spre propria moarte instantanee.

— Luați aminte la vorbele profeților: fiți pregătiți!

* Bună ziua. Ce zi frumoasă (*n.tr.*).

** Anason (*n.tr.*).

Oare limacșii aud?

— Cine are urechi de auzit să audă.

Exact asta încercam și eu să spun.

— I-ar plăcea lui Dumnezeu dacă ar vedea cum ne purtăm?

Fără îndoială că nu, profetule, mai ales în condițiile avansării uimitor de rapide a limaxului. Mai are doar câțiva centimetri. Își deschide gura mare și flască, gata să leorpăie ca un porc.

— Ziua Judecății se apropie.

Asta e și problema mea. Închid ochii. Prea târziu. Pe urmă, dintr-odată, aud:

— *Papa!*

Deschid ochii. S-a produs o minune. Mucoasa mică a culeș melcul de jos și acum i-l arată lui taică-său.

— Pune limaxul lui nenea la loc unde l-ai găsit!

Mă grăbesc să intervin.

— Nu, nu, îi spun mărinimos. *S'il vous plaît.* Păstrează-l. *Gardez la limace. J'en ai d'autres.* Am destui.

Cu milioanele, lua-i-ar naiba.

— *Dis merci, Charlotte.*

— *Merci, monsieur.*

Nici o problemă, Charlotte. Oricând.

Vizita se încheie cu o rugăciune pentru suferințele oprimatei comunități a gastropodelor și cu tradiționala împărțire de reviste bune mai târziu la aprins focul de sub grătar. După ce micul Peugeot dispare pe alee, răsuflu ușurat. Am primit o lecție.

O să trebuiască s-o iau de la capăt cu semănatul.

*À nos graines, citoyens!**

---

* La grâne, cetățeni! Parodiere a versului *Aux armes, citoyens* din imnul național al Franței (*n.tr.*).

20

Să cumperi vin în Anglia e un lucru obișnuit. Te duci la Tesco's, faci o mică cercetare de piață, alegi un Chardonnay bulgăresc la preț de chilipir și gata.

În Franța nu-i așa. Prezența cultivatorului și proximitatea așa-numitului *terroir** conferă procesului de achiziție oenologică un caracter ceva mai complex. La sosire, dat fiind că mă formasem la școala de degustare de la Tesco's, cumpăram pur și simplu lăzi cu vin de la Super U, mulțumit că obțineam niște puncte care mă aduceau din ce în ce mai aproape de mult-doritul cadou constând în șase mănuși rustice de bucătărie.

Lumea mi s-a schimbat în ziua când Brice Tricot mi-a servit un Chinon cu totul aparte. Vinul era delicios, cu aromă de zmeură și cu o asprime ca aceea pe care ți-o lasă pe limbă reventul. Avea impact și clasă. La drept vorbind, era *canaille*. Adică, potrivit dicționarului, „șmecheros, pungășesc". Era o băuturică îndrăzneață – „băuturică" fiind cuvântul pe care-l puteai folosi în cazul vinurilor care costau sub cinci euro sticla. Dacă vinul era mai de soi, se schimba și vocabularul, așa că ajungeai în zona cuvintelor gen *bouquets*, *jambes* și *robes*. Ei bine, acest Chinon șmecheresc era exact ce-mi trebuia. Atât vinul, cât și sticla – o sticlă fără ambalaj de protecție și etichetă, o sticlă răcită direct în beciul podgoreanului – mi se păreau *nec plus ultra* în materie de rafinament.

---

* Caracter local, specific (*n.tr.*).

Firește, aș fi putut să cumpăr în continuare vin de la Super U și să-mi petrec serile lungi răzuind etichetele cu o pilă de unghii – dar ar fi fost o sustragere laşă. Mi-am luat inima-n dinți și am decis să merg direct la sursa acestei încântări: *le vigneron* în persoană. Numele lui? Monsieur Gaston Bourru – sau Le Père Bourru –, al cărui Chinon ajungea pe masa neamului Tricot de generații întregi.

Am dat telefon. O doamnă în vârstă mi-a spus să revin. Am revenit. Doamna în vârstă mi-a spus că domnul tocmai plecase. Am mai sunat o dată. Doamna în vârstă mi-a spus că domnul o să poată fi găsit a doua zi. Am telefonat din nou. Doamna în vârstă mi-a spus că domnul nu era și că dacă sunam pentru vin, se terminase. Am sunat încă o dată. Domnul tocmai se dusese la doctor. Oare aveam să-l găsesc vreodată? Insistența mea a dat roade și după alte zece apeluri l-am prins. Am folosit ceea ce speram că era parola magică.

— *Je suis un ami des Tricots.**

Le Père Bourru nici măcar n-a mormăit, dar mi-a fixat o întâlnire. M-am simțit onorat. Jocul de-a șoarecele și pisica face parte din proces. Dacă vrei un lucru, trebuie să muncești pentru el. În starea de spirit pe care-o aveam atunci, aș fi fost în stare să parcurg distanța dintre Toison și Chinon în genunchi fie și pentru un stropșor din băutura respectivă.

Fiindcă mă folosisem de numele soților Tricot ca să intru în grațiile lui Père Bourru, era important să nu-i fac de râs. Se impunea o muncă de documentare. Am cumpărat din La Maison de la Presse din Loches un manual al viticultorului autodidact, de fapt, un glosar viticol, și m-am pus pe treabă: *chaptalisation* – adăugarea de zahăr pentru creșterea conținutului de alcool, numită așa după Chaptal, un acolit al lui Napoleon; *vendange verte* – tăierea strugurilor

* Sunt un prieten al soților Tricot (*n.tr.*).

verzi vara, pentru o mai bună concentrație a ciorchinilor rămași; *fermentation malolactique* – preschimbarea de tip Cenușăreasa a acidului malic în acid lactic; *chapeau* – pojghița care se formează la suprafața vinului în timpul fermentării; *pigeage* – distrugerea acestei pojghițe cu mâna sau cu piciorul; *débourbage* – separarea așa-numitelor *bourbes* (depuneri) de mustul propriu-zis; *cépage* – soiul de struguri; *assemblage* – amestecarea vinului din aceleași origini; *éraflage* – separarea boabelor de strugure de tulpinițe; *pourriture noble* – putregaiul nobil, o mană cafenie a strugurilor, provocată de *botrytis cinera*; și în fine, preferata mea, *ouillage* – compensarea evaporării sau a contractării naturale prin umplerea unei butelcuțe sau a unei sticle cu vin dintr-o alta. Există și cuvântul englezesc *ullage*, dar n-am reușit niciodată să-l introduc dezinvolt în conversație.

— Bună, Barbara, cum stai cu *ullage*-ul?

A sosit și Ziua Z. Cum să mă îmbrac? M-am oprit la un *bleu de travail* prost călcat, plus cămașă și cravată – ținuta șic a *paysan*-ului. Am sosit la ora fixată la intrarea în *les caves* din curtea unei *maison troglodyte*, săpată și construită într-o uriașă rocă de calcar. În jur se vedea haloimăsul atrăgător de care era nevoie în munca unui *vigueron* – butoaie în plin proces de curățire, coșuri de răchită folosite la vremea culesului, furtunuri groase de plastic, lăzi goale, un tractor străvechi, cu o remorcă al cărei interior era mâncat de rugină. Exact asta sperasem să găsesc. Față de tapajul din Bordeaux, era o distanță ca de la cer la pământ. Nu tu muzee, nu tu relații publice, nu tu ilustrate pitorești. Asta era marfa autentică. Château Grot. Singurul lucru care conta era pileala.

O mișcare în spatele meu.

— *Bonjour, Monsieur.*

Era cazul să pun un genunchi în pământ?

— *Vous êtes bien Le Père Bourru?*

— *Ça se peut.*

La fel ca Aimé Matou, măreţul om cultiva dubiul ontologic cu privire la identitatea lui reală. Eram impresionat de prezenţa, dar şi de statura lui. Nu mai stătusem niciodată atât de aproape de un *vigneron*. Acesta era robust şi pătrăţos. Purta şi el un *bleu de travail*, cu o pereche de foarfeci de grădină într-un buzunar, şi părea să aibă degetele reparate cu un scotch negru şi gros. Avea o faţă boţită ca un aşternut după o noapte de desfrâu. Am trecut în gând prin vocabularul recent asimilat, vrând să fac impresie, dar mi s-a părut complicat să aduc vorba pe nesimţite de fermentaţia malolactică. Am optat pentru ceva destul de anemic:

— *Est-ce que vous avez du vin?*

Dar ce credeam c-ar fi putut să aibă? Gogoşi?

Le Père Bourru n-a catadicsit să răspundă. S-a răsucit pe călcâie şi a intrat *dans la cave*. Nu mi-a spus să-l urmez, dar, disperat să pun mâna pe ambrozia lui, a trebuit să mă agăţ de cel mai mic pai. Mirosul care se simţea în cavernă era incredibil de incitant. După ce ochii mi s-au acomodat cu întunericul, am deslușit o imagine de-o mare frumuseţe – un lung şir de butoaie rezemate de peretele arcuit al tunelului care dispărea în inima dealului semănând cu o armată de soldaţi corpolenţi. Erau de toate formele şi mărimile – *des fûts, des tonneaux, des foudres, des barriques*. Învăţasem cuvintele, dar nu puteam să le folosesc fiindcă Bourru era deja la vreo cincizeci de metri în faţă. Marele preot se oprise lângă un butoi uriaş, însemnat cu nişte hieroglife ilizibile, scrise cu cretă. A scos dopul mare – *la bonde* – cu o lovitură a cotului.

— *Ah, la bonde*, am spus.

S-a uitat la mine ca la un nebun.

— *Oui, la bonde. Et alors?*

Nu aveam mare lucru de adăugat, căci scopul meu fusese să-l impresionez fiindcă ştiam cuvântul, iar tentativa eşuase.

— *Ah, la belle bonde.*

Domnii preferă *bondele*, aș fi putut să adaug, dar Bourru nu vorbea engleză. Și oricum, n-avea chef de tachinări. Și-a cufundat pipeta în străfundurile butoiului, a extras-o cu gestul unui d'Artagnan care-și scoate spada din teacă și i-a scurs conținutul într-un *taste-vin* de argint pe care mi l-a întins.

— *Goûtez.*

O, Doamne. Un adevărat examen. M-am uitat la Bourru și-am văzut că mă privea – ochii lui de șopârlă păndeau atent și bănuitor de sub stufărișul sprâncenelor. Papilele mi-au intrat în panică. Am sorbit o înghițitură. Ce gust avea? Avea gust de vin. Dar nu puteam să spun *Il a un goût de vin.*

— *Alors?*

Trebuia să spun ceva.

— *Il est jeune.*

— *Il est vieux!*

Dar-ar dracii!

Am îngăimat o chestie cum că era foarte tânăr pentru un vin care era în mod evident atât de matur, dar pipeta ieșea deja din alt butoi. Le Père Bourru se distra de minune. *Il est con, ce rosbif.**

— *Et celui-ci?***

Le-am telefonat papilelor. Se ascunseseră sub pat.

— Fructat?

Greșit. Taninos. Următorul.

— Lung și rotund?

Nu. Subțire și scurt.

— *Très différent du '97.****

— *C'est du '97.*

---

* Da' prost mai e englezoiu' ăsta (*n.tr.*).

** Dar ăsta? (*n.tr.*).

*** Foarte diferit de cel din '97 (*n.tr.*).

Disperat, cu spatele la zid, mi-am jucat ultima carte.

— *Vous l'avez ouillé?*

— *Ouillé?*

S-a uitat la mine de parcă mi-aș fi pierdut mințile. Am intrat în panică și am pierdut controlul. I-am spus că *pigeag*-ul lui fusese un mare succes. Că-mi fusese afectat vălul palatin și că fără îndoială aveam să mă simt mai bine după un *débourbage*. Le Père Bourru n-a zâmbit. S-a întors pe călcâie și s-a îndreptat spre ieșirea din *cave*. Credea, evident, că *la pourriture noble* îmi atacase creierul. Dădusem greș. Zero puncte din zece posibile. De ce naiba ar fi trebuit Bourru să-și vândă vinul cuiva care-și petrecuse viața bând o fiertură făcută din frunze uscate, punca dulceață pe carne și-l acuzase că se ocupa se *ullaging*?

M-a cuprins o deprimare adâncă. Toată munca aia, de pomană. M-am resemnat cu gândul serilor în care aveam să răzuiesc etichete. Dintr-odată, un episod dramatic. O voce aflată la intrarea în beci a strigat.

— *Vite! Gaston! Viens vite. Elle s'est sauvée, la salope!**

O luase Madame Bourru la picior? Le Père Bourru, evident alarmat, a zbughit-o din *cave* și-a fugit pe cărarea abruptă care ducea la viile de sus. M-am ținut după el, ieșind din întuneric în lumina orbitoare a zilei. Și m-am oprit brusc. Acolo, în mijlocul curții, la doi pași de casa troglodită și povârnită a unui podgorean, la câțiva kilometri est de Chinon, m-am trezit față-n față cu un struț.

Ca să mă fac de râs la examenul de admitere dat de Bourru, luasem doar două sau trei înghițituri din *taste-vin*. Prin urmare, nu puteam fi beat. Ce mama dracului căuta un struț în Chinon?

— *Arrêtez-la, petit con!***

* Repede! Gaston! Vino repede. A scăpat, jigodia! (*n.tr.*).

** Pune mâna și oprește-l, tâlâmbule! (*n.tr.*).

Din via de deasupra beciului, un Père Bourru furios răcnea niște ordine.

— *Hé. L'Angliche.*

Probabil că ăsta eram eu.

— *Si tu veux du pinard, l'Angliche, va falloir que tu aprennes à attraper les bêtes.**

Am presupus că tutuiala era o marcă a disprețului. Deci ăsta era al doilea test. După degustare, proba de safari. N-aveam loc de-ntors. Ori treceam testul, ori adio pileală. Dându-le încolo de drepturi ale animalelor și de prudență, m-am aruncat asupra struțului buimac, i-am distrus pojghița cu mâna și l-am desprins de pe ciorchine. Pe urmă, cu o mișcare rapidă, i-am făcut o malolactică pe la spate și i-am ars un șut în *bourbes*.

Le Père Bourru a sosit, a petrecut o funie pe după gâtul struțului și l-a dus cu blândețe înapoi la fermă, complimentându-mă în trecere.

— *T'es moins con que t'en as l'air.*

Dat fiind că eram mai puțin prost decât păream, mi s-a dat voie să cumpăr două lăzi, vândute cu instrucțiuni stricte ca nu cumva să m-ating de ele zece ani. Am așteptat două săptămâni și pe urmă am deschis o sticlă. Absolut delicios. Combinația perfectă de zmeură și revent.

Era clar că-l subestimasem pe Le Père Bourru. Ajutorul lui mi-a spus ce și cum. O fi arătând ferma ca vai de capul ei, or fi instalațiile antice și de demult, dar șeful făcuse un munte de bani cu băutura asta. Ajunseseră s-o servească și-n Concorduri.

Struțul scăpase din grădina zoologică personală a lui Bourru. Omul o începuse cu vreo două lame jigărite. Trebuia să sosească și-un furnicar, imediat ce-i ieșea viza. Mi-a

* Dacă vrei molan, englezule, tre' să-nveți cum se prind animalele (*n.tr.*).

dat instrucțiuni, în caz că voiam să fac o vizită: ia-o la dreapta când ajungi la hambarul unde se află orga cu abur din secolul al optsprezecelea. Exact înainte de colecția de mașini vechi.

O terminasem și cu Château Grot.

21

Nu știu ce să fac.

Pliantul supermarketului Atac vorbea despre o ofertă specială: ton în ulei pur de măsline, trei cutii la preț de două; 33 la sută gratis. Chilipir. Am golit portbagajul Mazdei și am plecat spre Ligueil dimineața devreme, ca să evit năvala inevitabilă a dependenților de ton, care urma să aibă loc între zece și unsprezece. Rafturile erau pline ochi. Aveam noroc. Cu toate acestea, când am început să-mi umplu coșul, mi-a dat prin cap un lucru cumplit.

Dacă, de pildă, deschid trei cutii pe săptămână pentru masa de prânz – cu o foaie de lăptucă proaspătă, usturoi, roșii și câte-un pahar de vin rosé din când în când –, atunci n-am nevoie de un coș plin. Pot să-mi măsor viața în conserve de ton. Calculul îmi induce o depresie instantanee. Intru în criză de timp. Când o să trag de inelul conservei ăsteia (și-o scot din coș, ca să mă las pătruns mai bine de importanța gândului), o să fiu la sfârșitul șederii mele aici, la capătul celor șase luni. Ce înseamnă șase luni? Înainte de trecerea lor, o veșnicie. După aceea, nimic. O picătură într-un ocean. Timpul de care are nevoie un fir de grâu să crească șaizeci de centimetri. *Ren.*

La țară, fiecare zi seamănă cu următoarea. Te trezești, pui de cafea, storci o portocală, prăjești pâinea. Mai citești o dată ziarul de ieri, își petreci ziua cu firele de praz – Bună dimineața, Michael, *ça va? Ça boume* –, plivești, sapi, îl eviți pe Bernard, poștașul, pregătești prânzul, asculți știrile la

France Inter, îţi faci frumuşel siesta, încerci să descifrezi *La Renaissance lochoise* cu dicţionarul alături, mai salvezi câte-un limax de la o moarte instantanee, faci niscai cumpărături, stai puţin pe gânduri – cotlet sau antricot? Cod sau cambulă? – , deschizi o sticlă de Chinon, visezi. Timpul pare să se oprească-n loc. Dar în timp ce stau în Atac cu coşul plin de conserve de peşte, trebuie să-nfrunt adevărul. Nisipul se scurge în clepsidră.

Mai am doar cinci săptămâni. Cuvintele răsună ca un blestem în turla minţii mele.

Chiar trebuie să mă-ntorc?

Ieri am dat peste Monsieur Dumas şi un grup de prieteni în Bar des Sports din Ligueil. E nemaipomenit. Toţi arată la fel. Geci de piele cu fermoar, pantofi cafenii din piele întoarsă, pantaloni bej şi şepci cadrilate cu un pompon într-o parte, puse pe masă, lângă Pernod, sau aruncate pe tejgheaua barului. Oare sunt clone?

Când am intrat, tocmai îşi povesteau unii altora ceva ce părea o poveste de un haz nebun. Participau cu toţii, adăugând detalii şi ţinându-se cu mâinile de burtă de râs. N-am înţeles o iotă. Monsieur Dumas mi-a făcut cu ochiul şi m-a condus în colţul ceva mai liniştit pe nume PMU (Paris Mutuel Urban) – locul unde se făceau pariuri la cursele de cai. Monsieur Dumas m-a pus în temă. Amicii plănuiau o chestie diabolică. *Une sacrée connerie.* Aproape că nu mai putea să vorbească. Se întrerupea întruna, ştergându-şi lacrimile de râs. Ceilalţi i s-au alăturat ca să-i dea o mână de ajutor.

— *Cette année pour les Comices…*

Corul a hohotit plenar. *Les comices agricoles* reprezintă târgul agricol care se ţine în zonă în luna septembrie a fiecărui an. Ce Dumnezeu puneau la cale?

— *On va construire un char… et on va être dessus habillés en…*

Aveau să construiască un car alegoric şi aveau să stea deasupra îmbrăcaţi în…

— *Les Pom Pom Boys!*

A fost prea mult pentru jumătate dintre clone, care s-au împleticit până la *toilettes*, pișându-se pe ele de râs. Aveau dreptate. Ideea de a-i pune pe Monsieur Dumas și pe clone să se îmbrace în minijupe galbene și să-și agite pampoanele avea să fie *une sacré connerie*. Dar asta nu era tot.

— *Pour le calendrier…*

Pentru calendarul de Anul Nou…

— *Les artisans locaux…*

Meșteșugarii din zonă…

— *Une photo de groupe…* *

— *Tout le monde…* **

— *À poil!* ***

Și uite-i cum se țin unii de alții, ca să nu cadă grămadă. N-am vrut să le sugerez că ideea lor, oricât de îndrăzneață, nu era deloc nouă. De fapt, e greu să găsești o societate – de la Institutul Femeilor la francmasoni – care să *nu* vrea să se dezbrace pentru calendarul de Anul Nou. E-adevărat, armata condusă de Dumas, adică douăzeci și trei de gnomi rotofei în pielea goală, mascându-și bărbăția cu niște șepci cadrilate, ar fi un adaos bine-venit pe peretele oricărei bucătării mohorâte.

Clonele rămase s-au ridicat și-au zbughit-o și ele în pisoarul public unde acum nu mai aveai loc să arunci un ac. Rămas singur la bar și așteptând să se întoarcă, am căzut pe gânduri. Și mi-am dat seama că aveau dreptate.

Am nevoie la rândul meu de-o *connerie*! Cine știe, poate că e singura modalitate prin care pot să mai rămân. O idee. O să scriu o carte. Titlul? *Le Bar des Sports*. O să străbat Franța pe jos, de la un capăt la celălalt în linie dreaptă, călătorind de la un Bar des Sports la altul. De ce? Fiindcă acolo e adevărata Franță. Ăla e locul unde francezii vorbesc despre

---

* O fotografie de grup (*n.tr.*).

** Toată lumea (*n.tr.*).

*** În pielea goală! (*n.tr.*).

sex, politică, praz și limacși. Itinerarul? Lille-Douai-Cambrai-St Quentin-Coucy-Soissons-Montmirail-Courgivaux-Provins-Bray-Pont sur Yonne-Sens-Joigny-Auxerre- Clamecy-Brinon-St Saulge-La Machine-Decize-Moulins-Varennes sur Allier-Vichy-Thiers-Ambert-La Chaise-Dieu-Bellevue la Montagne-Le Puy-Langogne-Villefort-Alès- Sommières-Montpellier.

Seara, ostenit după o zi întreagă de mers prin acele *causses* aride, o s-o iau șonticăind la vale și-o să mă opresc la han pentru supă, o mâncare de miel, un *gratin* și o sticlă de vin roșu, după care-o să spun bancuri cu bucătarul și-o să flirtez cu *la pharmacienne* cea sexy, care-o să-mi vândă pansamente cu leucoplast și pastile pentru digestie. În dimineața următoare, după o cafea și niște pâine caldă, o s-o iau înapoi la picior spre dealuri, pentru o nouă zi de mers de la *saucisson* la *rillettes*, de la *boudin* la *andouille*, dintr-un local în altul, străbătând încet și afectuos *la France profonde* pe care-o iubesc atât de mult.

Am comandat o sticlă de Chinon ca să beau în cinstea lansării. Cartea era deja pe primul loc în clasamentele de vânzări din Lituania.

Parquienne.

Bravo, *Maï-quel*! Hai noroc.

Merci, Maï-quel. Țe-n mă-ta.

22

Ziua Z se apropie. Sărbătoarea satului și întrecerea pentru cea mai frumoasă grădină au loc duminică. Mă trezesc devreme și mă duc la *potager* cu trusa de grădinărit, gata pentru ultimele retușuri. Ia stai puțin – firele de praz au pățit ceva bizar. Mă așez în patru labe, pentru o cercetare mai amănunțită. *Ciel!* Prazul are împunsături minuscule, prin care se scurge fie roua, fie seva lui vitală. În cariera unui fir de praz pot să se întâmple multe lucruri. Poate să se ofilească, să se înălbească, să sece, să-l bată mana, să crească mai puțin decât trebuie sau s-o ia razna. Dar un praz cu scurgeri?* Mai mult ca sigur că e din cauza temuților viermi. Dacă n-o să iau măsuri urgente, o să fiu nevoit să-mi înscriu legumele la concursul de dantelărit.

Iau două-trei exemplare din patul de boală și le duc în sat, unde aștept să se întoarcă Le Père Jules, care fără îndoială că betonează o curte în cine știe ce colț îndepărtat al universului. „A aștepta" se spune *poireauter* în argoul francez. Foarte potrivit.** Le Père Jules apare pe la începutul serii, cu ochii răutăcioși lucindu-i sub casca portocalie de protecție, așezată într-o parte din cauza a două-trei lovituri încasate de la o sticlă de *gnôle*. Profesorul îl examinează pe pacient. Diagnosticul lui e imediat:

---

* În original, *A leek that leeks?* (*n.tr.*).

** *Poireau*, praz în franceză (*n.tr.*).

— *Les salauds!*

Există un singur leac. Îl urmez pe Jules în sufrageria căsuței unde locuiește în sat, situată oportun, chiar vizavi de Toison d'Or. Pe bufetul din lemn închis la culoare se află un dihor împăiat și două căști de protecție de rezervă – una pentru cumpărăturile de vineri seară, cealaltă pentru mersul la biserică duminica. Fără să și-o dea jos pe cea pe care-o purta, Le Père Jules deschide ușa bufetului și trântește o sticlă pe masă.

— *L'eau de javel.*

Dezinfectantul?!

Umple două pahare și-mi înmânează unul.

— *Mais Père Jules…*

Dorința de-a bea un aperitiv îl stimulează.

— *Les salauds!*

Și golește paharul. O avea și el dăunători care-i atacă prazul? Duc paharul la nas. Dumnezeule mare, e *gnôle*. Aș fi preferat dezinfectantul. Îmi croiesc drum spre chiuvetă și, prefăcându-mă că strănut, reușesc să vărs porția de *gnôle*. Contactul lichidului cu suprafața rece produce o reacție chimică, iar din chiuvetă încep să se ridice aburi. Din fericire, Le Père Jules n-a observat nimic. S-a dus deja în bucătărie, ca să întindă un strat sau două de beton, iar eu ies pe vârfuri, lăsându-l într-o conversație animată cu sine însuși.

Întors acasă, îi testez remediul miraculos. Cufund cele două fire bolnave de praz într-un pahar cu *eau de javel*, aprind hârtia cu albastru de Chile și mă retrag. A doua zi dimineață, miracolul s-a produs. Dăunătorii prazului au dispărut. Din păcate, a dispărut și prazul. Probabil că amestecul a fost prea puternic. Tot ce-a rămas seamănă cu un creion albinos. Perseverând și continuând să experimentez, ajung la dozajul corect. Efectul e instantaneu, iar firele mele de praz (din care totuși e greu să încropești un praznic) își recapătă măreția de altădată. *Ouf!*

Emoțiile sunt din ce în ce mai mari în sat. În ultimele săptămâni, entuziasmul a fost stârnit – prin procesul pe care

francezii îl numesc *le teasing* – cu ajutorul micilor afișe fluorescente, de culoare portocalie, prinse în piuneze pe niște bucăți de scândură tăiate aproximativ și înfipte la marginea drumurilor șerpuitoare care duc spre sat: un târg de vechituri (*vide-grenier*), un spectacol (*animation*), băutură toată ziua (*bar champêtre*) și – punctul culminant al calendarului evenimentelor din Toison – *le concours de jardins*.

Pe furiș și sub pavăza nopții, mă ocup de studierea concurenței. Varietatea e impresionantă: există grădini pline de zarzavaturi crescute cu steroizi, care se mândresc cu niște sfecle și niște morcovi care par scoși dintr-un film porno; grădini cazone, cu regimente de legume bine instruite, aliniate în poziție de drepți; grădini hirsute, grădini chele, grădini epilate, grădini hippy, grădini ecologice, pline de reprezentante sănătoase, dar minuscule ale familiei brassicaceelor, și un mini-Versailles cu alei acoperite cu pietriș, cu o fântână în formă de delfin, un panou solar și pitici în locul statuilor ecvestre. Un grădinar se situează binișor deasupra celorlalți – soții Hodge avuseseră dreptate. Aimé Matou știe meserie, nu glumă. Cum naiba pot să produc ceva mai bun decât are el? Grădina lui e bine împărțită, curățată de buruieni, sănătoasă și admirabilă. *Le salaud*.

În Anglia, când are loc Sărbătoarea Grădinilor, e normal ca lumea să recurgă la tot felul de procedee lăturișe. Politicoasele doamne cu aptitudini horticole, cu șorțurile lor luate de la Garden Centre și coafura lor impecabilă, care ține departe păduchii, aceste doamne care și-au petrecut tot anul complimentându-și vecinele în legătură cu frumusețea tufelor pe care le au în grădină, se preschimbă peste noapte în teroriști botanici, care folosesc erbicid Round Up când vântul suflă dintr-o direcție convenabilă, dând drumul unor larve sau viermi crescuți special în cutiuțe ținute în garaj și aruncând dimetil diclorid peste zidul grădinii, în timp ce soții Parson sunt la biserică.

Am cochetat la rându-mi cu ideea de mituire și corupție. Juriul era compus din cinci experți: primarul Gossard, care putea fi mișcat de o cutie frumos ambalată cu tablete contra indigestiei, Madame Roubaud, care, potrivit unui anunț public făcut pe lungimea de undă de la Radio Subsuoara marți, 21, și redifuzat în seara de 22, era foarte sensibilă la dalii, Dédé Lecoët, a cărui singură feblețe o reprezentau, din câte știam, testiculele de taurine, Tubard, ale cărui gusturi rămâneau un mister, și Le Père Jules, căruia poate c-aș fi reușit să-i influențez judecata cu o sticlă sau două de *gnôle*.

Dar pe urmă, cu două zile înainte să înceapă concursul, în creierii nopții, mi-a venit o idee mai bună. Ba nu, nu o idee, o revelație. O iluminare. O străfulgerare, o sclipire de geniu. Cu lanterna și cu furculița-n mână, m-am dus la capătul grădinii, unde firele de praz dormeau duse.

— *Mais…*

Am constatat cu încântare că, și atunci când era trezit din somn cu brutalitate, prazul meu era bilingv.

— *Que diable!*

Aimé Matou se vârâse în culcuș. Trebuia să lucrez rapid, cât timp aveam cale liberă. Era esențial să nu mă vadă nimeni. Am luat furculița și am început să ridic firele de praz. Liniștea nopții a fost destrămată de strigătele lor îngrozite.

— *Michael! Qu'est-ce qui vous prend?**

Pur și simplu făceam ce trebuia făcut.

— *Vous êtes complètement piqué!***

Nu, nicidecum țăcănit, doar hotărât. Ba chiar inspirat. Ar fi trebuit să mă gândesc mai din timp. Dar mai bine mai târziu decât niciodată. Într-un sfert de oră, treaba a fost făcută. La fel ca Pilat din Pont, m-am spălat pe mâini după toată afacerea și m-am dus înapoi în pat, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Ciocul mic. *Motus et bouche cousue.* Pliscul.

---

* Michael! Ce te-a apucat? (*n.tr.*).

** Te-ai țăcănit de tot! (*n.tr.*).

Duminica a răsărit însorită și proaspătă. Lumina filtrată prin obloanele în formă de inimă se juca pe gresia de un roșu-stins. Am făcut duș, mi-am pus costumul elegant din pânză de in alb-murdar, mi-am așezat pe cap pălăria de Panama ușor boțită și m-am dus în sat. Regulamentul de concurs era foarte clar: juriul trebuia să examineze grădina în absența concurentului.

La mai bine de un kilometru de intrarea în sat, mașinile parcate atent pe marginea drumului anunțau că sărbătoarea începuse de ceva vreme. Un miros îndepărtat de cârnați puși la fript umplea aerul, amestecându-se cu izul ca de varză al tulpinelor de rapiță decapitate din lanurile aflate în apropiere. Satul, care de obicei era gol, se umplusese de oameni, de standuri și de mese vechi, pline de totul felul de vechituri – păpuși Barbie stricate, halbe de bere Kronenbourg ciobite, reviste de grădinărit din anii cincizeci, veioze cu abajururi din plastic roz.

În umbra bisericii – erau deja cam douăzeci și cinci de grade la umbră – , Florence Mabillon și trei țapi abia ieșiți din Academia de Studii Economice vindeau brânză și bonsai. Un al patrulea țap, evident plictisit de toată afacerea, mânca *Le Monde* și se scobea în nas. Florence citea o carte. Era pierdută în lumea ei și nu catadicsea să-și ridice privirile spre clienții potențiali care treceau pe lângă ea.

— *Bonjour, Florence.*

N-am îndrăznit să vorbesc în engleză, de teamă să nu provoc un val de disperare. Coama de păr roșu îi cădea în cascade pe pielea delicată și deschisă la culoare a umerilor. S-a ridicat să servească un turist în șosete și cu un portofel de chelner prins la centură. Am tras cu ochiul la titlul cărții: *Doamna Bovary*. Pagina 308. Emma pleacă să-și petreacă un sfârșit de săptămână în adulter cu acel pierde-vară pe nume Léon. Se duc la Hôtel de Bourgogne și rămân trei zile într-o cameră cu ușile închise și obloanele trase. Seara merg cu

barca să ia masa pe o insulă. Încerca Florence să-mi transmită ceva?

Un miros de pui la frigare și-a croit drum între fantezie și realitate. Bărbatul care se ocupa de pui, roșu la față și cu o expresie de bonomie rabelaisiană, își lăuda marfa, strigându-le din piața mare doamnelor să vină și să-i admire ciocănelele. Soția lui, palidă, fragilă, chinuită și frumoasă, stătea lângă el, arătând cu totul nepotrivit în acea cameră a ororilor. Ochii ni s-au întâlnit.

— *Monsieur!*

Vocea ei era blândă, dar obosită.

— *Vous désirez?*

Pe tine te doresc, Marie-Laure; vreau să te smulg de-acolo, să te scap de existența aceea avicolă, să te dezleg de frigare. Dar era greu să faci o asemenea declarație în toiul după-amiezii, când în mod normal trebuia să cumperi pui.

— *Une aile, s'il vous plait.*

Nu se vând aripi.

— *Une cuisse, peut-être.*

Une cuisse! Une cuisse! Regatul meu pentru un copan. Ochii ni se întâlnesc din nou. Între noi are loc un scurt moment de înțelegere. O și văd pe Marie-Laure în apartamentul meu cu pereți albi din Donges, mâncând pogăcele și recitând verbe neregulate.

Ti-tiii.

E Laetitia, cu gropițele ei! Tânjesc să-i spun de abonamentele mele, să-i mulțumesc pentru felul cum am ajuns să mă pricep la timbrele nefrancate de tip Penny Black. Dar fata e cu un tânăr care pare obtuz și care poartă niște pantofi colorați țipător și o pereche de pantaloni bufanți. O mângâie pe ceafă, în timp ce ea vorbește cu mine. Gestul e respingător; nu te porți așa cu o înlocuitoare de poștaș. O a doua mașină își face loc prin mulțime. Oamenii se zgâiesc înăuntru. Ariane Tricot stă în spate, reducându-l

pe Brice, soțul cu funcție de atașat cultural, la rolul de simplu șofer. Când se dă jos din mașină în fusta ei strâmtă și despicată, satul își ține respirația. Florence, înconjurată de caprele dușmănoase, o țintuiește cu privirea pe Ariane. Fac prezentările.

— *Madame...*

— *Madame...*

Un moment de politețe glacială. Femeile își examinează instinctiv pielea una alteia, cercetându-i întreaga suprafață în căutarea unei cât de mici imperfecțiuni. Bănuielile lor reciproce sunt deosebit de măgulitoare. Anunț că-mi sunt amândouă eleve.

— Înc-o zdudentă? *Maï-quel!* Nu jdiam!

Corectez pronunția. Dar femeile continuă să-și caute hibe.

— Nigi eu.

Țapul care citește *Le Monde* se uită pe deasupra paginii. Sexul e mai interesant decât politica. Sunt târât într-un vârtej emoțional. Toate femeile din viața mea s-au adunat în piața mare din Toison. Emoția e însoțită de un încântător sentiment al trădării. Da, bineînțeles, englezoaicele au și ele niște puncte forte. Indicele meu sentimental e plin de pantaloni de călărie, de fete de pastori cu limbi iscoditoare în spatele ușilor de stejar ale casei parohiale, de cârlionți, de plete strânse în coadă de cal sau adunate la spate. Dar se pare c-am întors foaia. N-aș spune că rozei englezești i s-au tocit ghimpii. Nu. E mai degrabă o chestiune de vocabular. N-o să mai am nevoie de *darling*, *sweetie pie* sau *honey bunch*. Vreau *mon chéri*; vreau *mon amour*; sunt gata să accept inclusiv *mon cornichon doré*. Castraveciorul de aur și-a ales tabăra.

Boxele uriașe de pe scena șubredă, așezate destul de nesigur pe niște suporturi metalice, încep să difuzeze o muzică populară ritmată. Maestrul de ceremonii – un tânăr rumen la față, cu păr gras și o haină roșie strălucitoare – anunță sosirea vedetelor: *Les Berrichons*, un ansamblu de dansuri din Berry.

Berry – un *département* aflat la sud de Touraine – e vestit pentru actele lui de vrăjitorie. Vrăjitorii mișună în fiecare dumbravă și-n fiecare sat, așa umblă vorba. Din păcate, se pare că nimeni nu i-a vrăjit pe *Berrichons*, un grup care constă într-o mână de bunici artritici în saboți și niște Lolite dolofane cu basmale, care încep să facă temenele, să se aplece și să se învârtă ca o ceată de derviși ieșiți la pensie. Unul dintre țapii lui Florence, un exemplar destul de necioplit, cu ochi bulbucați, e încântat de toată povestea. *Tant mieux.*

Brice, însoțit de Gossard, face un tur al țarcurilor unde stau vitele, sporovăind cu ciobanii și bătând animalele pe spate. Ariane reușește să se furișeze. Mă trezesc că mă ia de braț.

— *Maï-quel!* O zăbem un ceai în brazerie.

N-o mai văzusem pe Ariane de la focul de artificii. În minte mi se învârtea un stol de întrebări care cerșeau răspunsuri. Dar Toison d'Or era un loc prea public ca să întreb de ce mă răsfățase cu minunata cazma care-mi luminase atât de intens cerul nopții. Și nici nu puteam să mă apuc să-i explic treaba cu *merguez*-ul din buzunar sub privirile batjocoritoare ale Argonauților.

— *Un thé, s'il vous plaît. Un thé parfumé, si possible.*

Ceai? Ceai aromat?

Nimeni nu mai ceruse vreodată ceai la Toison d'Or. Un freamăt de emoție trece de-a lungul tejghelei unde drojdierii strânși laolaltă se opresc, savurând cuvântul. Ceai. Hm, ce gust o avea chestia asta căreia i se spune ceai? Văduva Cognette e încântată. În sfârșit, a cerut cineva o băutură aleasă. În ultimii cincizeci de ani a servit opt sute de mii de galoane de Pernod, dar acum se simte răzbunată. A meritat așteptarea. O să schimbe afișul de afară. *Adieu café, bonjour* ceainărie. Ba chiar reușește să facă rost de un ibric.

Argonauții sunt fascinați de obiect și fac primii pași șovăielnici în engleză.

— Tipote.

— Ze tipote.*

Miros un pliculeț de ceai și și-l trec unul altuia, plimbându-și-l pe sub nasurile borcănate.

— Tibague.

— Ze tibague.**

Oare când ejaculează, scot din ei Chinon?

Lui Ariane i se pare că sunt încordat. Pe bună dreptate. Trecând peste episodul cu artificiile, chiar în clipa asta grădina mea e inspectată de juriu. Ariane e cum nu se poate mai destinsă. Îi place să fie o persoană publică – zâmbitoare, grațioasă, atentă, dornică să li se facă simpatică tuturor. Dar o prefer pe Ariane așa cum o cunosc în particular. Sunt pe punctul să i-o spun, când se aude un zgomot ca de tunet îndepărtat. Vremea nu s-a schimbat. Sunt pur și simplu moșucii în saboți din *Berrichons*, care au venit să ia ceva la bord și să se ducă la closet. Brice se întoarce să-și ia soția. Are un aer glacial – mă bănuiește oare de niscai pirotehnie clandestină?

Instalația electrică revine la viață și ne invită să ne strângem în jurul drapelului venezuelean din fața Primăriei. Membrii juriului s-au întors și au luat o decizie. Am ajuns la clipa judecății. Suspansul e aproape insuportabil. E nevoie de-o veșnicie pentru ca Madame Roubaud și cadrul ei Zimmer să fie suite pe scenă. Brice Tricot așteaptă la microfon. Gossard îi înmânează cupa: o ditamai urna de plastic care imită aurul și marmura și care are aproape un metru înălțime. Primarul trebuie să-și dea mai încolo cocarda oficială cu roșu, alb și albastru ca să scoată un plic împăturit cu grijă din buzunarul interior. I-l întinde lui Brice, care-l deschide.

---

* *Teapot, the teapot* – ibric în engl. (*n.tr.*).

** *Teabag, the teabag* – pliculeț de ceai în engl. (*n.tr.*).

— Câștigătorul din acest an al concursului anual de grădinărit este…

Sunt pe punctul să leșin, iar inima îmi bate repede și tare. Brice, un maestru al dramei, îi pasează la rândul lui hârtia frumoasei lui soții. Ariane o ia, citește, surâde, își alungă o buclă rătăcită din ochi și, cu senzualitatea lui Marilyn Monroe când îi spunea la mulți ani președintelui ei, pune mâna pe microfon.

— În acest an, cupa îi este acordată lui…

În afara inimii mele care bubuie, se aude musca. Scindat deja de războiul numelor de străzi, ațâțat deja să distrugă bănci și dovleci, satul se pregătește pentru o nouă nedreptate, pentru încă un motiv de luptă și tensiune. Gossard e alb. Suntem în situație de cod roșu și e nevoie de-o tabletă de Gaviscon.

— Lui… Monsieur Sadler! *Maï-quel.*

Mie? Am câștigat. Am reușit. Visul mi s-a-mplinit. E incredibil. Dar, în mod curios, anunțul succesului meu nu-mi produce frisoane orgasmice. Dimpotrivă. Aproape c-aș fi fost mai emoționat dac-aș fi pierdut.

Aplauze politicoase.

Urc anevoie pe scenă. În fața mea, o mare de chipuri felicitative, dar destul de mirate. Ariane îmi înmânează cupa, cu degetele de sub baza de plastic mângâindu-le pe ale mele în timp ce-mi decernează trofeul, după care mă sărută virginal pe fiecare obraz. Ce n-aș da să fie întuneric, ca să pot să-i întorc complimentul primit cu ocazia focului de artificii – dar nu e nici locul, nici momentul pentru un *patin.* Membrii juriului îmi strâng mâna și mă bat pe spate. La rândul meu, scot un petic împăturit de hârtie din buzunarul cu *merguez*-ul și, apropiindu-mă cât mai mult de subsuoara dreaptă a lui Madame Roubaud, mă pregătesc să fac un anunț public. Se lasă liniștea.

— *Monsieur l'attaché culturel; Madame, Monsieur le Maire, mesdames, mesdemoiselles, messieurs…*

Scrisesem totul, pentru orice eventualitate.

— Această distincție mă onorează și mă încântă în egală măsură. Ea vine, bineînțeles, ca urmare a unui volum considerabil de muncă grea... *La terre este basse...*

Iar cei de față repetă după mine, ca la biserică:

— *La terre est basse.*

— Dar aș vrea să profit de ocazie acum, când satul Toison, oferind cea mai înaltă distincție unui *rosbif*, unui reprezentant al eternului său dușman, dovedește că este cu adevărat european și să spun că, în numele națiunii mele, îmi pare teribil de rău că i-am făcut ce i-am făcut Ioanei d'Arc.

Am crezut c-o să mă găsească amuzant. Nimic de genul ăsta. Aplauze politicoase îmi întâmpină sfârșitul discursului. Satul pare mai interesat de felul cum o să reacționeze învinșii. Ariane îmi mai dă un pupic cast în văzul lumii. Mi-ar plăcea să cred că mi-a strâns mâna, dar nu sunt deloc sigur c-a făcut-o.

Mașina oficială oprește lângă scenă, iar Brice și Ariane sunt transportați la un alt eveniment, făcând cu mâna mulțimii în timp ce pleacă. Fac și eu cu mâna, urmărind cu tristețe mașina care dispare dincolo de coama dealului aflat în spatele cimitirului. O s-o mai văd vreodată pe Ariane? Oare ne-am luat *adieu*?

Odată depășit punctul culminant, sărbătoarea ia sfârșit. Copiii plângăreți sunt duși înapoi la Peugeot-uri, standurile se pliază, resturile sunt depozitate afectuos în cutii și-n lăzi de lemn. Trei țapi sardonici îmi fac cu copita din spatele camionului.

— *Salut, Maï-quel!*

— *Au revoir, Maï-quel!*

— *Et encore bravo, Maï-quel!*

O dată-n viață, Nea Puiu, adică individul cu puii la frigare, a vândut tot. N-a mai rămas nimic. Năvala de ultimă oră asupra copanelor înseamnă că diseară poate sa mănânce

peşte cu nevastă-sa. Uşurarea e vizibilă pe obrajii cândva palizi ai lui Marie-Laure, care acum sunt trandafirii de plăcere la gândul somonului. Ambalaje murdare zboară peste acoperişul bisericii în clipa când se stârneşte vântul.

Mă întorc singur la Mazda mea. E greu să mergi degajat când duci un trofeu voluminos. Ar trebui să-l ridic deasupra capului, să beau şampanie din el, să-l sărut în genunchi. Dar nimeni nu pare să aibă ochi pentru mine. Ţin trofeul sub braţ şi-l fixez cu atenţie, ca pe un calamar, în portbagajul maşinii, asigurându-mă apoi că portbagajul se închide bine. În mod sigur, orice formă de exhibiţionism ar fi tratată cu dezaprobare.

Ei bine, nu. Mă înşel. Cineva se uită totuşi la mine. Aimé Matou s-a ţinut după mine până la maşină. Chiar şi de la douăzeci de metri distanţă, starea lui de spirit e palpabilă. Nu pricepe ce s-a întâmplat. Vrea să stea de vorbă cu mine. Cum am făcut? De ce-am câştigat? De ce n-a fost el? Cum e posibil ca *nsbiful* ăsta parvenit să intre pe felie şi să cucerească mult-dorita cupă de plastic? Toată lumea ştie că grădina lui e cea mai frumoasă. Toată lumea ştie că el e cel mai bun grădinar. Îmi dau seama ce gândeşte. O fi oare fiindcă sunt prieten cu soţii Tricot? Fiindcă îmi plantez prazul cu ciocanul pneumatic? Am fost cumva declarat învingător în urma unui compromis, pentru ca dezbinarea din sat să nu se adâncească?

Se uită la portbagajul ferm închis în care se află premiul care, la drept vorbind, i s-ar fi cuvenit. Îmi petrec un braţ pe după umerii lui. Gestul e riscant. *Aimé le paysan* m-ar putea crede condescendent, homosexual sau ambele. Dar nu. Pare să-mi înţeleagă compasiunea. Îi propun să ne-ntoarcem acasă.

— *Aimé. Venez à la maison.*

Sunt gata să-i explic secretul.

Aimé mă urmează în Renaultul lui 12 portocaliu. Ajungem acasă şi ne ducem imediat în fundul grădinii. Omul

trebuie să știe cu orice preț. Mă întorc, oarecum rușinat, și-i arăt peticul de grădină unde se află prazul, cheia succesului meu. Aimé se uită la firele de praz în tăcere. Se face alb la față. Înțelege. Și-a găsit nașul. Nu în materie de talent horticol, nici în ceea ce privește îndemânarea grădinărească. Nu. Până și el, țăranul francez prin excelență, și-a găsit nașul în materie de șiretenie.

Duminică dimineață, chiar înainte de sărbătoare, mă trezisem foarte devreme. Impulsionat de dorința de victorie, luasem o decizie temerară. Mă dusesem în fundul grădinii, în penumbra caldă a răsăritului, scosesem din pământ firele de praz oripilate și le plantasem la loc, astfel încât să formeze cuvintele

V-I-V-E L-A F-R-A-N-C-E

Aimé cade pe gânduri și-și înclină capul.

Ces Anglîches. Nu se dau în lături de la nimic.

Ne așezăm pe zid în adierea vântului de seară, cu câte-un pahar de *gnôle* în mână, cu trofeul de plastic lângă noi, și ciocnim.

— *Tchin.*

— *Tchin, Aimé.*

Și ne facem praf amândoi, ca să recimentăm *l'entente cordiale.*

23

Într-o zi e vară; în următoarea, toamnă.

Odată cu schimbarea anotimpului se schimbă și lumina. Culorile profunde ale cerului devin mai puțin intense, ca și cum cineva ar fi lăsat să cadă o picătură de lapte într-o ceașcă de ceai albastru. Contururile sunt mai clare și mai precise. Copacii și tufele nu mai vibrează în aerul alb și fierbinte al după-amiezii. Locul e încremenit, de parc-ar fi înghețat în aerul pur. Umbrele sunt mai lungi, aburul dimineții se dizolvă mai încet. Dacă mergi desculț prin iarbă, roua e suficient de rece să-ți dea dureri de cap. Gardul viu de carpeni trece de la verdele de august la maroniul de septembrie. Floarea-soarelui, care și-a trăit tinerețea, pare o armată de tulpini cafenii și subțiri cu pălării pleoștite. Coloana sonoră se modifică odată cu paleta culorilor. Pe panta îndepărtată a câmpului, cu potecile sale trasate pedant, un tractor înaintează aproape imperceptibil. În pădure se aude ecoul unui fierăstrău electric, de parcă un dentist nebun ar opera un copac. Un trailer se hurducă pe drum, cărând metri cubi de lemn pentru iarnă. Păsările gureșe încep să se-adune pe firele de telefon. Ce naiba o să facă rândunicile când telefoanele mobile o să conducă lumea? Seara prăjesc câteva castane la foc deschis, într-o tigaie specială, cu găuri din loc în loc. O castană și un pahar de *bernache*, băutura (semifermentată) de după prima tescuire a strugurilor. Alunecă pe gât ca sucul proaspăt de fructe. Abia după ce termini sticla îți dai seama că nu era suc.

Din catalogul de la Atac, după o adunare atentă a punctelor, îmi aleg în fine cadoul. Mă decid să renunț la setul de *fondue* decorat cu un peisaj din munții Elveției, fiindcă asta m-ar încuraja să consum cantități enorme de brânză topită, și aleg în schimb o cutie metalică albastră care e de fapt o trusă a bricoleurului și conține câteva șurubelnițe, chei franceze reglabile, chei inelare și chei tubulare. N-am reparat nimic de când mă știu. Dar într-o bună zi, după întoarcerea la Abesbury, pradă unei crize depresive provocate de dorința de-a nu fi acolo, o să fiu capabil, mulțumită acestei truse, să-mi demolez căsuța cu acoperiș de stuf cu o oarecare sălbăticie înainte să mă-ntorc la Dover.

Rafturile supermarketului sunt tiesite de articole pentru primul trimestru al noului an școlar: rucsacuri, penare, blocuri de desen. *La rentrée* – reînceperea școlii – e un memento teribil, anunțat pe toate panourile publicitare. *Je ne veux pas rentrer.*

Nu vreau să plec de-aici. Așa cum stau lucrurile acum, cele șase luni mi se termină în coadă de pește. Florence Mabillon, fără îndoială influențată de garda ei pretoriană de țapi slugarnici, mă consideră o dezamăgire, Ariane s-a suit în mașină și a plecat spre alte aventuri, iar Marie-Laure e mulțumită, cel puțin deocamdată, de somonul ei la grătar. O să-mi pun toate lucrurile în Mazda, o să trântesc pentru ultima dată ușa portbagajului șugubăț și-o să cobor pentru ultima oară pe alee, fără ca vacile lui Aimé Matou să binevoiască să ia notă de plecarea mea. Oare ăsta o să fie tiparul vieții mele? O să fiu silit mereu să mă-ntorc acasă?

Dorm prost. Pe la patru dimineața, după o căutare nesfârșită a unui loc răcoros și odihnitor pe perna înfoiată, mă dau jos din pat și deschid geamul. Îngheț în aceeași clipă. Simt un fior pe șira. Din adâncurile pădurii întunecate din spatele fermei încercate de vremuri a lui Aimé țâșnește un înfiorător răget gutural de dorință și durere, venit parcă de undeva de la începutul lumii.

Le brame. Strigătul atavic al unui cerb în călduri. Boncănire sau boncăluire, spune dicționarul. Știu prin ce treci, bătrâne. Suntem în aceeași situație. Și, din confortul termopanelor și al jaluzelelor Velux anti-*brame*, mă alătur corului. Dacă lui Aimé o să-i dea prin cap să patruleze la nimereală în toiul nopții, o să aibă parte de-o imagine unică: un *roshif* stând lângă fereastra de la mansardă și boncăluind la lună.

Cu două săptămâni înainte de plecarea finală, mi se face o onoare deosebită: sunt invitat să mă alătur Argonauților pentru *l'ouverture de la chasse* – deschiderea sezonului de vânătoare. Era limpede de ceva vreme că *la chasse* avea să ne ocupe timpul, măcar și prin felul cum trecuseră sătenii de la hainele de vară la veste gen războiul din Vietnam cu miros de naftalină. La asfințit, cornurile de vânătoare repetă *O sole mio*, iar ecourile li se aud în curțile fermelor din depărtare. Câinii simt palpitul din ce în ce mai intens și exersează lătratul de la unsprezece la trei noaptea.

Vânătoarea – mai bine zis, trasul cu pușca – a devenit o activitate foarte sofisticată în cantonul Toison, mai ales după ce, în anii precedenți, toate creaturile vii au fost practic nimicite cu eficiență maximă. *Le tableau de chasse* – care consta de obicei în mândra expunere a numeroaselor animale ucise la sfârșitul vânătorii – e distribuit acum pe post de listă a personajelor înainte de începerea sezonului.

Dac-am înțeles bine, pentru măcelul organizat anul ăsta în comuna Toison au fost alese treizeci și șase de mamifere și păsări, printre care doisprezece fazani de fermă, care n-au zburat niciodată și care-au luat lecții de zbor de la Nestor, brutarul, șapte potârnichi, șase masculi și o femelă pe care Tubard a cunoscut-o și se pare că o consideră fermecătoare, o mână de iepuri de casă foarte leneși, pentru începători, un iepure de câmp foarte viguros, rămas din sezonul trecut și purtător al unei medalii care-i confirmă supraviețuirea,

patru bibilici extrem de surprinse că au fost înălțate la rangul de vânat, dar care acceptă situația resemnate chiar din ziua când au evadat din coteț lui Monsieur Séguy, și – ultimul, dar nu cel din urmă – un bursuc inclus pe listă ca invitat special doar ca să i se facă un hatâr lui Le Père Jules, a cărui vedere, obturată parțial de poziția căștii de protecție portocalii, îi permite să împuște numai animale mari de la distanță mică.

La început încerc să refuz cinstea de-a mă alătura Argonauților, motivând că n-am nimic corespunzător de îmbrăcat. Din nefericire, Madame Coudray, care e văduvă, rezolvă impasul. A păstrat hainele de vânătoare ale răposatului ei soț într-un sac de plastic în șifonier. Faptul că defunctul era pitic nu-mi descurajează prietenii. Jacheta de camuflaj, boneta militară și cartușiera îmi vin mănușă. Mă uit în oglindă. Haine strâmte, dar aspect viril. Jivinelor, păzea.

Ne dăm întâlnire la Toison d'Or la opt dimineața pentru dușca de plecare – *le coup de l'étrier*. Pleoștiți de băutură, ne înghesuim toți șapte, cu tot cu cartușiere, într-un Renault 4 paradit, care se scufundă imediat, ca unul dintre excavatoarele lui Serge Leroi, în clisa moale a cărării care duce în pădure. Ideea de-a petrece toată ziua extrăgând vehiculul din smârcuri prinde contur în detrimentul celei de-a extermina animale, așa că sar vitejește din mașină și încep să trag în tăcere, pe când ceilalți împing. Din păcate, nici măcar un *rosbif* în toată firea nu poate face nimic împotriva a șase morse, iar Renaultul e scos din noroi fără mari probleme.

Cabana de vânătoare e o cocioabă de lemn, ridicată cu mâinile goale și proiectată de confrerie. Că așa stau lucrurile o dovedește Denis, care, într-un moment trecător de dezechilibru, se sprijină de pervazul ferestrei, moment în care toată cosmelia se surpă. Nimeni nu se sperie și mai tragem cu toții câte-o dușcă, după care refacem șandramaua. Treaba devine serioasă odată cu sosirea lui Louis în furgoneta lui

verde, a cărei remorcă geme de copoi băloși. Louis adună resturi și deșeuri. Haita lui mănâncă ce găsește el prin coșurile de gunoi. Câinii sunt foarte bine hrăniți, dar au o răsuflare care te dărâmă.

Degetele dornice să apese pe trăgaci sunt domolite prin grija câtorva sticle reci de Chinon nou, pe care-l bem în timp ce Tubard prepară un *coq au vin*. Îl urmez pe *chef* la bucătărie – o masă veche și rahitică, rezemată de peretele din fund al cocioabei, pe care trei sticle de ulei, oțet și muștar sunt lipite de un clei făcut din resturile unui *bœuf bourguignon* vechi de trei ani. Tubard deschide patru borcane uriașe de conservanți, toarnă conținutul într-o tigaie ruginită și aprinde spirtiera. Flăcările se ridică în aer, se fâsâie și se sting, așa că ne pregătim să mâncăm *le coq* rece. Mă ofer să dau o fugă la Super U pentru înlocuirea buteliei. Zadarnic. Chinonul și camaraderia oferă căldura pe care ne-a refuzat-o gazul.

După un Camembert extrem de lichid, pe care Nestor amenință să-l umple de gloanțe dacă nu stă pe loc, ne antrenăm trăgând într-o țintă improvizată, bătută în cuie de un copac – un sport periculos, căci Penthouse tocmai se ușura undeva în apropiere. Ar fi putut ajunge pe perete, în locul coarnelor de cerb. Urmează o serie de bancuri *risqués* despre *le zizi* împăiat de un taxidermist și expus pe bufetul din lemn de nuc, ca să-l vadă toată lumea.

Fiecare are, împăturită frumos în buzunar, lista animalelor pe care e voie să le vânăm anul ăsta. Nestor, care-l știe bine pe fazan, dat fiind că-l învățase manevrele de decolare, ni-l descrie. Are un șchiopătat ușor și o pană albastru-deschis în coadă. Consemnăm informația. E esențial să nu ucidem altceva. Ăsta e spiritul jocului. Tragi în ce nu trebuie, ești eliminat. În timpul explicațiilor, Roger trage în direcția lui Denis și-l ratează cu o reală îndemânare.

Le sous-bois – subarboretul – trosnește din cauza înaintării inexorabile a brigăzii vânătorești în echipament de camuflaj. Se aud împușcături la stânga, la dreapta și-n centru. După acalmia prânzului, suntem cu simțurile în alertă, gata să vărsăm sânge. Prim-planul unui țânțar ar putea fi o potârniche îndepărtată. Pădurea răsună de zumzetul mortal al muștelor și țânțarilor. Celălalt test major e să nu ne omorâm între noi. Nu-i atât de simplu cum pare. Îmbrăcați cu echipament de luptă verde și cafeniu, semănăm foarte mult tocmai cu vietățile pe care încercăm să le eliminăm. Din punctul ăsta de vedere, Argonauții sunt veritabili maeștri. Tubard îl ratează pe Jules, Denis îl ratează pe Roger, Pois Chiche îl ratează milimetric pe Denis, cu o lovitură într-adevăr impresionantă.

Un moment incitant – sunetul îndepărtat al unor aripi care fâlfâie în aer. Acolo sus, deasupra noastră, un cârd de rațe sălbatice. Câinii își ridică privirile, cu ochii plini de vise îndrăznețe. Instinctiv, ridicăm armele și tragem – *bum, bum* – în aer, spre trei avioane de luptă ale aviației franceze, care trec și ele pe deasupra capetelor noastre, dar cu vreo opt sute de kilometri pe oră. Din fericire, nu se înregistrează nici un impact. Aeronavele militare nu sunt pe listă pentru anul în curs.

Spre sfârșitul după-amiezii, un vier laconic ne face o vizită. N-ai cum să-l prostești. Știe foarte bine că figurează pentru lista de anul viitor. Ce tupeu! Ne îndreptăm armele spre el și declanșăm un lung *pan pan* – zgomotul pe care-l fac armele franceze. Vierul trage un pârț și-o ia din loc, ca să enerveze și alte grupuri de *chasseurs*.

Pe înserat, Louis pune mâna pe corn și anunță sfârșitul vânătorii. Ne întâlnim cu toții într-un luminiș din mijlocul pădurii, unde se află un cerc de șapte ciuperci otrăvitoare pătate, umflate peste măsură și colorate în alb și roșu. Neavând nici un cerb pe care să-l dezmembrăm, privați de

măruntaiele prăzii, tragem în ciuperci și le facem arșice. *Ah, les salauds!* Ne simțim cu toții mult mai bine. Asta înțelegea Aristotel prin catharsis.

Englezul a trecut testul cu brio. Prietenii fac roată în jurul meu, toarnă niște *gnôle* extrem de înțepător în șapte pahăroaie, mi-l înmânează pe cel mai mare și intonează cântecul ritualic:

Ami Michael, Ami Michael
Lève ton verre
*Et surtout ne le renverse pas.**

Trebuie să ridic paharul la frunte – *le frontibus*; la bărbie – *le mentibus*; iar apoi la *zigounette*:

Et porte le
Au frontibus
Au mentibus
Au sexibus.

Iar cântecul se încheie cu corul cântând ritmat cât timp dau pe gât paharul de *gnôle* fără să-l iau de la gură – *Et glou et glou et glou et glou* – , salutându-mă când paharul e în fine gol:

Il est des nôtres,
*Il a bus son verre comme les autres!***

Mă simt de parcă mi-a spintecat cineva măruntaiele. Acum îmi dau seama ce simte de fapt cerbul. E finalul cel mai potrivit al unei zile minunate.

---

* Prietene Michael, Prietene Michael, / Ridică-ți paharul / Și mai ales nu-l răsturna (*n.tr.*).

** E de-ai noștri, / Și-a băut paharul la fel ca ceilalți! (*n.tr.*).

Ca să nu ne facem de râs, trecem pe-acasă pe la Pois Chiche înainte de-a ajunge la Toison d'Or. Are un iepure sălbatic – *un lapin de garenne* – în congelator. Îl decongelăm cu ajutorul unui föhn, îl îndesăm în desaga cu trofee și nu mai arătăm ca ultimii gogomani când intrăm cu toții în bar.

Noaptea târziu, pe când mă întorc pe trei cărări acasă, aud din străfundurile pădurii o coralĕ compusă din doisprezece fazani, un iepure de câmp, câțiva iepuri de casă, vierul lui Le Père Jules, precum și tonurile stridente ale bibilicii, care dau cu tifla și îngână cântecul la care recurg toți copiii francezi ca încununare a unei victorii facile:

On a gagné! Les doigts dans le nez.
*Ils ont perdu! Les doigts dans le cul.**

* Am câștigat! Degetele-n nas. / Au pierdut! Degetele-n cur (*n.tr.*).

24

Absolut din senin, mă trezesc cu un telefon de la Brice Tricot. E cum nu se poate mai afabil.

— Michael?

Sunt surprins atât de telefon, cât și de ton. După focurile de artificii, aș fi suspectat mai multă suspiciune. La rândul meu, sunt la fel de afabil, folosind semnele de exclamare rezervate în mod normal Laetitiei.

— Brice!

— Michael. Dacă se-ntâmplă cumva, prin cine știe ce noroc, să fii liber sâmbătă seară, am vrea să te invităm la o petrecere.

Soții Tricot știu că nu peste multă vreme mă-ntorc în Anglia. Ar dori să mă invite la un bal mascat și la un concert dat de un prieten care face dinți falși în căsoiul lui aflat într-un sat nu departe de Tours.

E deosebit de drăguț din partea lor. Sunt stârnit la gândul c-o să fiu în stare s-o văd pe Ariane pentru ultima oară. Și încasez fără să clipesc ironia. Prima mea plecare în Franța a fost serbată printr-un bal mascat în Abesbury. Plecarea mea iminentă din Franța urmează să fie sărbătorită în același mod. *Ironie du sort*. De-ale destinului.

Îi mulțumesc cu toată curtenia lui Brice pentru că nu m-a uitat. Totuși, există o mică problemă. Ce-ar trebui să port?

Mă luminez citind presa. Deschid șifonierul lui Sophie Hodge, trepidând de emoție. Un șifonier e un stup de erotism. Saint Preux din *Noua Eloiză* a lui Rousseau petrece

o după-amiază extrem de plăcută închis în șifonierul prietenei lui. N-am de gând să intru în sarcofagul mirosurilor dulci, ci doar să împrumut o rochie, o poșetă și, dacă se poate, o pereche de mănuși.

Sophie Hodge și cu mine aveam cam aceleași dimensiuni, deși picioarele ei sunt mai mari decât ale mele. Rochia înfloratã era perfectă, la fel și poșeta din piele de crocodil, dar pantofii nu se potriveau deloc. La Emmaus, echivalentul francez al magazinelor Oxfam, aflat într-o structură de oțel construită nu departe de drumul național care leagă Tours de Loches, mi-a atras atenția o pereche de pantofi de satin roz cu tocuri înalte. Îmi venea greu să-i probez. Eram înconjurat de vânzători atenți, care probabil că aveau să-l dea afară imediat pe englezul rotofei care proba o pereche de pantofi de damă. A trebuit să-i ascund sub o cadă și să aștept momentul când nu se uita nimeni. Și iată și ingredientul final. Într-un magazin pentru amatorii de renghiuri – minunat intitulatul *magasin de farces et attrapes* –, am găsit o perucă lila. Eram aranjat.

Sâmbătă dimineață mi-am încercat farduriile.

Ți-iii!

Bernard s-a uitat la mine îngrozit. Folosisem un ruj rubiniu și un fond de ten ușor. Prejudecățile lui erau confirmate. Englezii își dăduseră iarăși arama pe față. Ca să-i ofer și mai multă satisfacție, mi-am țuguiat buzele în oglinda lui retrovizoare.

— *Je n'ai pas un peu débordé avec le rouge, Bernard?*

Nu dădusem cu prea mult ruj? Bernard a băgat în marșarier și-a ieșit de pe alee cu o sută pe oră. Avea tensiune 25 cu 18. E dulce răzbunarea.

Brice Tricot a sugerat să venim cu mașinile, dar să ne întâlnim la răspântia de la Reignac – știam labirintul? m-a întrebat el, fără nici un fel de apropo. Pe urmă puteam să mă țin după ei până la locul petrecerii – casa nu era ușor

de găsit. Și de data asta, cu mare solicitudine, ceilalți mă așteptau. Am început să am impresia că le-ar fi părut rău să rămână fără mine. Mașina lor avea geamuri fumurii. Era imposibil să văd cum se costumaseră pentru carnaval.

Șofatul cu pantofi cu tocuri înalte s-a dovedit complicat, dar tot am avut timp să admir frumusețile peisajului din Touraine. Străbați o câmpie ca atâtea altele, scăldată în lumina pastelată și gingașă a cerului uriaș al serii, și te trezești deodată într-o vale secretă plină de râuri, castele ascunse și colibe de troglodiți, care ies din stâncile de calcar de parcă un sculptor și-ar fi lăsat munca neterminată. În timp ce mă țineam după Mercedesul încăpător al lui Ariane și Brice, am început să am un sentiment de *déjà-vu*. Ciudat. Mai fusesem aici și altădată? Oficiul poștal, *auberge*-ul ăla, cotitura de acolo, toate păreau să evoce amintiri pe care nu puteam să le localizez.

Ia stai puțin.

Imediat după lacul ăla se găsește o răspântie. Faci dreapta și pe urmă stânga. După aceea dai peste o moară. Premoniția a devenit aproape sufocantă. Un indicator aflat la intrarea în sat ar trebui să-mi confirme bănuielile. Iată un tânăr rezemându-se de indicator și flirtând cu o fată pe bicicletă. În ultima clipă tânărul face o mișcare spre dreapta.

Pont de Ruan.

Ce n'est pas possible!

Tocmai aici, în Pont de Ruan, făcusem un *réveillon* acasă la Edith și Roland Delluc[1]. Tocmai aici începusem s-o seduc pe rafinata, pe exotica, pe trădătoarea Madame Delluc, practicând jocul de-a adevărul și făcând cartofi pai. Lasoul nostalgiei mi se încolăcește pe după genunchi. Mi-ar plăcea să retrăiesc clipele acelea. Să mai trec o dată prin fiecare, cu tot cu durerea pe care mi-o provocaseră.

---

1. Vezi *An Englishman in Paris*, Pocket Books, 2003 (trad. rom. *Un englez la Paris*, Humanitas, 2010) (*n.a.*).

Brice mă aștepta după următoarea cotitură și aproape că le-am tamponat mașina. Îmi făceau semne – era totul în regulă? Nu era momentul să explic. Am încercat să-mi șterg amintirile de pe hard disk, concentrându-mă asupra urmăririi lui Brice prin acest sat ivit din propriul meu trecut. La dreapta, la dreapta, iar la dreapta și apoi la stânga, într-o parcare împunătoare, plină de mașinile scumpe ale dentiștilor, aliniate în fața unei case frumoase.

Le Moulin Delluc*.

Coincidența e extraordinară. Am fost invitat de două ori exact în aceeași casă pitită într-un colțișor secret din Touraine. Oare Edith și Brice se cunoșteau? Aveam s-o văd din nou pe Edith? Nu spuseseră că era vorba de petrecerea cuiva care făcea danturi? Rolland Delluc se ocupa de zahăr, nu de dinți. Nu mai înțeleg nimic.

Inima îmi bate repede. Ușa morii se deschide. Edith iese să ne întâmpine. Poartă aceeași jachetă strânsă pe talie și aceeași pereche de șalvari exotici de satin. Deschid ochii. Femeia nu e Edith. Poartă o rochie grea dintr-un material care seamănă cu velurul pentru draperii. Brice mă prezintă. Probabil că Ariane a luat-o înainte. Îmi tremură picioarele. Emoția e prea mare. Stăpâna casei, fără îndoială soția magnatului stomatologic, mă privește ciudat, dându-și seama că e ceva în neregulă. Mă adun și-i mulțumesc politicos pentru invitație. Probabil că fața îmi trădează sentimentele. Buna mea creștere nu pare să-i alunge neliniștea din priviri. Mă roagă s-o urmez. Concertul are loc în grădina din spatele casei.

N-am nevoie de instrucțiuni. Știu drumul. Plus grădina, ca pe propriul buzunar. Undeva în fund se află o cărare. Cărarea pe care am luat-o ca să cumpăr ouăle de la ferma lui Saturnin. Grădina dă spre apa din scocul morii. Spre *le*

* Moara Delluc (*n.tr.*).

bief. Învățasem cuvântul, dar nu mai fusesem în stare să-l folosesc de atunci.

— *Le bief.*

— *Oui, le bief.*

Fotoliul velurat se uită la mine, confirmându-i-se cele mai negre bănuieli. Ce-o avea de repetă întruna „apa din scocul morii"?

Intrăm în casă. Mirosul locului e copleșitor. Nu s-a schimbat deloc. Trebuie să mă așez preț de o clipă. Oare chiar e aceeași canapea? Îmi pun geanta de mână pe o masă de mahon. O fi aceeași masă? Pufurile și abajururile sunt identice. Mă simt ca un străin acasă. În spatele ușii ăleia de stejar, bucătăria cu uriașul frigider american în care îmi ascunsesem *les tripes à la mode de Caen**. Pe fereastră, o întrezărire a lacului îndepărtat unde împușcaserăm rațe. Și peste tot mirosul acela, parfumul lemnului fumegând și al lacului de mobilă, care anunța prezența lui Edith. E aici. În fața mea. Mă bucur enorm c-o văd din nou. Mi se adresează cu blândețe.

— *Ça ne va pas?*

— *Ça va, Edith, merci.*

Stăpâna casei crede în mod evident c-am luat-o pe mirește.

— Mă cheamă Sylvie. Dacă nu te simți bine, poate c-ar…

Îmi vorbește în engleză, ca să-mi facă pe plac. Brice și Ariane au dispărut. Ca s-o liniștesc pe Sylvie, îi explic situația. Am mai fost aici. Fusesem prieten – chiar prieten apropiat – cu proprietarii. Sylvie îmi spune că ea și soțul ei nu-i văzuseră în viața lor pe foștii proprietari. Totul fusese aranjat prin agenția imobiliară. Era mult mai eficient și până la urmă și mai rentabil, fiindcă…

Mi se rupe de toate astea. Unde sunt acum?

Sylvie habar n-are. La Paris? Poate în Elveția? Crede că au o casă în Elveția. O corectez. Nu. Aveau o casă frumoasă

* Burtă a la Caen (*n.tr.*).

în Ile de Ré. E limpede că nici pe Sylvie n-o interesează bunurile imobiliare ale foștilor proprietari. Are de organizat o petrecere. Cu o ușoară ezitare, face semn în direcția toaletei. N-aș vrea să mă pun un pic la punct?

De ce-a ezitat? Mă ridic în picioare și-mi surprind imaginea în oglindă. *Nom d'un chien!* În vâltoarea emoțiilor, uitasem. Venisem la petrecere deghizat în Margaret Thatcher, *la dame de fer en personne.*

Un musafir în smoching, care pretinde că se duce să ia o pătură de călărie din mașină, străbate salonul spațios în care fostul prim-ministru își vine în fire.

— *Bonsoir, Madame.*

E urmat de soția lui, care e clar c-a venit să se uite la mine. Îmi trece prin cap un gând îngrozitor. Brice, la fel ca individul cu pătura de călărie, poartă smoching. Sylvie e îmbrăcată cu o rochie veluratã. Tipa care se zgâia la mine e în rochie de seară. Am fost păcălit, tras pe sfoară, dus cu zăhărelul, luat de fraier, tras în piept. E o petrecere ca atâtea altele. O simplă agapă a dentiștilor. Atâta doar că, pe post de atracție specială, și-a făcut apariția extraordinarul, unicul și inegalabilul *rosbif* travestit, omul care se crede Margaret Thatcher.

Merci Brice. Merci beaucoup. Prin urmare, de-aia erai atât de afabil.

N-am încotro. O să trebuiască să-i înfrunt pe toți. Nu pot să-mi petrec întreaga seară ca un laș pe canapea. N-ar fi demn. În clipa când îmi fac apariția în capul scărilor care duc în grădină, aerul serii se umple de freamătul galic al celor care-și fac semn cu cotul. *Ah! Ces Anglais.* Ce nație. Ce tupeu. Zău dacă nu sunt culmea. *Il sont impayables!* Normal, așa se-ntâmplă dacă-ți trimiți fiul la o școală publică. *Quelle éducation.* Dar poți să le zici ceva? Asta e. O să li se termine și libidoul. Ia uite, ia uite.

Iau o hotărâre. Dac-o vor pe Margaret, atunci o s-o aibă. Cu grație și aplomb, având grijă să nu-mi prind tivul sub

tocurile înalte, cobor treptele și mă-ndrept spre scena care a fost ridicată în fundul grădinii – departe de vuietul *bief*-ului –, neuitând să provoc cât mai multe pagube gazonului cu pantofii mei luați de la Emmaus. Un Yorkshire terrier mă atacă la glezne și-i trag un șut în boașe. E minunat câte lucruri poți face nevăzut pe sub o fustă.

— *Bonsoir, Madame.*

E specialistul plin de el care-și cumpărase cândva o *danseuse*. Îi ard o pupătură direct sub nas. Să se-nvețe minte să mai flirteze cu puterea.

Ne pregătim cu toții pentru concert. Programe mici și elegante stau împăturite pe fiecare scaun. Mă așez lângă o blondă platinată care râde atât de mult, încât trebuie să-și schimbe mereu poziția picioarelor. Meniul nu face să-ți lase gura apă. Niscai baroc din perioada muzicii grețos de siropoase. Telemann și alți compozitori neînsemnați din aceeași categorie, cu nume gen Glockenstop. Ritmuri vesele pentru proprietari rubiconzi de castele. Muzică pentru sălile de așteptare ale dentiștilor. Nimic în care să vrei să-ți înfigi dinții. Ar trebui să încerce și Amorosa să compună.

Un bărbat în smoching aflat lângă mine emană șarm prin toți porii.

— Îmi place la nebunie *Tafelmusik*. Dar dumneavoastră, doamnă?

— Mă plictisește de-mi sar chiloții, dragule.

Margaret e-n mare formă în seara asta.

Cinci muzicieni pensionați ai orchestrei simfonice din Loches au format un ansamblu baroc. Își sprijină partiturile de stativele fragile, își fixează viorile sub cele trei gușe, scutură scuipatul din flauturi și gata. Începe muzica. După patru măsuri, ai nevoie de-o băutură. Muzica e veselă, politicoasă, vivace – și totodată nesuferită. Băutura insipidă e turnată ca un ceai călâi în urechile strânse laolaltă. Musafirii închid ochii pentru simularea extazului, dar în realitate fie ațipesc, fie trag ocheade furișe spre minijupa chelneriței. Cam din

patru în patru minute se întorc unul spre altul și încuviințează din cap, de parc-ar vrea să spună „Ai prins modulația?" sau „Ce zici de repetiția asta?". Însă nu păcălesc pe nimeni. De fapt, le sar capacele de plictiseală. Din când în când, îi strâng genunchiul specialistului care poartă smoching și-i fac cu ochiul. Se pare că acest *Tafelmusik* mă excită. Individul începe să pară agitat.

Partea cea mai bună e liliacul. Tuturor le place de el – fratele sau sora pilangiului de la mine din pivniță, care zboară în cercuri joase, smulgând țipete de groază doamnelor care-și duc mâinile deasupra capului ca să-și apere coafurile. Rezultatul e un *chut* – șșșt – opărit din partea ahtiaților după muzică barocă, a căror concentrare are de suferit. Înrăutățesc situația făcându-mi să foșnească fusta. *Chut!* Duc lucrurile mai departe și scot un foșnet *fortissimo*. *CHUT!* Ne place tuturor să facem *chut*. E mult mai interesant decât să asculți melasa aia muzicală barocă.

Musafirii abia așteaptă să-mi afle reacția la sfârșitul concertului.

— Cum v-a plăcut muzica, madame?

— *Chiante.**

Ha, ha. Strașnică femeie. Dar musafirii tot sunt un pic nelămuriți.

— Ați fi preferat...?

— Stones, fără discuție.

Oaspeții sunt surprinși, dar totodată fermecați. Margaret chiar le-a căzut cu tronc. Ce păcat că Franța n-a avut niciodată *une dame de fer*. Ar fi făcut ordine-n țară.

— Un pic de sangria?

— Prefer niște Bolly, *mon chou*, dacă nu te superi.

Ariane pleacă de lângă niște oameni prinși într-o conversație fascinantă despre plombe. Până acum a stat la

* Căcătoare (*n.tr.*).

distanță. Oare o fi implicată în toată povestea? O fi convins-o Brice să-i fie complice?

— *Maï-quel…*

Trebuie să rezist.

— Da, Ariane.

— *Ça vous va très bien, vous savez…**

Îi place de mine în travesti? Ochii lui Ariane sunt ca niște cărbuni care ard. Mă simt transportat înapoi în labirint. Artificii imaginare îmi explodează în cavitatea bucală.

— *Et moi?*

Arată extraordinar de dezirabilă.

— *Aussi belle que traîtresse, Ariane.* Pe cât de frumoasă, pe atât de trădătoare.

— *Maï-quel!*

E uimită. Dată peste cap. *Sur le cul.*

— *Vous êtes gonflé, Maï-quel.*

Nu. Nu eu sunt ăla îndrăzneț, scumpo. E Margaret. Ține minte Malvinele.

Ariane pare să fi nimerit peste un nou *Maï-quel.* E dispusă să flirteze, flămânjoară și-mi sugerează să ciugulim ceva într-un cadru intim. *Une collation à deux.* O trimit la frigider să caute niște icre negre, ne dăm întâlnire în spatele scenei din fundul grădinii, iar pe urmă eu mă închid în baie.

Și ce-a fost scris ajuns-a să se-ntâmple.

Dorința mea era să scap de toată povestea. Numai că zeii, tolăniți pe paturile lor de nori și pătimind din cauza unei indigestii ambroziale, deciseseră evident altceva. Voiau să se distreze. Sau, contrar propriilor obiceiuri, țineau să răsplătească perseverența.

Interior. Noapte. Baie.

Cioc, cioc.

---

* Îți stă foarte bine, să știi (*n.tr.*).

Ariane și icrele de sturion? Ezit. Pe urmă, fără strop de entuziasm:

— *Oui.*

— *Ouvrez, s'il vous plaît.**

Vocea e blândă, de un contralto atrăgător. În mod sigur, nu e Ariane. Deschid ușa.

— Ți-am adus asta.

Are ochi negri și părul de aceeași culoare – o cascadă de bucle care i se revarsă pe umerii fermi și bronzați. Poartă o bluză de mătase albă. Pe o tavă duce niște batiste de hârtie, demachiant, un pulover și o sticlă de Chinon.

— *Je vous démaquille.***

Mi-ar face mare plăcere să scap de machiaj. Dar ce Dumnezeu are de gând?

— Ne-am certat adineauri. Fostului meu n-o să-i dea prin cap să mă caute-aici. I-am dezumflat cauciucurile de la mașină.

Poate că, după ce terminăm cu stratul ăsta de fard, ne ocupăm și de Brice. Cu o grijă și-o atenție enormă, musafira mea începe să-mi redea aspectul inițial. Stau cu ochii închiși. Din când în când, mai iau câte-o gură de Chinon. O simt aproape de mine. Mă întreabă ce părere am despre concert. Încep să dau cu barosul în baroc și să mă-nfig în Telemann, dar ea îmi sugerează să n-o plictisesc cu fleacuri. Îmi mângâie pleoapele cu un șervețel demachiant.

— *Un moment.*

Și pleacă. Mă privesc în oglindă. Din fericire, munca e făcută doar pe jumătate. Ea se întoarce cu un *saucisson*, o baghetă și-o lanternă. Fără neonul de deasupra chiuvetei, baia e scăldată într-o lumină mai caldă.

---

* Deschide, te rog (*n.tr.*).

** Te demachiez (*n.tr.*).

— *C'est mieux ainsi.**

Taie cârnatul cu un briceag scos din poşetă. Închid ochii din nou şi-o las să preia controlul. O simt încă o dată foarte aproape de mine, cu părul mângâindu-mi obrazul. Ce părere am de *saucisson*? Delicios. Mă anunţă că l-a adus din Auvergne, unde fusese la carting cu fostul. Îi spun că prefer *le saucisson* cartingului. Degetele ei lungi şi delicate se mişcă de la ochii mei la bărbie, obraji, urechi şi ceafă. Oare mi-am pus fard şi pe ceafă?

— *Attendez.***

Şi pleacă iar. Mi-a rămas nişte cremă demachiantă în colţul ochiului stâng şi frec repede zona, ceea ce-mi provoacă usturimi imediate. Când ea se întoarce, am ochii închişi.

— *Ouvrez les yeux.****

Ţine o sticlă veche şi prăfuită. Un Vouvray moelleux din 1947. 1947! Cel mai tare an al secolului! Cel mai bun vin dulce făcut vreodată în Loara. Genul de băutură pe care se cuvine s-o bei în genunchi – şi te trezeşti că ai parte de ea într-o baie!

— Mi-a adus-o fostul. Dar e jigodie. A ascuns-o în portbagaj. *On va la boire!*****

Scoate un tirbuşon din geantă – în mod evident, varianta de la Hermès a trusei mele de scule de la Super U – şi-o deschide. Îi privesc braţele zvelte, în timp ce ea extrage dopul. Zâmbeşte când îi aude pocnetul – un surâs care-ar topi şi genunchii unui pitic de grădină făcut din beton.

— *Goûtez.*****

Închid ochii. Vinul e uşor şi dens, proaspăt şi totuşi vechi, verde şi tomnatic. N-am gustat în viaţa mea ceva atât

---

* E mai bine aşa (*n.tr.*).

** Aşteaptă (*n.tr.*).

*** Deschide ochii (*n.tr.*).

**** O s-o bem (*n.tr.*).

***** Gustă (*n.tr.*).

de bun. E cea mai frumoasă clipă petrecută în vreo baie. Deschid ochii, mă uit la musafira mea și gata. Ce mai tura vura, s-a-ntâmplat. Uite-așa. Cât ai pocni din degete.

M-am îndrăgostit. *Je suis amoureux.*

Ouf. În sfârșit. *Enfin.* Aștept clipa asta de-o veșnicie. Trebuie să spun că mă simt mult mai bine.

Dragoste la prima vedere? *Le coup de foudre?* Nici pomeneală. Rețeta succesului ar trebui să fie următoarea: o coincidență, niște muzică barocă plicticoasă, un *saucisson*, o baie sentimentală, un tub de cremă demachiantă, o sticlă de Vouvray '47, *elle et moi.* Infailibil.

Mă aplec spre ea încet, foarte încet. Ochii ni se întâlnesc și surâd, buzele mele le mângâie pe ale ei, gustând dulceața vinului și moliciunea sărutului ei. Încă sunt un pic lipicios, așa că îmi curăță micile unghere ale feței cu o batistă de hârtie, terminând curățenia cu vârful limbii.

Cioc, cioc.

Iar afurisita asta de ușă. O voce de bărbat.

— Loulou?

— Tu ești Loulou? șoptesc.

Ea dă din cap. Și apoi răspunde:

— *Je ne suis pas là.**

Era monsieur Carting?

— *C'est lui?***

— *C'était lui.****

E rândul meu. Niște pași șovăielnici se opresc la ușă.

— *Maï-quel?*

Genunchii îmi sunt de gheață.

— Am găzit igrele negre.

— Iar eu, Ariane, iubirea.

---

* Nu sunt aici (*n.tr.*).

** El e? (*n.tr.*).

*** El era (*n.tr.*).

Tăcere. Pe bună dreptate. Nu e genul de propoziție pe care-o aștepți din cealaltă parte a ușii încuiate a băii unui dentist. Ariane, îmi dau seama, e mișcată. Pașii i se îndepărtează încet pe coridor. Sunt trist, dar încântat. Vinul de Vouvray mi-a deschis pofta de oximoroane.

Folosindu-ne de un creion dermatograf, ne scriem unul altuia adresele pe niște șervețele. Îi spun ceea ce voiam să declar de-atâta vreme:

— *Je vous aime.*

A trebuit să spun *vous* fiindcă nu știam cine era. M-a emoționat felul cum am fost în același timp pătimaș și corect.

Mă sărută pentru ultima oară, își exprimă sincera mirare față de neașteptata excitabilitate a englezilor și pleacă. Pe gazon, ansamblul baroc lasă prudența în plata Domnului și începe să interpreteze *Carmen*. În sfârșit, muzică adevărată! Lady Margaret, în vârf de formă, cântă „L'amour est enfant de boheme" și dansează un flamenco.

Iubesc țara asta. Îi iubesc dentiștii. Îi iubesc machieuzele brunete, senzuale, dezumflătoare de cauciucuri și dătătoare pe gât de Vouvray.

Vive l'amour.

Merci, Edith.

25

Începutul unui nou trimestru e un moment greu în viața oricărui profesor. Reîntâlnirea colegilor după o vacanță lungă, în aceleași săli de curs, în aceeași atmosferă a pixurilor cu pastă moale, a cărților și a cremei de ghete, nu e niciodată ușoară. Îți parchezi mașina în parcarea asfaltată a facultății și te îndrepți spre aleea tivită de tufe și învăluită într-un miros înțepător, care duce la treptele bibliotecii. E la fel, dar nu tocmai. Hanoracele și tricourile de anul trecut sunt umplute de alte corpuri, de alte chipuri, de alte nume. În fiecare toamnă noutatea se micșorează, diferențele devin din ce în ce mai mici, iar repetițiile tot mai mari.

Însă nu și anul ăsta.

E șapte dimineața în prima zi a trimestrului. Aerul zorilor e tare și limpede. Viile îngrijite atent se întind spre orizont, unde podgoriile dispar pe o pantă îndepărtată, care duce în sat. Struguri grei de soare – septembrie a fost extraordinar de călduros – sclipesc în rouă. Clopotul din turla bisericii din Vouvray bate ora exactă. Un bătrân într-un *bleu de travail* merge printre rândurile de vie ducând *pâté de campagne*, pâine și, pe un cărucior aflat în spatele lui, o damigenuță de vin alb. Mi-au amorțit mâinile de cât am muncit cu foarfecele de grădină. Strugurii trebuie culeși ciorchine cu ciorchine. Un sandvici, cu pâinea îndoită și având la mijloc un strat gros de pate, și o dușcă din Vouvray-ul dimineții: cel mai bun mic dejun de la cerealele Weetabix încoace.

Am redactat o scrisoare pentru Richard Badger, onctuosul șef de catedră, prin care să-mi explic prioritățile și hotărârea. N-o să mă mai întorc fiindcă nu pot. E simplu ca bună ziua. *Adieu Swindon.* Din motive pe care la ora actuală prefer să nu le detaliez, sunt nevoit să rămân în Franța. Al dumneavoastră, cu sinceritate etc.

Primisem o scrisorică de la machieuza mea particulară. I-ar plăcea – o spune foarte simplu – să mă mai vadă. *Et moi de même.** Dacă-ți asculți inima, viața e simplă. Mă îndrept din șale, îmi mijesc ochii spre soarele care răsare și-mi amintesc de Racine și de sfâșietoarea despărțire de la sfârșitul lui *Bérénice*:

Dans un mois, dans un an, comment souffrirons-nous,
Seigneur, que tant de mers me séparent de vous?
Que le jour recommence et que le jour finisse
Sans que jamais Titus puisse voir Bérénice,
*Sans que de tout le jour je puisse voir Titus.***

Regina Palestinei avea dreptate. La loc comanda. Nemaisimțind vreo presiune, am decis să nu-mi fac bagajele. Exilul nu-i de mine. N-am de gând să trag de bălării în fundul grădinii mele mâloase din Abesbury, mistuit de regrete. Nici vorbă. Remușcarea te face să ruginești. Iar eu vreau să am regină, nu rugină.

E rândul meu să car *la hotte*, așa că-mi trec curelele de piele pe după umeri ca să adun strugurii din coșurile culegătorilor. Trebuie să îngenunchez, astfel încât femeile vârst-

---

* Și mie la fel (*n.tr.*).

** Într-o lună-ntr-un an, cât vom mai îndura / Hăt, la capătul mării, unde nu-i mâna Ta? / Ori că ziua începe, ori că se va sfârși, / Titus pe Bérénice n-o s-o poată zări / Și nici eu pe-al meu Titus n-o să-l pot urmări (*n.tr.*).

nice în negru să-și poată vărsa recolta. La capătul șirurilor de vie, tractorul și remorca. Urc cele patru trepte ale scării și, cu o scuturare a umerilor, arunc totul în marea stacojiu-violetă de struguri. Un miros incredibil de suc ameţitor se ridică din lacul de ciorchini deja storcoșiți pe jumătate din cauza propriei greutăți. Preț de o clipă, mă uit în direcția satului încununat de aburul dimineții. Aici vreau să fiu. Sticla mea era pe jumătate goală. Franța m-a biruit. *Je suis ouillé.* În fine, am parte de *ullage.*

Îmi duc scrisoarea de demisie la Toison spre sfârșitul serii. Satul și-a rezolvat diferendele. Plăci noi-nouțe din metal albastru proclamă întregii lumi numele străzilor. Urc pe Rue des Roses, intru pe Allés des Primevères și vâr misiva în cutia poștală din Place de France.

În Toison domnește pacea.

Sau poate nu?

Ciudat, observ mai multe siluete pândind în pragul ușilor. Pois Chiche așteaptă la intrarea în cafenea, Henri e așezat la el pe băncuță, pe Gossard îl văd pe terenul de sport al școlii, Penthouse stă pe treptele bisericii, Tubard e acasă cu geamurile deschise, iar Jules în livada lui tranzistorizată.

Ce se-ntâmplă?

Ce-așteaptă cu toții?

Mă apropii de Henri ca să dau mâna cu el.

Dddrrriiinnnggg.

Ce mama dra…

Dddrrriiinnnggg.

Toată lumea se ridică în picioare. Atmosfera e electrizantă.

Dddrrriiinnnggg.

Dddrrriiinnnggg.

În livadă, *Dddrrriiinnnggg. Dddrrriiinnnggg* la școală, *Dddrrriiinnnggg* la Toison d'Or, *Dddrrriiinnnggg* la brutărie. Iar apoi, ca și cum satul ar fi un domino sonor, *Dddrrriiinnnggg* în fiecare casă.

Strigăte de bucurie izbucnesc în stânga, în dreapta și în centru.

— *Ça y est!*

— *Enfin!*

Henri se ridică maiestuos pe frânghia lui de echilibrist.

— *Le réseau, on l'a.*

Avem în sfârșit semnal! Telefoanele mobile funcționează în sat! *Enfin!*

Am făcut bine c-am rămas.

Toison e din nou centrul universului.